

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

<u>Nummer</u>	Inhoud	Bladzijde
	I <i>Mededelingen</i>	
	
	II <i>Vorbereidende besluiten</i>	
	Comité van de Regio's	
	52e zitting van 19 en 20 november 2003	
2004/C 73/01	Advies van het Comité van de Regio's over „De rol van de Europese regionale en lokale overheden bij de consolidering van de democratie in de westelijke Balkan”	1
2004/C 73/02	Advies van het Comité van de Regio's over het „Groenboek over diensten van algemeen belang”	7
2004/C 73/03	Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — De sociale dimensie van de strategie van Lissabon versterken: de open coördinatie stroomlijnen op het gebied van de sociale bescherming”	14

Prijs: 18,00 EUR

NL

Nummer	Inhoud (vervolg)	Bladzijde
2004/C 73/04	Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie „Efficiënt investeren in onderwijs en beroepsopleiding: een dwingende noodzaak voor Europa”	17
2004/C 73/05	Verkennd advies van het Comité van de Regio's over „De rol van universiteiten bij de lokale en regionale ontwikkeling in het Europa van de kennis”	22
2004/C 73/06	Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie „Het leren van talen en de taalverscheidenheid bevorderen: actieplan 2004-2006”	33
2004/C 73/07	Advies van het Comité van de Regio's over: <ul style="list-style-type: none"> — het „Verslag van de Commissie „Een betere wetgeving 2002”, en — de „Mededeling van de Commissie „Modernisering en vereenvoudiging van het acquis communautaire” 	38
2004/C 73/08	Advies van het Comité van de Regio's over „De lokale en regionale dimensie van de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid”	41
2004/C 73/09	Advies van het Comité van de Regio's over: <ul style="list-style-type: none"> — het „Voorstel voor een besluit van de Raad tot instelling van een communautair actieprogramma ter bevordering van actief Europees burgerschap (civic participation)”, en — de „Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad inzake de door de lidstaten te nemen maatregelen om ervoor te zorgen dat alle burgers van de Unie in 2004 deelnemen aan de verkiezingen voor het Europees Parlement in een uitgebreide Unie” 	46
2004/C 73/10	Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement: een geïntegreerd productbeleid — voortbouwen op een milieugericht levenscyclusconcept”	51
2004/C 73/11	Advies van het Comité van de Regio's over: <ul style="list-style-type: none"> — de „Mededeling van de Commissie „Ontwikkeling van het trans-Europese vervoersnetwerk: vernieuwende financieringsvormen interoperabele elektronische tolheffing”, en — het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de algemene invoering en de interoperabiliteit van elektronische tolheffingssystemen voor het wegverkeer in de Gemeenschap” 	54
2004/C 73/12	Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie „Naar een thematische strategie inzake afvalpreventie en afvalrecycling”	63
2004/C 73/13	Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie getiteld „Investeren in onderzoek: een actieplan voor Europa”	69

2004/C 73/14	Advies van het Comité van de Regio's over het „Voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad betreffende de interoperabele levering van pan-Europese e-overheidsdiensten aan overheidsdiensten, ondernemingen en burgers (IDABC)”	72
2004/C 73/15	Resolutie van het Comité van de Regio's over de VIe Euro-mediterrane conferentie (Napels, 2 en 3 december 2003)	77
2004/C 73/16	Resolutie van het Comité van de Regio's over de uitbreiding	79

II

(Voorbereidende besluiten)

COMITÉ VAN DE REGIO'S

Advies van het Comité van de Regio's over „De rol van de Europese regionale en lokale overheden bij de consolidering van de democratie in de westelijke Balkan”

(2004/C 73/01)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gelet op het besluit van zijn bureau d.d. 8 april 2003 om, overeenkomstig artikel 265 (vijfde alinea) van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, zijn commissie „Externe betrekkingen” te belasten met de voorbereiding van een advies over De rol van de Europese regionale en lokale overheden bij de consolidering van de democratie in de westelijke Balkan;

gelet op zijn Resolutie over het werkprogramma van de Europese Commissie en de prioriteiten van het Comité van de Regio's voor 2003 d.d. 13 februari 2003 (CDR 6/2003 fin) ⁽¹⁾;

gelet op zijn beleidsprioriteiten voor de periode 2002-2006, die stelen op de gedachte dat de uitbreiding van de Europese Unie een historische gebeurtenis is, die de vrede, de stabiliteit en het integratieproces in Europa ten goede zal komen;

gelet op de prioriteiten van het Griekse voorzitterschap voor de westelijke Balkan zoals die in het werkprogramma van 13 januari 2003 zijn vastgelegd;

gelet op de conclusies van het voorzitterschap over de voorjaarsbijeenkomst van de Europese Raad op 20 en 21 maart 2003, waarin met betrekking tot de westelijke Balkan het volgende wordt verklaard: „De toekomst van de westelijke Balkan ligt binnen de EU. Een sterke politieke wil en langdurige inspanningen zijn nodig om dat veilig te stellen. De Europese Unie steunt volledig de inspanningen van de landen om de democratie en de stabiliteit te consolideren, en de economische ontwikkeling te bevorderen.”;

gelet op de conclusies van het voorzitterschap over de bijeenkomst van de Europese Raad op 12 en 13 december 2002 in Kopenhagen, waarin wordt verklaard dat de Raad vastbesloten is de landen in de westelijke Balkan te steunen in hun streven de banden met de Europese Unie verder aan te halen;

gelet op het feit dat de Europese Raad tijdens zijn bijeenkomst op 19 en 20 juni 2000 in Santa Maria da Feira heeft verklaard dat de landen die betrokken zijn bij het stabilisatie- en associatieproces „potentiële kandidaten voor het lidmaatschap van de EU” zijn;

⁽¹⁾ PB C 128 van 29.5.2003, blz. 53.

gelet op de conclusies van het voorzitterschap over de bijeenkomst van de Europese Raad op 23 en 24 maart 2000 in Lissabon, en met name de passage waarin de Europese Raad verklaart dat „zijn algemene doelstelling (...) het zo volledig mogelijk integreren van de landen van de regio in de politieke en economische hoofdstroom van Europa (blijft)” en dat „het stabiliteits- en associatieproces de hoeksteen (...) van zijn beleid in de Balkan (is)”;

gelet op de conclusies van de Raad „Algemene zaken” van maart 1999, waarin de Raad verklaart dat „de EU bereid is de landen van deze regio dichterbij een volledige integratie in haar structuren te brengen”;

gelet op de op de 5 maart 2003 door de Commissie goedgekeurde en op 12 maart 2003 door Commissievoorzitter Prodi aan het Europees Parlement gepresenteerde Mededeling Jaarlijkse beleidsstrategie voor 2004, waarin het volgende wordt verklaard: „De Unie zal het stabilisatie- en associatieproces ten behoeve van de westelijke Balkan consolideren. De landen in dit gebied kunnen in de toekomst tot de Unie toetreden, als de omstandigheden rijp zijn.”;

gelet op het Verslag van de Commissie Het stabilisatie- en associatieproces voor Zuidoost-Europa — Eerste jaarverslag d.d. 3 april 2002 (COM(2002) 163 def.);

gelet op de Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement over het stabilisatie- en associatieproces in de landen van Zuidoost-Europa — Bosnië-Herzegovina, Kroatië, Federale Republiek Joegoslavië, voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en Albanië d.d. 26 mei 1999 (COM(1999) 235 def.);

gelet op Verordening (EG) nr. 2666/2000 van de Raad van 5 december 2000 betreffende de steun aan Albanië, Bosnië-Herzegovina, Kroatië, de Federale Republiek Joegoslavië en de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië (de zgn. Cards-Verordening);

gelet op de in de artikelen 4 en 7 van Besluit 1999/468/EG omschreven procedures voor het aanbrengen van wijzigingen in de in Verordening (EG) nr. 2666/2000 genoemde indicatieve meerjarenprogramma's en jaarlijkse actieprogramma's;

gelet op het op 18 juli 2003 door zijn commissie „Externe betrekkingen” goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 101/2003 rev. 2) (rapporteur: de heer Galan, voorzitter van het regiobestuur van Veneto (I-EVP));

overwegende hetgeen volgt:

1. De Europese Unie heeft in 1999 een langetermijnplan voor de ontwikkeling van de westelijke Balkan — het zgn. Stabilisatie- en Associatieproces — gelanceerd om deze regio, die het decennialang zonder democratie heeft moeten stellen en bovendien net een langdurig conflict achter de rug heeft, te helpen bij het uitbouwen van een democratisch bestel.
2. Het stabiliseren van de Balkan en het wegnemen van de spanningen in deze regio is een van de prioritaire doelstellingen van de Unie, een doelstelling die ook moet worden gezien tegen de achtergrond van haar streven om weer een actievere rol op het internationale politieke toneel te gaan spelen.
3. De Commissie pleit in haar Mededeling over het stabilisatie- en associatieproces (COM(1999) 235 def. van 26 mei 1999) voor een „regionale benadering” van de betrekkingen met de Zuidoost-Europese landen en voor een grotere inspanning van de kant van de Unie om het democratiseringsproces, de politieke dialoog, de onderlinge handel en de regionale samenwerking in deze regio te stimuleren en de democratie, de rechtsstaat en de economische ontwikkeling in de betrokken landen te consolideren.
4. In het eerste jaarverslag over het stabilisatie- en associatieproces (COM(2002) 163 def. van 3 april 2002) verklaart de Commissie dat „het stabilisatie- en associatieproces (...) blijvende inzet en vastberadenheid, zowel van de EU als van de landen van de regio, bij het treffen van de noodzakelijke voorbereidingen voor een volledige integratie van de landen van de regio in de EU (vereist)”.

5. In haar Mededeling De grotere Europese nabuurschap: een nieuw kader voor de betrekkingen met de oostelijke en zuidelijke buurlanden (COM(2003) 104 def. van 11 maart 2003) verklaart de Commissie dat zij gaat „overwegen of een nieuw nabuurschapinstrument in het leven kan worden geroepen, aan de hand waarvan kan worden voortgebouwd op de gunstige ervaringen in verband met het bevorderen van grensoverschrijdende samenwerking in het kader van de Phare-, Tacis- en Interreg-programma's”, dat „de middelen van dit instrument (...) vooral bestemd (zullen) zijn voor het oplossen van grensoverschrijdende problemen en het bevorderen van regionale en subregionale samenwerking en duurzame ontwikkeling aan de oostgrens” en dat „een soortgelijke maatregel zou kunnen worden overwogen met betrekking tot de grensoverschrijdende aspecten van het Cards-programma in de westelijke Balkan”.
6. Het Griekse voorzitterschap verklaart in zijn werkprogramma van 13 januari 2003 het volgende: „De Balkanproblematiek is een van de hoofdprioriteiten van het Griekse voorzitterschap. Het is namelijk van groot belang — niet alleen met het oog op de besluiten van 'Kopenhagen' en de gunstige ontwikkelingen van de afgelopen tijd, maar ook vanwege de kwetsbaarheid van deze regio — dat de Unie het reilen en zeilen in de regio op de voet blijft volgen en de Zuidoost-Europese bevolking een duidelijk en geloofwaardig toekomstperspectief binnen het verenigde Europa biedt, met uitzicht op het volledige lidmaatschap van de Unie. (...) Nu de stabilisatie- en wederopbouwfase in de westelijke Balkan achter de rug is en alle aandacht naar het uitbouwen van de samenwerking en het op gang brengen van een duurzaam ontwikkelingsproces in deze regio kan uitgaan en nu de Unie de laatste voorbereidingen treft om maar liefst tien nieuwe landen op te nemen, is de tijd rijp om de autoriteiten en de bevolking in de Zuidoost-Europese landen duidelijk te maken dat ook hún toekomst in de Europese Unie ligt en dat zij bij de voorbereiding van deze Europese toekomst altijd op de steun van de Unie kunnen rekenen.”
7. De voorzitter van de Commissie, de heer Prodi, heeft in een brief d.d. 21 januari 2003 aan de minister-presidenten Simitis en Berlusconi van Griekenland en Italië (prot. D/1029/03 SG (2003) D/228189) nogmaals benadrukt dat de Commissie, net als het Griekse en binnenkort ongetwijfeld ook het Italiaanse voorzitterschap, de verdere stabilisering van de Balkanlanden en de voorbereiding van deze landen op het EU-lidmaatschap als haar voornaamste prioriteit beschouwt.
8. De moord op de Servische premier Djindic, op 21 maart 2003, heeft op een pijnlijke manier duidelijk gemaakt dat de regio nog een lange weg heeft te gaan en dat de betrokken landen dringend en met vereende krachten aan hun toekomst, en met name hun toetreding tot de Unie, moeten beginnen te bouwen.
9. In dit verband vallen twee belangrijke ontwikkelingen te vermelden, nl. de indiening van een officieel toetredingsverzoek door Kroatië (21 februari 2003) en de toetreding van Servië en Montenegro tot de Raad van Europa (3 april 2003). Deze ontwikkelingen kunnen alleen maar worden toegejuicht.
10. De deelname van de Unie aan de internationale politiemacht in Bosnië-Herzegovina en de militaire operaties in de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië zijn een tastbaar bewijs van haar inzet voor dit deel van Europa.
11. De Europese Raad heeft tijdens zijn bijeenkomst op 20 en 21 maart 2003 in Brussel het volgende verklaard: „De toekomst van de westelijke Balkan ligt binnen de EU. Een sterke politieke wil en langdurige inspanningen zijn nodig om dat veilig te stellen. De Europese Unie steunt volledig de inspanningen van de landen om de democratie en de stabiliteit te consolideren, en de economische ontwikkeling te bevorderen.”
12. In dit democratiseringsproces is een cruciale rol weggelegd voor de Europese regionale en lokale overheden, want het gaat hier om de „menselijke dimensie”, om democratie en om burgerparticipatie — drie essentiële pijlers van het Stabiliteitspact.

13. Het Comité van de Regio's heeft er in zijn beleidsprioriteiten voor 2003 op gewezen dat ook de opbouw van een regionaal en lokaal bestuursapparaat in de kandidaat-lidstaten de nodige aandacht moet krijgen omdat het welslagen van de toetreding grotendeels zal afhangen van de mate waarin de lokale en regionale overheden op de toetreding voorbereid zijn. Ook in de westelijke Balkan moet een regionaal en lokaal bestuursapparaat worden uitgebouwd — een taak waarbij een belangrijke rol is weggelegd voor de regionale en lokale overheden uit de Unie.
14. Terwijl Griekenland en Italië in het kader van de Interreg IIIA-programma's „Griekenland-Albanië”, „Italië-Albanië” en „Italië-Adriatische Zee” aanzienlijke EU-steun kunnen krijgen voor de financiering van grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten met regio's in Balkanlanden, krijgen de Balkanlanden nauwelijks EU-steun voor de financiering van samenwerkingsprojecten met EU-regio's.
15. De recente Mededeling van de Commissie De weg effenen voor een nieuw nabuurschapsinstrument (COM(2003) 393 def.) is een belangrijke stap op weg naar een efficiënter beleid ten aanzien van de nieuwe buitengrenzen van de Unie. De Commissie stelt namelijk voor om de samenwerking met de landen in de Balkan en het Middellandse-Zeegebied aanzienlijk op te voeren en in 2004 een aantal specifieke „nabuurschapsprogramma's” op te zetten om in een eerste fase (2004-2006) de bestaande samenwerkingsprogramma's (zoals Interreg, Phare-CBC, Cards en MEDA) beter te coördineren. Deze nieuwe programma's, waarvoor zij 955 miljoen EUR wil uittrekken, moeten de weg effenen voor gezamenlijke projecten langs de nieuwe buitengrenzen van de Unie.

heeft tijdens zijn 52e zitting van 19 en 20 november 2003 (vergadering van 19 november) het volgende advies uitgebracht.

1. Opmerkingen

Het Comité van de Regio's:

1.1. vestigt er de aandacht op dat het afsluiten van de onderhandelingen met de eerste groep toetreders niet het einde van het uitbreidingsproces betekent;

1.2. verwijst naar de woorden van Commissievoorzitter Prodi, die tijdens zijn zitting van 13 februari 2003 heeft verklaard dat de Unie de Balkanlanden een „Europese toekomst” in het vooruitzicht heeft gesteld en dat momenteel een gezamenlijke agenda voor de lange en moeizame voorbereiding van deze landen op het EU-lidmaatschap wordt opgesteld, en is in dit verband van oordeel dat het aan de interinstitutionele dialoog over deze agenda moet deelnemen om ervoor te zorgen dat ook de regionale en lokale overheden een stem in het kapittel krijgen;

1.3. merkt op dat de Unie er na de toetreding van Hongarije en Slovenië twee nieuwe gemeenschappelijke grenzen met Balkanlanden bij krijgt (momenteel hebben alleen Griekenland en Italië een gemeenschappelijke grens — resp. een landgrens en een zee grens — met een Balkanland);

1.4. kan het alleen maar toejuichen dat de Unie via het stabilisatie- en associatieproces de voormalige Joegoslavische republieken assistentie verleent bij hun voorbereidingen op weg naar het EU-lidmaatschap;

1.5. wijst erop dat het voor de voorbereiding van de integratie van aspirant-lidstaten in de Unie van groot belang is

dat zij bij het vaststellen en implementeren van wetten en voorschriften de door de Unie gehanteerde normen zoveel mogelijk trachten te benaderen;

1.6. merkt op dat het stabilisatie- en associatieproces de consolidering van de betrekkingen tussen de betrokken landen en de Unie moet bevorderen en tevens de nodige randvoorwaarden voor een snelle wederopbouw van de economie en een spoedig herstel van de politieke stabiliteit in deze landen — een *conditio sine qua non* voor de eerbiediging van de democratische waarden, de naleving van de beginselen van de rechtsstaat en de bescherming van minderheden — moet scheppen, maar dat bij het bieden van een concreet toetredingsperspectief rekening moet worden gehouden met de vorderingen die de landen in kwestie op al deze terreinen maken;

1.7. is van oordeel dat de Unie de betrokken landen nú al aan een aantal EU-programma's moet laten deelnemen om hun, met het oog op hun latere integratie in de Unie, de kans te geven zich alvast vertrouwd te maken met het *acquis communautaire*, ook al kan er nu nog geen concrete toetredingsdatum worden vastgelegd;

1.8. wijst erop dat bovengenoemde doelstellingen alleen kunnen worden gerealiseerd als de regionale en lokale overheden actief bij de zaak worden betrokken en als de Unie haar instrumentarium, in casu de programma's Cards en Interreg III, verder stroomlijnt;

1.9. merkt op dat landen met verschillende etnische bevolkingsgroepen de nodige inventiviteit aan de dag moeten leggen om een vreedzaam samenleven van deze volksgroepen mogelijk te maken en de eerbiediging van algemeen erkende fundamentele beginselen te garanderen;

1.10. wijst erop dat de staatsrechtelijke stabiliteit van Bosnië-Herzegovina gebaat zou zijn bij een oriëntering op de beginselen van de Belgische grondwet;

1.11. wijst op het belang van dialoog en samenwerking, zowel in multilateraal als in bilateraal verband, voor de verdere ontwikkeling van de westelijke Balkan en is van oordeel dat de stabilisatie- en associatieovereenkomsten met de landen in deze regio meer kans van slagen hebben als ook de regionale en lokale overheden er hun schouders onder zetten;

1.12. merkt op dat, mede vanwege de te verwachten toename van de onderlinge contacten en samenwerking, de regionale en lokale overheden een steeds belangrijker rol zullen gaan spelen in het democratiseringsproces in de regio;

1.13. wijst erop dat, op grond van het door de Unie zo hoog in het vaandel gevoerde subsidiariteitsbeginsel, op basis waarvan wordt bepaald op welk bestuursniveau zaken het best worden aangepakt, voor de regionale en lokale overheden zelfs een sleutelrol is weggelegd, aangezien deze als geen ander in staat zijn gerichte oplossingen uit te werken en duurzame contacten tot stand te brengen;

1.14. vindt het dan ook van cruciaal belang dat de Europese regionale en lokale overheden duurzame contacten met de regionale cq. lokale overheden in de regio opbouwen, aangezien precies op het subnationale niveau het best kan worden bepaald wat de concrete behoeften zijn, waar de prioriteiten liggen en welke problemen ook via EU-programma's kunnen worden aangepakt;

1.15. vestigt er de aandacht op dat het democratiseringsproces in de regio het meest is gebaat bij een bottom up-aanpak, maar dat nationale of internationale bestuursmaatregelen met nadelige gevolgen voor de lokale en regionale autonomie een dergelijke aanpak ondermijnen;

1.16. wijst op de belangrijke rol van grensoverschrijdende samenwerking bij het opbouwen en consolideren van een democratie dicht bij de burger, en pleit in dit verband voor de oprichting van meer Euroregio's, die o.m. tot doel hebben de vrede en ontwikkeling in de betrokken gebieden te bevorderen;

1.17. is van oordeel dat nú al de basis moet worden gelegd voor de toekomstige dialoog en samenwerking tussen de regionale en lokale overheden in de Unie en die in de westelijke Balkan;

1.18. merkt in dit verband op dat de regionale en lokale overheden in de betrokken landen nog niet over adequate structuren beschikken en bijgevolg dringend hun institutionele infrastructuur verder moeten uitbouwen (institution building);

1.19. wijst erop dat in deze regio nog een aanzienlijke inspanning moet worden geleverd om de regionale en lokale democratie te versterken, het overheidsbestuur te decentraliseren, de informatieverstrekking aan de subnationale overheden te verbeteren en de regionale en lokale overheden nauwer bij de besluitvorming te betrekken.

2. Aanbevelingen

Het Comité van de Regio's:

2.1. vestigt er de aandacht op dat de situatie in de vijf Balkanlanden duidelijk zeer verschillend is en dat de Unie haar instrumentarium ter bevordering van de stabiliteit en de democratie in deze regio op een flexibele manier aan deze sterk uiteenlopende omstandigheden moet aanpassen om het stabilisatie- en associatieproces zo vlot mogelijk te laten verlopen.

2.2. wijst erop dat het voor een adequaat gebruik van de EU-steun, een vlot verloop van het hervormings- en stabilisatieproces en een efficiënte voorbereiding van het EU-lidmaatschap van groot belang is dat de Europese regionale en lokale overheden de subnationale besturen in de betrokken landen de nodige assistentie verlenen;

2.3. wijst erop dat de regionale en lokale overheden, die als geen ander in staat zijn een dialoog op te zetten en duurzame contacten op te bouwen, een onmisbaar instrument zijn voor het doorgeven van kennis en ervaring en voor het creëren van een gunstige voedingsbodem voor synergie-effecten (bottom up-aanpak, samenwerking tussen de diverse economische actoren, formele en informele contacten en uitwisseling van informatie tussen kringen die elkaar beter willen leren kennen en bestaande contacten willen consolideren en verder willen uitbouwen);

2.4. is van oordeel dat de Unie via haar instrumentarium ter ondersteuning van het stabilisatie- en associatieproces, en met name het Cards-programma, ook de samenwerking tussen de subnationale overheden dient te stimuleren omdat zulks de democratie ten goede komt;

2.5. verwijst nogmaals naar het werkprogramma van het Griekse voorzitterschap, waarin het volgende wordt verklaard: „De EU-steun in het kader van het Cards-programma kan de ontwikkeling van de landen in de westelijke Balkan een krachtige impuls geven. Belangrijk zijn vooral maatregelen waarmee de weg wordt geëffend voor de toekomstige integratie van deze landen in de EU-structuren, en met name institution building-maatregelen waarmee de basis wordt gelegd voor de inschakeling van deze landen in het structuur- en het cohesiebeleid, alsmede maatregelen die de regionale en met name grensoverschrijdende samenwerking moeten bevorderen.”;

2.6. wijst erop dat de regionale en lokale overheden conform het bottom up-beginsel nauwer bij grensoverschrijdende samenwerkingsinitiatieven moeten worden betrokken en beter in staat moeten worden gesteld allerlei plannings-, uitvoerings- en toezichttaken te vervullen, en dringt er daarom bij de EU-instanties op aan om ook in het kader van het Cards-programma de regionale en lokale overheden en/of hun vertegenwoordigers op Europees niveau zowel in de plannings- als in de uitvoeringsfase een belangrijkere rol toe te bedelen, met name via het door het CPLRE opgezette Netwerk van Nationale Verenigingen van Lokale Overheden in Zuidoost-Europa (NALAS-SEE);

2.7. merkt op dat de regionale en lokale overheden, wat de planningsfase betreft, al vanaf de voorbereiding en evaluatie van de zesjarenplannen en de vaststelling van de jaarlijkse actieprogramma's kunnen worden ingeschakeld en, wat de uitvoeringsfase betreft, kunnen worden betrokken bij de werkzaamheden van de diverse comités;

2.8. is van oordeel dat binnen het kader van het Cards-programma een specifiek instrumentarium moet worden gecreëerd om een meer regionale benadering mogelijk te maken, waarbij eventueel kan worden uitgegaan van eerdere ervaringen met andere EU-programma's ten behoeve van derde landen, en met name het programma Phare-CBC;

2.9. is van mening dat het Cards-programma een onderdeel „Cards-CBC” — naar het voorbeeld van het gelijknamige deelprogramma van Phare, waarmee met succes samenwerkingsinitiatieven van Midden- en Oost-Europese kandidaat-lidstaten en aan deze landen grenzende EU-lidstaten worden ondersteund — zou moeten omvatten;

2.10. stelt derhalve voor om aan het Cards-programma een onderdeel „CBC” toe te voegen, met de bedoeling ook grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten van EU-lidstaten en landen in de westelijke Balkan te ondersteunen, een aspect waarvoor in het huidige Cards-programma veel te weinig middelen worden uitgetrokken, zeker als men bedenkt dat na de komende uitbreiding maar liefst vier EU-lidstaten aan de westelijke Balkan zullen grenzen (Griekenland, Hongarije, Italië en Slovenië);

2.11. pleit ervoor dit nieuwe „Cards-CBC”-programma en het ten behoeve van de lidstaten opgezette Interreg-programma nauw op elkaar af te stemmen (b.v. door met gezamenlijke programmeringdocumenten te werken), met de bedoeling beide programma's in te bedden in één alomvattend project ter bevordering van grensoverschrijdende samenwerking en op die manier de samenwerking tussen de diverse overheden en de integratie van de Balkanregio aanzienlijk te vergemakkelijken;

2.12. dringt erop aan om ook in het kader van het Cards-programma voldoende middelen ten behoeve van twinning-activiteiten van regionale en lokale overheden uit te trekken, met de bedoeling de regionale en lokale overheden in de regio in staat te stellen zich de nodige bestuurstechnieken eigen te maken en een adequaat bestuursinstrumentarium uit te bouwen en op die manier een bijdrage te leveren aan de uitbouw van het regionaal en lokaal zelfbestuur in de regio;

2.13. stelt in dit verband voor om uit hoofde van artikel 3 van Verordening (EG) nr. 2666/2000, waarin wordt bepaald dat de driejarenprogramma's „kunnen worden gewijzigd op grond van de opgedane ervaring en de gemaakte vorderingen met de uitvoering van de stabilisatie- en associatieovereenkomsten, met name wat de regionale samenwerking betreft”, minstens 20 % van het Cards-budget voor de periode 2004-2006 te reserveren voor het ondersteunen van grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten met EU-lidstaten, o.m. via een nog op te zetten deelprogramma „Cards-CBC”.

2.14. stelt op grond van hetzelfde artikel voor om minstens 5 % van het Cards-budget voor de periode 2004-2006 te reserveren voor de financiering van twinning-programma's in het kader van een deelprogramma „Cards-Twinning”, zodat er steeds voldoende financiële middelen voor het ondersteunen van dit soort activiteiten voorhanden zijn, wat de verdere uitbouw van de democratie, de aanpassing van het institutionele bestel en de voorbereiding van het EU-lidmaatschap alleen maar kan bespoedigen.

2.15. pleit er ten slotte voor om via het Cards-programma ook steun te verlenen ten behoeve van samenwerkingsprojecten tussen lokale overheden in het kader van het Local Democracy Agency-programma, een programma waarmee de Raad van Europa sinds 1993 samenwerkingsprojecten tussen Europese lokale en regionale overheden ter bevordering van

de lokale democratie, de interculturele dialoog en de grensoverschrijdende samenwerking tussen lokale overheden ondersteunt en in het kader waarvan ook al samenwerkingsprojecten tussen lokale en regionale overheden in EU-lidstaten en tien steden in de westelijke Balkan werden gefinancierd.

Brussel, 19 november 2003.

De voorzitter

van het Comité van de Regio's

Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over het „Groenboek over diensten van algemeen belang”

(2004/C 73/02)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien het Groenboek over diensten van algemeen belang (COM(2003) 270 def.);

gezien het van 22 mei 2003 daterende besluit van de Europese Commissie om het Comité overeenkomstig artikel 265, 1 van het EG-Verdrag over deze materie te raadplegen;

gezien het van 23 januari 2003 daterende besluit van zijn voorzitter om de commissie „Economisch en sociaal beleid” met het opstellen van een advies over dit onderwerp te belasten;

gezien artikel 36 van het Handvest van de grondrechten, inzake de toegang tot de diensten van algemeen economisch belang;

gezien artikel 16 van het EG-Verdrag inzake de diensten van algemeen economisch belang, alsmede de artikelen 2, 5, 73, 81, 86, 87, 88 en 295 van het EG-Verdrag;

gezien artikel III-6 van de ontwerpversie van de Europese grondwet;

gezien zijn advies betreffende de mededeling van de Commissie over de diensten van algemeen belang in Europa, dat op 19 september 2001 door de voltallige vergadering is goedgekeurd (CDR 470/2000 fin) ⁽¹⁾;

gezien het op 22 september 2003 door de commissie „Economisch en sociaal beleid” goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 149/2003 rev.) (rapporteur: mevrouw Larsen, burgemeester van de gemeente Røddekro (DK/PSE)),

heeft tijdens zijn op 19 en 20 november 2003 gehouden 52e zitting (vergadering van 20 november) het volgende advies aangenomen.

⁽¹⁾ PB C 19 van 22.1.2002, blz. 8.

1. Algemene opmerkingen

1.1. De rol van de diensten van algemeen belang in de welvaart en de maatschappelijke ontwikkeling in de EU wordt in het Groenboek terecht onderstreept. Net als de Commissie vraagt het Comité zich af hoe de Unie de burgers het beste van betaalbare en hoogwaardige diensten van algemeen belang kan voorzien.

1.2. De essentiële rol van de diensten van algemeen belang in een moderne Europese samenleving dient in de nieuwe Europese grondwet tot uiting te komen. De Commissie en de andere instellingen moeten de publicatie van het Groenboek over deze diensten aangrijpen om te bekijken of meer rekening moet worden gehouden met het algemeen belang bij de verlening van dit soort diensten en hoe dit dan zou moeten gebeuren. Het Comité maakt van deze gelegenheid gebruik om te onderstrepen dat in de discussies in dit verband de nodige aandacht moet worden besteed aan de bijzondere aard van deze diensten.

1.3. De reikwijdte en complexiteit van de materie blijken o.m. uit het feit dat de Commissie in dit Groenboek heeft gekozen voor de vraagvorm, om zo een brede discussie aan te zwengelen. De lezer zal tussen de talrijke vragen evenwel niet echt onderbouwde antwoorden of voorstellen voor oplossingen vinden en zich wellicht niet van de indruk kunnen ontdoen dat de Commissie met dit Groenboek gegevens wil verzamelen die ze eigenlijk al bij het opstellen ervan in haar bezit had moeten hebben.

1.4. Uit het Groenboek valt onvoldoende af te leiden welke houding of visie de Commissie erop nahoudt. Met het oog op de discussie over de toekomst van de diensten van algemeen belang, en met name over de vraag of deze in het Verdrag een belangrijkere status moeten krijgen, dient de Commissie zich duidelijker uit te spreken.

1.5. Aangezien het resultaat van de Conventie en de IGC nog niet bekend is, is het nog maar de vraag of het zin heeft dit Groenboek te behandelen, vóór duidelijkheid bestaat over de rechtsgrondslag voor de diensten van algemeen belang. Zolang een rechtsgrondslag ontbreekt, is het moeilijk en soms zelfs onmogelijk om op sommige vragen een zinnig antwoord te geven.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

2.1. *Het soort subsidiariteit*

2.1.1. De Commissie erkent terecht de centrale rol van de lokale en regionale overheden bij het definiëren, organiseren, financieren en controleren van de diensten van algemeen belang.

2.1.2. De lokale of regionale overheid, die zich het dichtst bij de betrokken burgers bevindt, is het beste in staat om, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de desbetreffende groep, de soort, werking en kwaliteit van de diensten van algemeen belang te bepalen.

2.1.3. Van groot belang is dat de voor de diensten van algemeen belang bevoegde overheid vrij moet kunnen beslissen of zij de dienstverlening zelf of in samenwerking met andere overheden in de eigen regio verzorgt, dan wel deze diensten bijvoorbeeld aan privé-bedrijven uitbesteedt. Overeenkomstig het beginsel van horizontale en verticale subsidiariteit zijn de lokale en regionale overheden in eerste instantie bevoegd om uit te maken hoe dergelijke diensten ter beschikking worden gesteld. Aangezien dit besluit op basis van de plaatselijke situatie wordt genomen, kan de burger er gerust op zijn dat de vanuit maatschappelijk oogpunt best mogelijke oplossing uit de bus zal komen.

2.1.4. Reikwijdte en invulling van de verticale en horizontale subsidiariteit worden bepaald door het wetgevingskader voor de diensten van algemeen belang.

2.1.5. Functie en waarde van de openbare diensten in het Europees samenlevingsmodel hebben in het Verdrag geen prominente plaats gekregen. In artikel 16 van het EG-Verdrag worden plaats en rol van de diensten van algemeen economisch belang weliswaar vermeld, maar staat tevens gestipuleerd dat de artt. 73, 86 en 87 (regels inzake mededinging en staatssteun) onverminderd van toepassing zijn op de beginselen en voorwaarden inzake de werking van deze diensten. Volgens het CvdR mogen bepaalde diensten van algemeen belang echter niet volledig aan het mededingingsrecht en de marktregels worden overgelaten.

2.1.6. Aangezien vooralsnog niet bekend is welke plaats en status de diensten van algemeen belang uiteindelijk in het nieuwe constitutionele Verdrag zullen krijgen, werkt het Comité in dit advies met twee scenario's. In het eerste worden de uitgangspunten van het primaire recht voor de diensten van algemeen belang in het Verdrag gewijzigd; in het tweede is dit niet het geval.

2.2. *Scenario 1: Wijziging van de uitgangspunten van het primaire recht voor de diensten van algemeen belang in het Verdrag*

2.2.1. In het Verdrag zouden overwegingen inzake het algemeen belang moeten worden opgenomen, die dan dienen als uitgangspunt voor sectorgerichte regulering van diensten van algemeen belang in de Europese Unie. Tevens dient duidelijk aangegeven te worden dat het de taak van de lidstaten en hun subnationale overheden is, de concrete beginselen van en voorwaarden voor de levering van diensten van algemeen belang vast te stellen.

2.2.2. De doelstellingen van diensten van algemeen belang moeten in de lijst basisdoelstellingen van de Europese Unie worden opgenomen, op gelijke voet met de verdere uitbouw van de interne markt, met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel. Hierdoor worden de verdere uitbouw van de interne markt en de bescherming van het algemeen belang twee doelstellingen die een aanvulling vormen op het gemeenschappelijke streven van de EU naar meer economische, sociale en territoriale samenhang.

2.2.3. De diensten van algemeen belang zouden juridische erkenning moeten krijgen in het Verdrag, met inachtneming van de in paragraaf 2.2.1 opgenomen verduidelijking, alsook met de in de eerste plaats door de lidstaten te omschrijven doelstellingen van dit soort diensten.

2.2.4. Overwegingen die algemeen zijn voor alle sectoren, kunnen in het Verdrag worden opgenomen (bijvoorbeeld in artikel 16) in de vorm van een overkoepelend rechtskader, waarin een beter evenwicht moet worden gevonden tussen mededingingsbelangen en de belangen van de samenleving in haar geheel en de burger als individu. De volgende aspecten dienen volgens het Comité in artikel 16 van het Verdrag te worden geïntegreerd:

- gelijke toegang tot de diensten voor alle burgers, voorzover zulks economisch verantwoord is;
- hoge mate van voorzieningszekerheid, als dit economisch verantwoord is;
- voldoende capaciteit bij marktfalen, te leveren door de commerciële exploitanten;
- kwalitatief hoogstaande diensten;
- aandacht voor het subsidiariteitsbeginsel, onder meer waar het gaat om de vraag welke diensten onder dit begrip vallen, wie deze diensten levert en hoe een en ander georganiseerd en gefinancierd dient te worden.

2.2.5. Uitgangspunt moet zijn dat alle burgers gelijke toegang hebben tot diensten van algemeen belang, voorzover

zulks economisch haalbaar is. Indien niet alle burgers toegang hebben tot deze essentiële diensten van algemeen belang, kan dat bijvoorbeeld verstrekende gevolgen hebben voor de volksgezondheid. Dit is altijd een van de belangrijkste redenen waarom gezinnen, met name jonge gezinnen, zich elders gaan vestigen. De toegang tot de dienst zelf moet in beginsel gelijk zijn voor allen, maar met bepaalde variaties afhankelijk van de geografische, regionale of lokale omstandigheden alsook fysieke gegevens (afstand, bevolkingsdichtheid) die van invloed kunnen zijn op de invulling en vormgeving van de dienstverlening. Gelijke toegang tot diensten betekent ook dat de overheden de mogelijkheid hebben om een prijs vast te stellen op basis van een uniform solidariteitsbeginsel zodat geen enkele burger (of althans zo weinig mogelijk burgers) om economische redenen uitgesloten is van de dienstverlening. Het moet voor overheden tevens mogelijk zijn om voor de verschillende sectoren in het belang van de regionale of sociale samenhang tot kostencompensatie over te gaan. De autoriteiten dienen, wanneer de dienstverlening aan derden is toevertrouwd, d.m.v. kennisgeving van openbare aanbestedingen en gunningscontracten te garanderen dat iedereen gelijke toegang heeft en dat de dienst effectief en overal wordt verleend.

2.2.6. Ook van groot belang is een hoge mate van voorzieningszekerheid. Dit betekent dat de leverancier van de dienst verplicht is ervoor te zorgen dat de desbetreffende dienst ononderbroken beschikbaar is. De kwaliteitsperceptie door de burger hangt nauw samen met een veilige en continue dienstverlening. Watervoorziening, riolering, elektriciteits- en gasdistributie alsook afvalophaling zijn voorbeelden van sectoren waar gebruikers/burgers het als vervelend ervaren wanneer zich onregelmatigheden in de levering voordoen. Het begrip veiligheid dient ook gebaseerd te zijn op het leidende beginsel van risicopreventie, in het bijzonder vermindering van het risico van ernstige incidenten, hoe zeldzaam die ook zijn (bijvoorbeeld de recente grootschalige stroomstoring in Noord-Amerika en de abnormale sterfte onder ouderen door onvoldoende hulpverlening tijdens de hittegolf van deze zomer).

2.2.7. Indien de markt het laat afweten, moet voldoende capaciteit voorhanden zijn. Dit is in eerste instantie een taak voor de commerciële exploitant. Schiet de markt te kort in zijn dienstverlenende rol, dan kan het nodig zijn dat de overheden zelf voor adequate capaciteit zorgen. Bedrijven zorgen immers alleen voor capaciteit indien dat bedrijfseconomisch aantrekkelijk is. Veel installaties die worden gebouwd om burgers en bedrijven diensten van algemeen belang aan te kunnen bieden vergen forse investeringen met lange afschrijvingsperioden (tot 30 jaar); voorbeelden zijn de sectoren afvalverbranding en riolering. Een dergelijk investeringsprofiel is voor particuliere investeerders zelden aantrekkelijk. Indien de capaciteit tekortschiet, kan dat de dienstverlening aantasten en tot prijsstijgingen leiden.

2.2.8. De diensten moeten van goede kwaliteit zijn. De overheid moet in het kader van haar taakstelling in staat zijn diensten van een hoog kwaliteitsniveau te leveren. Bij het begrip „kwaliteit” gaat het ook om algemene maatschappelijke overwegingen, bijvoorbeeld op het vlak van het milieu, arbeidsomstandigheden en consumentenbescherming. Indien louter bedrijfseconomische aspecten in overweging worden genomen, is het nog maar de vraag of deze factoren voldoende gewicht toegekend krijgen. Het is van het grootste belang dat de overheden die de verantwoordelijkheid voor de dienstverlening dragen, de vrijheid krijgen om binnen een overkoepelend kader zelf maatregelen inzake de kwaliteit van de dienstverlening te nemen. Voor ideeën ter verbetering van de dienstverlening kan men overigens het best terecht bij degenen die elke dag met de levering van dit soort diensten in de weer zijn. Het begrip kwaliteit betekent eveneens dat bij iedere publieke dienstverlening gebruik wordt gemaakt van een handvest, gedragscode of verordening waarin definities worden gegeven van de rechten van de gebruikers, de te leveren prestaties, omvang en kwaliteit van de dienstverlening, kwaliteitscontrole, klachtenafwikkeling, informatieverstrekking, enz. Het is zaak dat de gebruikers actief worden betrokken bij het definiëren van de „optimale kwaliteit” van dienstverlening, waarbij tevens gebruik moet worden gemaakt van instrumenten om de „customer satisfaction” te meten.

2.2.9. Wanneer de overheden belast worden met de verantwoordelijkheid voor het leveren van diensten van algemeen belang, dan dienen zij ook de vrijheid te krijgen om een bepaald bedrijfsvoeringmodel te kiezen of hiermee te experimenteren. Van doorslaggevend belang is dat de lokale en regionale overheden in overleg met gebruikers/burgers inzicht krijgen in eventuele problemen op het gebied van voorziening, prijsvorming of milieu en aangeven welke maatregelen zij zullen treffen om deze problemen lokaal het hoofd te bieden.

2.2.10. Indien wordt besloten het Verdrag volgens de hierboven geschetste lijnen te wijzigen, zullen de maatschappelijke overwegingen zeer zwaar doorwegen in de beraadslagingen van het Hof van Justitie en zullen de rechtbanken — en de Commissie, bij het uitwerken van de nieuwe regels — streven naar een beter evenwicht tussen mededingingsbelangen en de belangen van de samenleving in haar geheel en de burger als individu.

2.3. *Scenario 2: de bepalingen m.b.t. de diensten van algemeen belang in het Verdrag blijven ongewijzigd*

2.3.1. Indien de verplichting tot verlening van diensten van algemeen belang maar gedeeltelijk of helemaal niet in het Verdrag wordt vastgelegd, moet op een andere manier voor een tegengewicht tegen mededingingsoverwegingen worden gezorgd.

2.3.2. In punt 41 van het Groenboek geeft de Commissie een overzicht van de rechtsakten (richtlijn of verordening) of niet-bindende rechtsinstrumenten (aanbeveling, mededeling, richtsnoer, interinstitutionele overeenkomst) waarin de gemeenschappelijke doelstellingen en beginselen voor de diensten van algemeen belang kunnen worden vastgelegd.

2.3.3. Tot dusverre zijn in de besprekingen vooral de mogelijkheden van een kaderrichtlijn onder de loep genomen. In de volgende paragrafen gaat het Comité in op de voor- en nadelen van dit rechtsinstrument en op de mogelijke invulling ervan.

2.3.4. In punt 40 van het Groenboek wordt geanalyseerd welke rechtsgrondslag voor een kaderrichtlijn in aanmerking komt. Het blijkt dat artikel 16 van het EG-Verdrag niet geschikt is als basis voor de goedkeuring van een specifiek instrument (met inbegrip van een kaderrichtlijn). Artikel 95 inzake maatregelen ter harmonisatie van de interne markt kan dan weer wel worden ingezet, maar uitsluitend met betrekking tot diensten van algemeen economisch belang, die van invloed zijn op het intracommunautair handelsverkeer, en dus niet als rechtsgrondslag voor diensten van niet-economische aard of diensten die wel een economisch karakter hebben maar enkel een beperkte rol spelen in het handelsverkeer (bijvoorbeeld water, afvalwater of verwarming).

2.3.5. Artikel 95 van het EG-Verdrag komt voor het Comité geenszins in aanmerking als rechtsgrondslag voor regelgeving inzake diensten van algemeen belang. Een op dit artikel gestoelde richtlijn is er immers in de eerste plaats op gericht de grensoverschrijdende handel te bevorderen en een interne markt voor bepaalde producten te creëren. Wanneer het om diensten van algemeen belang gaat, mag (grensoverschrijdende) mededinging echter niet de belangrijkste doelstelling zijn. Mededinging kan afbreuk doen aan één of meer van de overkoepelende uitgangspunten die gelden voor de verlening van diensten van algemeen belang en zo een minder goede dienstverlening in de hand werken.

2.3.6. Uit de ervaringen met de verordening inzake het vrij verrichten van diensten in het zeevervoer (o.m. inzake de aanbesteding van veerdienstroutes) en de richtlijn tot liberalisering van de elektriciteitsmarkt valt te leren dat interne-marktwetgeving zich niet zonder meer op diensten van algemeen belang laat toepassen.

2.3.7. De van EU-wege gestelde eis om alle veerdienstroutes ongeacht hun omvang aan te besteden, heeft de lokale en regionale overheden economisch en administratief onder druk gezet. Kleine, door de overheid gesubsidieerde routes kwamen in de aanbestedingsprocedure terecht. Aangezien de bediening van kleine eilanden en afgelegen gebieden niet winstgevend is,

werden deze diensten vaak met steun van de overheid opgericht en geëxploiteerd. In de meeste gevallen kwam in de aanbestedingsprocedure uiteindelijk één kandidaat uit de bus, nl. het bedrijf dat vooraf reeds op die bepaalde route actief was. Als er al een concurrent opdook, viel diens bod meestal duurder uit. Bovendien heeft de aanbestedingsprocedure, in plaats van de kosten naar beneden te halen, de lokale en regionale overheden — economisch en administratief gezien — op kosten gejaagd (door o.m. het opstellen van documentatie voor de aanbesteding).

2.3.8. De liberalisering van de elektriciteitsmarkt heeft tot nader order evenmin lagere prijzen met zich meegebracht. Integendeel: de prijzen schommelen meer dan ooit. Wanneer de liberalisering uiterlijk in 2007 EU-wijd haar beslag krijgt, zal de individuele burger het raden hebben naar de „stroomprijs per dag”. Men kan toch onmogelijk beweren dat het belang van de burger met een dergelijke situatie gediend is.

2.3.9. De in artikel 95 van het EG-Verdrag opgenomen bepaling dat de Commissie bij haar voorstellen moet uitgaan van een hoog beschermingsniveau op het gebied van volksgezondheid, veiligheid, milieu- en consumentenbescherming, doet niets af aan het feit dat dit artikel ongeschikt is als rechtsgrondslag voor regelgeving inzake diensten van algemeen belang.

2.4. *Goed bestuur*

2.4.1. Niemand zal afdingen op de behoefte aan „good governance”, zoals de Commissie dat in hoofdstuk 4 aan de hand van opmerkingen over organisatie, financiering en evaluatie invult. De vraag is alleen wiens taak het is „good governance” te definiëren: die van de EU, de nationale of de lokale en regionale overheden?

2.4.2. De lidstaten, de lokale en regionale overheden beschikken momenteel over behoorlijk wat speelruimte bij de organisatie en het beheer van de diensten van algemeen belang. Als er al een kaderrichtlijn wordt opgesteld, mogen daarin geen nieuwe beginselen of richtsnoeren inzake goed bestuur worden vastgelegd.

2.4.3. Een richtlijn met beginselen en richtsnoeren inzake organisatie, financiering en beheer van diensten van algemeen belang mag er niet op gericht zijn:

- de bevoegdheden van de EU ten nadele van de lidstaten of de lokale overheden uit te breiden;

- het recht op mededinging voorrang te geven op de taak van algemene dienstverlening;
- de lidstaten en hun lokale overheden te beperken in hun vrijheid om zelf te beslissen over het beheer van de diensten van algemeen belang.

Het Comité wijst elke vorm van regels of initiatieven van de EU af die de lokale of regionale autonomie beperken of leiden tot een bevoegdheid inzake de definitie van diensten van algemeen belang. Er dient dan ook op te worden toegezien dat een eventuele kaderrichtlijn de lidstaten de nodige flexibiliteit laat. Met name moeten ze kunnen beslissen of ze een dienst zelf, of door een eigen onderneming of instantie verlenen, dan wel door een derde particulier laten verlenen.

2.4.4. Hoe breed het toepassingsgebied van de kaderrichtlijn ook zal zijn — alle diensten van algemeen belang (waarvoor het Verdrag moet worden veranderd) of alleen die van algemeen economisch belang — het zal hoe dan ook moeilijk worden om in een dermate algemene richtlijn de talrijke sectoren met hun zeer uiteenlopende kenmerken tot hun recht te laten komen (een bedenking die de Commissie overigens in punt 40 ook maakt). Telecommunicatie, watervoorziening en afvalbeheer kunnen qua organisatie en exploitatie onmogelijk over één kam worden geschoren. Een kaderrichtlijn zal volgens het Comité dan ook niet noemenswaardig bijdragen tot meer juridische duidelijkheid over het spanningsveld tussen mededingingsoverwegingen, diensten van algemeen belang en staatssteun. Juridische duidelijkheid zal er pas komen indien sectorspecifieke wetgeving wordt aangenomen of de regels inzake staatssteun worden bijgesteld. Keurt de EU in het belang van meer juridische duidelijkheid toch een kaderrichtlijn goed, dan kan dat risico's voor een meer gedetailleerde regeling en onvoorziene gevolgen voor bepaalde sectoren met zich meebrengen. Zo zouden de sectoren intern en onderling er wel eens veel uniformer kunnen gaan uitzien dan nu het geval is. Het Comité concludeert daarom dat een kaderrichtlijn veel meer gevolgen heeft en veel grotere problemen veroorzaakt dan sectorspecifieke regelgeving.

2.4.5. Een sectorspecifieke aanpak van organisatie, financiering en evaluatie biedt meer uitzicht op een communautaire wetgeving waarin alleen situaties van diensten worden geregeld die in verband met hun omvang en structuur van belang zijn voor geheel Europa en de lokale en regionale situatie onverlet wordt gelaten.

2.5. *Verduidelijking van de definitie van diensten die niet van economisch belang zijn*

2.5.1. De Commissie wijst er in het Groenboek zelf op dat het moeilijk is om bij diensten van algemeen belang een

onderscheid te maken tussen die mét en die zónder economisch karakter. Voor een aantal diensten kan de scheidslijn zonder problemen worden getrokken: de voorziening met elektriciteit, gas en verwarming is een dienst met een economisch karakter, terwijl onderwijs of sociale diensten niet-economisch van aard zijn.

2.5.2. Door de bank genomen is men het er evenwel over eens dat het lastig is een onderscheid te maken tussen diensten van economische en niet-economische aard. Niet alleen omdat de sector — en dus ook de inhoud van het begrip — continu in beweging is, maar ook omdat er altijd stemmen zullen opgaan om deze of gene dienst om de één of andere reden als „economisch” te bestempelen. De beslissing om een dienst van algemeen belang onder de mededingingswetgeving van de EU te laten vallen, mag volgens het Comité niet louter op basis van het al dan niet economische karakter van die dienst worden getroffen; politieke overwegingen dienen ook in aanmerking te worden genomen. Zo zijn openbare ziekenhuizen er niet omwille van de markt, maar omwille van de burger die behoefte heeft aan gezondheidszorg die in overeenstemming is met het lokaal, regionaal of nationaal vastgestelde gezondheidsbeleid.

2.5.3. De Commissie stelt terecht dat de begrippen niet statisch zijn en mettertijd kunnen veranderen. Er zullen overigens ook diensten zijn die in het ene land als wél en in het andere als níét economisch worden beschouwd.

2.5.4. Het probleem van de onduidelijkheid die voortvloeit uit het gebrek aan een volledige lijst begrippen, kan op twee manieren worden opgelost. De eerste oplossing bestaat erin dat voor de verschillende begrippen positieve lijsten worden opgesteld, wat een statische rechtstoestand zou kunnen inhouden waarin geen rekening kan worden gehouden met veranderingen in de diverse sectoren of met het ontstaan van nieuwe sectoren (men denke aan IT) en geen plaats is voor de overweging dat bepaalde diensten, afhankelijk van de omstandigheden, dan eens wel en dan weer niet van economisch belang kunnen zijn.

2.5.5. De tweede oplossing bestaat erin dat het onderscheid tussen de twee begrippen wordt losgelaten. Aangezien dit onderscheid bepalend is voor de toepassing van de verdragsbepalingen, kan deze optie evenwel niet meer in overweging worden genomen. De diensten van algemeen belang zonder economisch karakter ressorteren tot dusverre namelijk niet onder de verdragsbepalingen inzake de interne markt, mededinging en staatssteun (ze beschikken in feite over een soort uitzonderingsstatus) en zouden aan strengere regels worden onderworpen indien op alle diensten van algemeen belang één uniforme regeling van toepassing wordt. In ieder geval zou de Commissie duidelijk moeten vastleggen dat diensten van algemeen belang die rechtstreeks of via derden door lokale en regionale overheden worden aangeboden en waarmee in

hoofdzaak eerder sociale en milieudoelen worden beoogd dan commerciële, niet dienen te worden beschouwd als diensten van algemeen belang met een economisch karakter.

2.5.6. Wanneer het erom gaat essentiële, voor de EU-burger zeer belangrijke diensten te leveren, dient het beginsel van verticale en horizontale subsidiariteit in zijn volle omvang te worden toegepast, zodat elk land zo vrij mogelijk kan beslissen hoe het de dienstverlening op subnationaal niveau organiseert.

2.5.7. De juridische onduidelijkheid inzake de definities kan volgens het Comité niet worden verholpen door positieve lijsten op te stellen of het onderscheid tussen diensten met een economisch of niet-economisch karakter op te heffen. Regelgeving kan alleen voor juridische helderheid zorgen, mits duidelijke antwoorden op de vragen worden gegeven, wat in een sector zo complex als deze onmogelijk is. Nieuwe bepalingen inzake de definities zullen weer nieuwe vragen doen rijzen. Het Comité is echter van oordeel dat van economische activiteit in ieder geval geen sprake is, als goederendistributie of dienstverlening in het algemeen belang op de betrokken markt de facto slechts ten dele kostendekkend, en niet winstgevend zijn.

2.5.8. In paragraaf 45 van het Groenboek wijst de Commissie er terecht op dat het moeilijk is a priori een definitieve lijst op te stellen van alle diensten van algemeen belang die als „niet-economisch” dienen te worden beschouwd. In arresten van het Europees Hof van Justitie en besluiten van de Commissie worden echter „typische” niet-economische activiteiten als zodanig erkend (bijvoorbeeld activiteiten van openbare scholen, van stelsels van verplichte sociale zekerheid en van organisaties die een sociale functie vervullen en niet deelnemen aan industriële of commerciële activiteiten). Een opsomming van dergelijke activiteiten zou als leidraad kunnen dienen en aanzienlijk tot rechtszekerheid bijdragen.

2.5.9. Het Comité kan zich dan ook vinden in de oorspronkelijke mededeling van de Commissie over deze materie, waaruit naar voren komt dat het tot de bevoegdheden van de lidstaten behoort om de begrippen in overeenstemming met het subsidiariteitsbeginsel verder af te bakenen.

2.6. *Uitwisseling van optimale praktijkvoorbeelden en benchmarking*

2.6.1. Moet er voor de verlening van diensten van algemeen belang in de gehele Unie een betere procedure voor de uitwisseling van optimale praktijkvoorbeelden en benchmarking worden uitgewerkt? Wie dient daarbij betrokken te worden; welke sectoren moeten hieronder vallen?

2.6.2. De Commissie wijst er in het Groenboek zelf op dat het concept „diensten van algemeen belang” in de Unie verschillend wordt geïnterpreteerd. Niets belet de Commissie, de lidstaten en de lokale en regionale overheden evenwel om alvast te bekijken hoe de kwaliteit via uitwisseling van optimale praktijkvoorbeelden en benchmarking op de communautair geregelde gebieden kan worden verbeterd. Per slot van rekening is het belangrijk dat een instrument als benchmarking correct wordt gebruikt — als inspiratiebron en voorbeeld.

2.6.3. Met betrekking tot de vraag wie bij de overlegprocedure inzake uitwisseling en benchmarking moet worden betrokken, verwijst het Comité de Commissie naar de richtsnoeren in het Witboek over Europese governance. Hierin erkent de Commissie dat met het oog op een nauwere samenwerking tussen het decentrale en communautaire bestuursniveau, in de overlegprocedure een bijzondere plaats is weggelegd voor de lokale en regionale overheden. Bovendien moeten bij de beoordeling meerdere belanghebbenden een vinger in de pap krijgen. Bij de diensten van algemeen economisch belang zijn nu eenmaal verschillende actoren betrokken, die uiteenlopende belangen hebben en wier onderlinge contacten gekenmerkt worden door een asymmetrische informatiestroom. De beoordelingsinstanties moeten pluralistisch en gespecialiseerd zijn en mogen niet afhankelijk zijn van de instellingen die de besluiten nemen en de maatregelen toepassen. Met andere woorden: ze moeten openstaan voor alle actoren en hun de gelegenheid bieden hun wensen, verwachtingen en belangen kenbaar te maken.

2.7. *Financiering van de diensten van algemeen belang, o.m. met staatssteun*

2.7.1. Uit het feit dat in verschillende sectoren diverse financieringsvormen worden ingezet, kan reeds worden afgeleid dat het niet alleen lastig is om voor een bepaalde financieringsvorm gemeenschappelijke wetgeving op te stellen die dan voor alle sectoren zou gelden. Desondanks is het Comité van mening dat de financiering van de diensten van algemeen belang op de lange termijn moet worden gegarandeerd. Overheden moeten de voor de dienstverlenende instanties verplichte dienstverrichtingen ten laste nemen die voortvloeien uit het feit dat er niet op puur commerciële basis wordt gewerkt. Deze compensatie kan in verschillende vormen worden toegekend en heeft tot doel de dienstverlenende instanties de kans te geven zich aan de vastgestelde doelstellingen aan te passen.

2.7.2. Het Comité van de Regio's heeft met tevredenheid kennis genomen van het arrest in de zaak „Altmark Trans” dat het Hof van Justitie op 24 juli 2003 heeft gevelde (C-280/00). In dit arrest stipuleert het Hof dat door de staat ter beschikking gestelde middelen niet als staatssteun in de zin van het EG-Verdrag worden beschouwd, indien deze middelen zijn bedoeld als compensatie voor prestaties die de begunstigde bedrijven in het kader van hun openbare-dienstverplichting hebben geleverd. Om van toepassing van de regelgeving inzake overheidssteun te worden vrijgesteld, dienen evenwel vier technische voorwaarden te zijn vervuld.

2.7.3. Liberalisering van de markten voor water, afvalwater, afval en verwarming wordt ook besproken. Deze sectoren functioneren echter niet op dezelfde wijze als de energiesector en kennen niet dezelfde specifieke voorschriften. Niet alleen de van toepassing zijnde milieu-eisen, maar ook de benodigde infrastructuurvoorzieningen zijn niet met die van de energiesector te vergelijken. Waar elektriciteit grote afstanden en landsgrenzen kan overbruggen, daar kan warmte of water niet via een uitgestrekt nationaal of internationaal gekoppeld netwerk worden getransporteerd. Er zijn ook natuurlijke grenzen aan de mogelijkheid om warmte of water op een grotere markt aan de man te brengen. Daarom is in een groot aantal landen de organisatie en exploitatie van dit soort diensten in handen van de lokale en regionale overheden en staan de gebruikers in voor een groot deel — soms 100 % — van de financiering, die vaak wordt aangevuld met een soort op solidariteit gebaseerd prijsbepalingsmechanisme om ervoor te zorgen dat alle burgers, of ze in de stad of op het platteland wonen, hetzelfde aanbod krijgen. Dit zijn slechts een aantal argumenten op grond waarvan het Comité tegen sectorspecifieke interne-marktrichtlijnen voor de sectoren water en afval is, sectoren waar voor de lokale en regionale overheden een belangrijke rol moet zijn weggelegd. De EU is echter bevoegd om op grond van milieuwetgeving kwaliteitsnormen en economische uitgangspunten te harmoniseren met het oog op economische en sociale efficiency.

2.7.4. De vervoerssector is één van de sectoren waaraan de overheid steun verleent, bijvoorbeeld voor grote infrastructuurwerkzaamheden aan bruggen en wegen. Het openbaar vervoer kan het evenmin zonder steun stellen. De investerings- en werkingskosten in de vervoerssector zijn nu eenmaal zo hoog dat de prijs die de gebruiker betaalt, niet volstaat om de kosten te dekken en dat de overheid moet bijspringen om het prijskaartje rond te krijgen.

2.7.5. Tegen deze achtergrond is het Comité van mening dat de diverse sectoren dermate verschillende kenmerken vertonen (op basis van parameters als organisatie, eigendom, geografische koppeling van het product aan het gebied, besluitvormingsstructuur) dat het moeilijk zou zijn om een gemeenschappelijke communautaire regeling op te stellen die op alle sectoren van toepassing zou zijn.

2.8. *Slotopmerkingen*

2.8.1. De discussie over de toekomst van de diensten van algemeen belang is essentieel voor de welvaart en de maatschappelijke ontwikkeling in de EU. Via een wijziging van het Verdrag dient te worden gezorgd voor een beter evenwicht tussen mededingingsbelangen en de belangen van de samenleving in haar geheel en de burger als individu.

2.8.2. Vóór wordt overgegaan tot het opstellen van een kaderrichtlijn inzake diensten van algemeen belang, moet rekening worden gehouden met de mogelijkheden en de

bepkeringen van het bestaande Verdrag en dient de uiteindelijke tekst van het constitutionele Verdrag te worden afgewacht.

2.8.3. Voor een optimale aanpak van de levering van dit soort diensten dient de Commissie diepgaand en

systematisch overleg te voeren met het Comité van de Regio's en de verenigingen die de lokale en regionale besturen in de Europese Unie vertegenwoordigen over de ervaringen die deze overheden op dit gebied hebben opgedaan.

Brussel, 20 november 2003.

De voorzitter

van het Comité van de Regio's

Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — De sociale dimensie van de strategie van Lissabon versterken: de open coördinatie stroomlijnen op het gebied van de sociale bescherming”

(2004/C 73/03)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gelet op de Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — De sociale dimensie van de strategie van Lissabon versterken: de open coördinatie stroomlijnen op het gebied van de sociale bescherming (COM(2003) 261 def.);

gelet op het besluit van de Europese Commissie van 22 mei 2003 om, overeenkomstig art. 265, eerste alinea, het Comité te raadplegen over dit onderwerp;

gelet op het besluit van zijn voorzitter van 19 juni 2003 om de commissie „Economisch en sociaal beleid” te belasten met de desbetreffende voorbereidende werkzaamheden;

gelet op de Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — Tussentijdse evaluatie van de agenda voor het sociaal beleid (COM(2003) 312 def.);

gelet op de conclusies van het voorzitterschap van de Europese Raad van Lissabon (23 en 24 maart 2000), en;

gelet op zijn ontwerpadvies (CDR 224/2003 rev.), dat op 22 september 2003 werd goedgekeurd door de commissie „Economisch en sociaal beleid” (rapporteur: mevrouw Celion, wethouder/schepen van de gemeente Gotland, SE/EVP),

heeft tijdens zijn 52e zitting van 19 en 20 november 2003 (vergadering van 19 november) het volgende advies uitgebracht.

1. Standpunten van het Comité van de Regio's

1.1. Het Comité kan zich vinden in de algehele visie van de Commissie inzake de noodzaak van meer efficiency bij de coördinatie van het door de lidstaten gevoerde beleid op het gebied van sociale bescherming. Aangezien dit in veel gevallen noodzakelijkerwijs gepaard gaat met maatregelen op lokaal en regionaal niveau, is het Comité bijzonder verheugd dat de Commissie ervan uitgaat dat een dergelijke coördinatie de taak van de lokale en regionale actoren minder omslachtig zal maken. Naar de mening van het Comité zou vereenvoudiging van de werkzaamheden voor de betrokken actoren ook kostenbesparingen moeten opleveren.

1.2. Verder is het Comité van mening dat de open coördinatiemethode een adequaat instrument kan zijn bij het verwezenlijken van de gewenste coördinatie. Deze methode zou verder moeten worden ontwikkeld en beslist ook moeten worden versimpeld. Door het uitwisselen van ervaringen zou men meer zicht kunnen krijgen op de wijze waarop met name de onderlinge samenwerking tussen het nationale en het lokale/regionale niveau in de lidstaten binnen het raamwerk van de open coördinatiemethode tot ontwikkeling kan worden gebracht. Hierbij bestaat altijd het gevaar dat het lokale/regionale niveau een ondergeschikte rol krijgt toebedeeld, wat negatief kan doorwerken in het eindresultaat en ertoe kan leiden dat de belangstelling voor bepaalde kwesties wegebt. Daarom moet bijv. in de nationale actieprogramma's altijd duidelijk worden omschreven hoe de lokale en regionale overheden worden betrokken bij de werkzaamheden in het kader van het voorliggende plan. De diverse beleidsstrategieën en activiteiten op regionaal en lokaal niveau dienen voor het voetlicht te worden gebracht in het jaarverslag over de sociale bescherming. De Commissie moet ervoor zorgen dat het gezamenlijk verslag („joint report”) over de pensioenstrategieën op grote schaal wordt verspreid en besproken.

1.3. In het verlengde van eerder ingenomen standpunten, o.m. naar aanleiding van de agenda voor het sociaal beleid, spreekt het Comité zich uit voor het idee van een „beleidsdriehoek” waarin economisch beleid, werkgelegenheidsbeleid en beleid inzake sociale zekerheid zijn verenigd. Een dergelijke principiële visie op de wisselwerking tussen de drie genoemde beleidsterreinen draagt er o.a. toe bij dat ook het sociale-zekerheidsbeleid zal worden gezien als een belangrijke productiefactor. Daarnaast zal er op deze manier meer aandacht komen voor de dynamische rol die dit beleidsterrein speelt in de economie als geheel, een punt dat volgens het Comité in onderhavige mededeling uitgebreider aan de orde had kunnen komen.

1.4. Het Comité is het eens met de opvatting dat een synchronisatie van de voorgestelde coördinatie van de sociale bescherming met het aanstaande proces van coördinatie tussen het economische en het werkgelegenheidsbeleid in de EU kan leiden tot meer efficiency en ook tot een vereenvoudiging van procedures. Wel wil het Comité erop wijzen dat de drie onderdelen van het proces niet gelijkgesteld mogen worden op het punt van de rechtsgrondslagen, zoals vastgelegd in het Verdrag. Omdat deze niet gelijk zijn, zijn er ook verschillen op

het gebied van governance en bevoegdheden. Het is van het grootste belang dat het stelsel van sociale bescherming tot ontwikkeling kan komen op basis van lokale en regionale condities en dat in alle omstandigheden wordt vastgehouden aan de fundamentele beginselen van subsidiariteit en behoud van diversiteit. Besef van de interactie tussen de drie beleidsterreinen kan in belangrijke mate bijdragen tot een positieve ontwikkeling op alle maatschappelijke niveaus, maar mag niet leiden tot onduidelijke situaties o.g.v. de verschillen op het punt van beleidsverantwoordelijkheid. Op het gebied van de sociale bescherming zijn het, zoals ook wordt aangegeven in de mededeling van de Commissie, de lidstaten die volledig verantwoordelijk zijn voor de gezondheidszorg en het sociaal beleid, alsook voor de financiering en opzet van de eigen stelsels. Het EG-Verdrag laat geen rechtstreekse bemoeienis van de Gemeenschap toe in de gezondheidszorg en het sociaal beleid van de lidstaten, afgezien van de uitwisseling van informatie en het vergelijken van methoden en resultaten. Open coördinatie op die gebieden mag er niet toe leiden dat de lidstaten onder druk worden gezet om hun sociale normen naar beneden toe bij te stellen.

1.5. Het Comité staat erop dat het Commissievoorstel om de open coördinatiemethode te stroomlijnen, de administratieve afhandeling ervan in de lidstaten zal vereenvoudigen. Vooral omdat de lidstaten verplicht zullen worden om hun actieplannen jaarlijks te actualiseren, dringt het Comité aan op een daadkrachtige aanpak om de vereiste vermindering van de administratieve rompslomp te verwezenlijken.

1.6. Het Comité is ermee ingenomen dat gelijkheid tussen mannen en vrouwen in de mededeling wordt genoemd als overkoepelende doelstelling. Het valt ook toe te juichen dat dit punt naar voren wordt gehaald t.a.v. alle drie de onderdelen van de „beleidsdriehoek”, dus ook t.a.v. het economische beleid en het werkgelegenheidsbeleid.

1.7. Het Comité deelt de opvattingen van de Commissie omtrent de uitdagingen waarvoor de lidstaten zich gesteld zien. Een van de belangrijkste uitdagingen is de bevordering van groei en werkgelegenheid. Een gemeenschappelijke uitdaging wordt daarnaast gevormd door de demografische veranderingen, die o.a. een vergrijzing van de bevolking met zich mee brengen. Wel wenst het Comité erop te wijzen dat deze demografische veranderingen voor een deel ook kunnen worden verklaard als het resultaat van een succesvol welvaartsbeleid, waardoor de mensen de kans hebben gekregen langer en actiever te leven; mits hiermee op adequate wijze wordt omgesprongen, kan dit betekenen dat op deze manier juist een nieuw maatschappelijk potentieel wordt geschapen.

1.8. Het Comité plaatst kanttekeningen bij datgene wat de Commissie zegt over gezondheidszorg en lange-termijnzorg. In de eerste plaats is niet duidelijk wat hier onder deze begrippen wordt verstaan. Er is behoefte aan een werkzame definitie, zeker als men bedenkt dat de lidstaten onderling verschillende organisatorische structuren en financieringsvormen op het gebied van gezondheidszorg hebben en de gebruikte begrippen per land verschillend worden ingevuld.

Een en ander dient nauwkeuriger te worden omschreven, met name in het licht van art. 152 van het Verdrag, waarin duidelijk staat dat de EU volledig de verantwoordelijkheden van de lidstaten voor de organisatie en verstrekking van gezondheidsdiensten en geneeskundige verzorging eerbiedigt.

1.9. Het Comité heeft zijn twijfels omtrent de invulling van het begrip „lange-termijnzorg”. Hieronder kunnen geen maatregelen op het gebied van ouderenzorg vallen, want in veel landen is het tegenwoordig zo dat zorg méér is dan alleen ziekenzorg en ook de vorm van sociale steunverlening heeft. Aanbevolen wordt een zodanige definitie op te stellen dat hieronder ook de zo belangrijke categorie van personen met een handicap valt, bijv. „zorg en dienstverlening, gericht op ouderen en personen met een handicap”.

1.10. Het Comité is het ermeê eens dat er gemeenschappelijke indicatoren moeten worden ontwikkeld om de belangrijkste doelstellingen van stroomlijning van de sociale bescherming te kunnen verwezenlijken. Naar de mening van het Comité is het van cruciaal belang dat deze indicatoren niet al te ruim worden geïnterpreteerd en dat zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van reeds ter beschikking staande gegevens. Als er te veel indicatoren zijn, zal dat op lokaal en regionaal niveau een te grote werkbelasting met zich mee brengen. Op een terrein als sociale bescherming is het verder zaak om niet alleen kwantitatieve maar ook kwalitatieve indicatoren te gebruiken, anders bestaat het gevaar dat belangrijke informatie verloren gaat.

1.11. Het Comité wil ook benadrukken dat de statistieken waarop de indicatoren zijn gebaseerd, van een zodanig hoge kwaliteit dienen te zijn dat men de niveaus in de verschillende landen kan beschrijven en met elkaar kan vergelijken. Ook moet worden beseft dat een gemiddelde waarde op nationaal niveau kan verhullen dat er op regionaal niveau grote verschillen bestaan, zodat het aan te bevelen is tevens gebruik te maken van regionale statistieken. Voorwaarde is wel dat deze statistieken op dit moment al voor het merendeel ter beschikking staan, om te voorkomen dat er al te veel extra werk moet worden verricht.

1.12. Het Comité schaarst zich achter de afwegingen van de Commissie om de kalender voor het nieuwe proces van stroomlijning van de sociale bescherming aan te passen aan het proces van stroomlijning van het economische en werkgelegenheidsbeleid. Het is de bedoeling dat deze coördinatie al in 2006 van start gaat, zodat er in korte tijd heel veel zal moeten worden geregeld en ook de EU zich zeer zal moeten inspannen om voldoende steun ter beschikking te stellen bij de ontwikkeling hiervan (o.a. verschaffing van benodigd achtergrondmateriaal).

1.13. Het Comité is het ermeê eens dat ook de nieuwe lidstaten worden betrokken bij het voorgestelde coördinatieproces. Door de uitbreiding zullen sociale kwesties in de EU nog urgenter worden dan nu al het geval is. Wel is het Comité bang dat het tijdschema voor de nieuwe lidstaten misschien te krap bemeten is. Steun aan de ontwikkeling van het uitwisselen

van ervaringen tussen de huidige en toekomstige lidstaten kan het proces echter versnellen.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

2.1. Het Comité van de Regio's zou graag willen dat de verdere ontwikkeling van de open coördinatiemethode gepaard gaat met een vereenvoudiging van de procedures, waardoor de lokale en regionale overheden het gevoel zullen krijgen dat het, vanuit een oogpunt van efficiency en kostenbesparing, z'n heeft deel te nemen aan dit proces.

2.2. Het Comité is van mening dat er een continue evaluatie van de open coördinatiemethode zal moeten plaatsvinden. Hierbij zal ook speciaal aandacht moeten worden besteed aan de ervaringen die op lokaal en regionaal niveau worden opgedaan met de toepassing van deze methode, vooral m.b.t. de tenuitvoerlegging van de nationale actieplannen. In tal van lidstaten zijn met de open coördinatiemethode kwesties gemoeid die van vitaal belang zijn voor gemeenten en regio's, wat voor deze overheden ook een grote verantwoordelijkheid op het punt van de financiering met zich mee brengt. Daarom dient het subsidiariteitsbeginsel bepalend te zijn voor de wijze waarop de methode wordt toegepast. Wanneer nieuwe methoden voor de verspreiding van „beste praktijken” worden getest, dient men zich te laten leiden door het uitgangspunt dat uitwisseling van ervaringen een van de pijlers van de open coördinatiemethode is.

2.3. Het Comité eist dat bij een stroomlijning van de open coördinatiemethode wordt vastgehouden aan de huidige differentiatie wat betreft de mate waarin op de diverse beleids-terreinen coördinatie plaatsvindt. Zo moeten de huidige verschillen tussen richtsnoeren en (kader)doelstellingen gehandhaafd blijven. Ook in het sociaal beleid dient de mate waarin wordt gecoördineerd, afhankelijk te worden gemaakt van toepassing van het subsidiariteitsbeginsel.

2.4. Het Comité wil erop wijzen dat in de mededeling over gezondheidszorg die in de onderhavige mededeling wordt aangekondigd, rekening moet worden gehouden met het feit dat de lidstaten er verschillende organisatorische structuren en financieringsstelsels op nahouden, en dat de gezondheidszorg een belangrijk onderdeel van de nationale economieën vormt. Zelfs bescheiden pogingen om een en ander meer op elkaar af te stemmen, kunnen grote gevolgen hebben voor het gezondheidsbeleid en de economie.

2.5. Het Comité hecht veel belang aan initiatieven op EU-niveau waarbij wordt nagegaan hoe de doelstelling „werk lonend maken” kan worden verwezenlijkt en hoe de sociale bescherming hiertoe kan bijdragen (bijv. wat de stimulansfunctie van uitkeringsstelsels betreft). De globale uitdagingen waarvoor de Commissie aandacht vraagt, bewijzen dat het hier te verrichten ontwikkelingswerk de komende jaren nog meer geïntensiveerd zal moeten worden.

2.6. Het Comité hoopt dat de inspanningen om indicatoren te ontwikkelen worden opgevoerd en dat daarbij de nadruk meer zal komen te liggen op het uitwerken van zogenoemde kwalitatieve indicatoren. Omdat de stelsels van sociale zeker-

heid per land sterk verschillen, moet bij het ontwikkelen van de indicatoren worden uitgegaan van het gezichtspunt van de patiënt/gebruiker, iets waarvan mag worden aangenomen dat het slechts in geringe mate afhankelijk is van bijv. de wijze waarop de gezondheidszorg in de diverse landen is georganiseerd.

2.7. Het Comité vindt het zeer belangrijk dat de nieuwe lidstaten in ruime mate steun wordt verleend, zodat ze de kans krijgen om de eigen maatregelen binnen de voorgestelde beleidsdriehoek te coördineren met die van de andere lidstaten. Er moeten o.a. mogelijkheden worden geschapen om ervaringen tussen landen uit te wisselen.

Brussel, 19 november 2003.

De voorzitter

van het Comité van de Regio's

Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie „Efficiënt investeren in onderwijs en beroepsopleiding: een dwingende noodzaak voor Europa” ”

(2004/C 73/04)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de mededeling over „Efficiënt investeren in onderwijs en beroepsopleiding: een dwingende noodzaak voor Europa” (COM(2002) 779 def.);

gezien het besluit van de Commissie van 11 februari 2003 om het Comité overeenkomstig artikel 265, eerste alinea, van het EG-Verdrag over dit onderwerp te raadplegen;

gezien het besluit van zijn bureau van 19 november 2002 om de commissie „Cultuur en opleiding” met de voorbereiding van een advies over dit onderwerp te belasten;

gezien zijn advies over „Europese benchmarks in onderwijs en opleiding: follow-up van de Europese Raad van Lissabon” (CDR 349/2002 fin) (1);

gezien zijn advies over het „eLearning-actieplan — Het onderwijs van morgen uitdenken” (CDR 212/2001 fin) (2);

gezien de instemming van de Europese Raad van Barcelona van maart 2002 met het „Gedetailleerde werkprogramma voor de follow-up inzake de doelstellingen voor de onderwijs- en opleidingsstelsels” en de specifieke doelstelling „Financiële middelen optimaal inzetten”, die gebaseerd is op de aanbeveling van de Raad van Lissabon om meer te investeren in human resources, en daarbij te zorgen voor een billijke en doeltreffende verdeling van de beschikbare middelen;

(1) PB C 244 van 10.10.2003, blz. 50.

(2) PB C 19 van 22.1.2002, blz. 26.

gezien zijn advies over het „Actieplan voor vaardigheden en mobiliteit” (CDR 138/2002 fin) (1);

gezien zijn advies over de „Mededeling van de Commissie — Voor een Europa van de kennis” (CDR 432/97 fin) (2);

gezien zijn advies over de „Mededeling van de Commissie — Een Europese ruimte voor levenslang leren realiseren” (CDR 49/2002 fin) (3);

gezien zijn advies over de „Mededeling van de Commissie: eLearning-actieplan — Het onderwijs van morgen uitdenken” (CDR 314/2000 fin) (4);

gezien zijn advies over de „Goedkeuring van een meerjarenprogramma (2004-2006) voor de doeltreffende integratie van informatie- en communicatietechnologie (ICT) in de onderwijs- en beroepsopleidingsstelsels in Europa (eLearning-programma)” (CDR 73/2003 fin) (5);

gezien zijn advies over het Communautair actieprogramma op onderwijsgebied — Socrates; het communautair actieprogramma inzake beroepsopleiding — Leonardo da Vinci en het communautair actieprogramma — Jeugd (CDR 226/98 fin) (6);

gezien zijn advies over de concrete doelstellingen van de onderwijsstelsels (CDR 89/2001 fin) (7);

gezien het op 11 juli 2003 door de commissie „Cultuur en opleiding” goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 86/2003 rev. 2); rapporteur: de heer Mastrocinque, voorzitter van de provinciale raad van Benevento (I/EVP);

Overwegende hetgeen volgt:

- 1) Iedereen is het er nu wel over eens dat de kennis en capaciteiten van het individu in de huidige samenleving een „menselijk kapitaal” vertegenwoordigen dat, in een tijd waarin de wereldeconomie wordt gekenmerkt door mobiliteit, een grote bron van rijkdom vormt;
- 2) Investeren in „menselijk kapitaal” is dan ook van doorslaggevend belang voor het welzijn en de welvaart van burgers en staten, en is een manier om rijpe en solide democratische instellingen tot stand te brengen, en om een hoge mate van sociale samenhang te waarborgen;
- 3) Ervoor zorgen dat alle burgers toegang hebben tot onderwijs van hoge kwaliteit is tegenwoordig dan ook een prioritaire doelstelling van alle regeringen, en onontbeerlijk voor de verwezenlijking van de door de lidstaten vastgestelde strategische doelstelling, namelijk om van de Europese Unie de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie (en -maatschappij) van de wereld te maken;
- 4) De nieuwe eisen in verband met de kennismaatschappij, de mondialisering, de nieuwe basisvaardigheden — digitale vaardigheden, taalverwerving, sociale vaardigheden, ondernemersvaardigheden en leren leren — vergen structurele hervormingen en een radicale wijziging van de inhoud en methodologieën van onderwijs en opleiding;
- 5) De uitbreiding van het actieterrein tot de rest van de wereld verkort de „technische levensduur” van de opleidingsactiviteiten en vraagt om een benadering die gebaseerd is op het beginsel van „levenslang leren”;
- 6) De regionale en lokale dimensie van leren is aangewezen als een van de zes pijlers voor strategieën voor levenslang leren in Europa;

heeft tijdens zijn 52e zitting op 19 en 20 november 2003 (vergadering van 20 november) het volgende advies met algemene stemmen uitgebracht.

(1) PB C 73 van 26.3.2003, blz. 30.

(2) PB C 180 van 11.6.1998, blz. 49.

(3) PB C 278 van 14.11.2002, blz. 26.

(4) PB C 144 van 16.5.2001, blz. 34.

(5) PB C 244 van 10.10.2003, blz. 42.

(6) PB C 51 van 22.2.1999, blz. 77.

(7) PB C 19 van 22.1.2002, blz. 23.

1. Opmerkingen van het Comité van de Regio's

1.1. Het CvdR is ingenomen met het initiatief van de Commissie om het vraagstuk van investeringen in onderwijs en beroepsopleiding vanuit een brede invalshoek te benaderen, waarbij drie elementen centraal staan: onderzoek, levenslang leren en de Europese werkgelegenheidsstrategie, in het kader van de nieuwe eisen in verband met de kennismaatschappij, de mondialisering, de uitbreiding van de EU en ongunstige demografische trends.

1.2. Het CvdR is het met de Commissie eens dat wat de totale omvang van de financiering betreft, er te weinig in human resources wordt geïnvesteerd. Bij de overheidsfinanciering kon geen duidelijke opwaartse trend worden geconstateerd en tegelijkertijd is er sprake van een uitgesproken tekort aan private financiering in sleutelsectoren als hoger onderwijs, volwassenenonderwijs en bij- en nascholing.

1.3. Het CvdR deelt de vrees dat dit tekort door de uitbreiding van de EU eerder groter zal worden dan kleiner, en dat de verschillen tussen de Europese regio's zullen toenemen.

1.4. Het CvdR acht het juist dat de stijging van de investeringen mogelijk moet worden gemaakt door een beter gebruik van de bestaande middelen, en door een combinatie van gerichte overheidsinvesteringen en hogere private bijdragen.

1.5. Het steunt het standpunt van de Commissie, die erop hamert dat de doelstellingen die zijn overeengekomen voor onderwijs en beroepsopleiding moeten worden aangehouden, teneinde de strategische doelstelling van Lissabon te kunnen verwezenlijken.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

Doeltreffender gebruik van de beschikbare middelen

2.1. Het CvdR acht het van essentieel belang dat op een adequate en efficiënte manier middelen worden toegewezen aan het gehele aanbod van onderwijs, gaande van formeel tot niet-formeel onderwijs en informeel leren op alle leeftijden.

2.2. Juist in de eerste schooljaren worden de voorwaarden gecreëerd waardoor leerlingen geen goede resultaten behalen of vroegtijdig de school verlaten.

De implicaties van het „doelstellingenproces” in verband met investeringen

2.3. Het CvdR acht het absoluut noodzakelijk dat de lidstaten zelf gaan analyseren op welke terreinen zij tekortschieten, en dat zij zelf processen op gang brengen om een beter gebruik van de middelen te stimuleren.

2.4. Het CvdR kan zich vinden in de strekking van het „Gedetailleerde werkprogramma voor de follow-up inzake de doelstellingen voor de onderwijs- en opleidingsstelsels” en de aangewezen terreinen die met voorrang in aanmerking moeten komen voor investeringen.

2.5. Het stelt voor dat investeringen in scholing en in het vasthouden van personeel absolute prioriteit worden toegekend.

2.6. De kwaliteit van onderwijs en opleiding hangt grotendeels af van de kwaliteit van de opleiding van docenten.

2.7. Het CvdR stelt voor de opleiding van docenten te baseren op de volgende hoekstenen:

- de noodzaak van een echt „vormende” school, die „leert leren” en leert om de eigen kennis op bewuste wijze uit te breiden;
- een didactische methodologie, waarbij de docent de rol van leerbevoorderaar op zich neemt en de verhouding docent/leerling een interactief karakter heeft, waarbij het tempo en de leerstijl van iedere leerling worden gerespecteerd en aanpassingsproblemen worden voorkomen;
- het vermogen om het gebruik van ICT te combineren met onderwijs- en leermethoden en specifieke pedagogische contexten;
- het gebruik van ICT en eLearning om ervaringen uit te wisselen en „best practices” tussen verschillende onderwijsstelsels te verspreiden;
- het vermogen om leertrajecten uit te stippelen die de leerlingen klaarstomen voor mobiliteit, flexibiliteit en ondernemerschap.

2.8. Het CvdR acht investeren in ICT zeer nuttig, en beschouwt het als een belangrijke mogelijkheid voor de verbetering van onderwijs en opleiding: ICT bevorderen de toegang tot levenslang leren en de culturele uitwisseling en vergemakkelijken de taalverwerving, waarbij tevens andere als prioritair aangeduide terreinen gebaat zijn, zoals de toegang voor iedereen tot onderwijs en de bevordering van een actief burgerschap.

2.9. Investerings in dergelijke technieken en in ICT en eLearning zijn van essentieel belang om de onderwijs- en opleidingsstelsels aan te passen aan de eisen van de kennismaatschappij en het Europese model:

- het gebruik van Internet veronderstelt een goede kennis van de eigen taal en van andere talen, naast basisvaardigheden op computergebied;
- op die manier kunnen inwoners van geografisch benadeelde gebieden worden geholpen de kennis op te doen die zij nodig hebben in de kennismaatschappij;
- ook kunnen zo initiatieven worden opgezet voor jumelages tussen onderwijsinstellingen via Internet, door partnerschappen op te richten tussen scholen uit verschillende Europese landen en de interculturele dialoog te stimuleren.

2.10. Het CvdR onderstreept het bijkomende belang van investeringen in dienstverlening op het gebied van begeleiding en advisering.

Aanpak van terreinen waarop sprake is van onrendabele investeringen

2.11. Het CvdR acht het nuttig dat de mogelijke oorzaken van inefficiëntie gezamenlijk in kaart worden gebracht, om zo de lidstaten te stimuleren hiernaar intern onderzoek te doen.

2.12. Het benadrukt dat mogelijke gemeenschappelijke oorzaken kunnen liggen in de starheid van de leerplannen, de slechte kwaliteit van het lesgeven, de slechte aansluiting van het onderwijs op het bedrijfsleven, de rigiditeit van de administratieve structuren, de gangbare opvatting dat de beroepsopleiding een tweede keuze is, en de gebrekkige samenwerking tussen instellingen voor beroepsopleiding en het bedrijfsleven.

2.13. Het CvdR benadrukt dat hervormingen van curricula en structuren wenselijk zijn waarmee de kwaliteit en relevantie van voor iedereen beschikbare en aan de vereisten van de kennismaatschappij aangepaste leerkanalen kunnen worden verbeterd.

Efficiënt beheer van middelen

2.14. Het CvdR is van oordeel dat het onderwijs ten goede zou komen wanneer de bevoegdheid voor de organisatie van het onderwijs en het beheer van de onderwijsmiddelen wordt overgedragen aan de lokale en regionale overheden (decentralisatie van het onderwijs). Ook dient gewerkt te worden aan een veelzijdiger onderwijsaanbod en een grotere flexibiliteit in de leerinhouden. De verantwoordelijkheid hiervoor, alsmede voor het personeelsbeleid en financieel management, moet ook aan de scholen zelf worden overgelaten.

2.15. Het CvdR wijst erop dat uit de meest recente internationale onderzoeken (TIMMS/PISA) is gebleken dat de beste studieresultaten behalve met decentralisering van het onderwijs ook samenhangen met de eigen ideologie en bestuurscultuur van een school. Het Comité pleit er dan ook voor dat meer aandacht wordt besteed aan de ontwikkeling van een flexibel management in scholen, bijvoorbeeld bij de selectie van personeel en het personeelsbeleid, de eigen verantwoordelijkheid voor het gebruik van de financiële middelen die voor de desbetreffende school beschikbaar zijn, en de invoering van de beste leer- en organisatievormen.

2.16. Het CvdR vindt dat moet worden gezorgd voor een grotere betrokkenheid van de gebruikers, met inbegrip van de gezinnen en lokale ondernemingen, die rechtstreeks baat hebben bij een kwalitatief hoger opgeleid personeel.

2.17. Het stelt voor een reeks systematische vergelijkingen te maken met andere scholen en onderwijsstelsels, om de samenwerking te verbeteren en wederzijdse synergie op te wekken, ten einde het verantwoordelijkheidsgevoel, de samenwerking, de wedijver en de innovatie te vergroten.

2.18. Er moeten kwaliteitsnormen worden vastgesteld ten behoeve van gelijkheid en gendermainstreaming.

2.19. Het CvdR onderstreept dat de kwaliteit zal moeten worden vertaald in parameters voor methodologieën, operationele en organisatorische plannen, en systemen die een adequate programmering en adequate instrumenten voor de controle achteraf mogelijk maken.

2.20. Het CvdR dringt aan op extra investeringen in de scholing van lokale autoriteiten en leidinggevend en onderwijzend personeel t.b.v. het beheer en de efficiënte inzet van middelen, en de vaststelling van een beoordelingssysteem waarmee de kwaliteit van het onderwijsstelsel op alle niveaus wordt gewaarborgd en gecontroleerd.

2.21. Een andere cruciale factor voor het herstel van de doeltreffendheid van het onderwijs en de verwezenlijking van de doelstellingen is volgens het Comité van de Regio's de ontwikkeling van partnerschapsstrategieën om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen in een perspectief van levenslang leren.

2.22. Het CvdR acht het goed zich te realiseren dat kwaliteit slechts daar bestaat, waar zij ook door anderen als zodanig wordt ervaren. Het stimuleren van betrokkenheid en „vrijwilligerswerk” door gezinnen en bedrijven kan helpen de kwaliteit te verbeteren en zichtbaarder te maken.

2.23. De financiële betrokkenheid van lokale en regionale partners — die echter in geen geval de educatieve inhoud mogen beïnvloeden — zou de productiviteit van leerlingen en docenten kunnen stimuleren.

2.24. Het CvdR dringt aan op verspreiding van de boodschap dat een beter opgeleid personeel een nuttige investering voor iedereen is.

2.25. Het is ingenomen met het voorstel van de Commissie, het bedrijfsleven te verzoeken om materiaal, studiebeurzen en trainingscursussen om studenten en leerling-werknemers aan te trekken, te (co-)financieren, vooral op terreinen waarop een gebrek aan gekwalificeerde werknemers bestaat.

Coördinatie van de inspanningen

2.26. Het CvdR beschouwt de coördinatie tussen de ministeries van onderwijs, werkgelegenheid, onderzoek en milieu als een ander essentieel instrument om de efficiency te herstellen en versnippering van inspanningen en middelen tegen te gaan.

2.27. Met het oog op de ambitieuze, tweeledige doelstelling van Barcelona om de uitgaven voor O&O te verhogen én het bedrijfsleven te stimuleren om hun bijdrage daaraan tot $\frac{2}{3}$ op te voeren, acht het CvdR de coördinatie tussen de met onderwijs en beroepsopleiding belaste autoriteiten enerzijds en de voor onderzoek en ontwikkeling verantwoordelijke instanties anderzijds bijzonder nuttig.

2.28. De vaststelling van nationale en Europese Benchmarks is een onmisbaar hulpmiddel voor ieder land om de eigen resultaten te kunnen meten en vergelijken met die van

andere, om te kijken in hoeverre zij de voor de Europese onderwijs- en beroepsopleidingsstelsels nader uitgewerkte doelstellingen hebben behaald.

Efficiënt investeren moet verankerd zijn in de Europese context

2.29. Het CvdR bevestigt opnieuw de geldigheid van het subsidiariteitsbeginsel, maar acht het zaak erop te wijzen dat de hervormingen van de afzonderlijke lidstaten op harmonieuze wijze moeten passen binnen het brede Europese kader.

2.30. Het creëren van een overzichtelijk en bestendig kader van doelstellingen op Europees niveau is nuttig voor de ontwikkeling van het onderwijs in de diverse lidstaten, en voor de bevordering van de transparantie, de vergelijkbaarheid en het concurrentievermogen van het onderwijs.

2.31. Het CvdR wijst erop dat iedere lidstaat onderdanen van andere landen zou moeten opnemen in de voor kwaliteitsborging en de compatibiliteit van de criteria bevoegde instanties: bijvoorbeeld voor de externe certificering van de niveaus (ECDL-TRINITY the international examinations board).

2.32. Het CvdR is ervan overtuigd dat de vernieuwing van de curricula — door hierin elementen van continuïteit en permeabiliteit in te bouwen, de nieuwe basisvaardigheden centraal te stellen en voor aansluiting op de economische en maatschappelijke behoeften te zorgen — het meest dringend is.

2.33. Het CvdR hoopt dat zo snel mogelijk een transparant, gebruikersvriendelijk en betrouwbaar systeem wordt vastgesteld voor de erkenning van opleidingen en kwalificaties, in welke lidstaat van de EU zij ook zijn behaald.

Brussel, 20 november 2003.

*De voorzitter
van het Comité van de Regio's*

Albert BORE

Verkennd advies van het Comité van de Regio's over „De rol van universiteiten bij de lokale en regionale ontwikkeling in het Europa van de kennis”

(2004/C 73/05)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de aan CvdR-voorzitter Bore geadresseerde brief d.d. 12 februari 2003 van de heer Busquin en mevrouw Reding, beiden lid van de Europese Commissie, en mevrouw de Palacio, vice-voorzitter van de Europese Commissie, waarin het CvdR wordt verzocht overeenkomstig art. 265, eerste alinea, van het EG-verdrag een verkennend advies over „De rol van universiteiten bij de lokale en regionale ontwikkeling in het Europa van de kennis” op te stellen,

gezien het besluit van zijn voorzitter van 19 maart 2003 om de commissie „Cultuur en opleiding” hiermee te belasten;

gezien zijn op 2 oktober 2003 door de commissie „Cultuur en opleiding” goedgekeurde ontwerp van verkennend advies (CDR 89/2003 rev. 3 — rapporteur: de heer Myllyvirta, burgemeester van Mikkeli, FIN/EVP);

gezien de mededeling van de Commissie „De rol van de universiteiten in het Europa van de kennis” (COM(2003) 58 def.),

heeft tijdens zijn op 19 en 20 november 2003 gehouden 52e zitting (vergadering van 20 november) het volgende verkennend advies uitgebracht, dat met algemene stemmen werd goedgekeurd.

1. Standpunten van het Comité van de Regio's

1.1. Het Comité van de Regio's is ingenomen met de Commissiemededeling over „De rol van de universiteiten in het Europa van de kennis” en acht het een goede zaak dat deze door de DG's „Onderwijs en cultuur” en „Onderzoek” gezamenlijk is opgesteld; onderzoek maakt immers een wezenlijk onderdeel van het hoger onderwijs uit. Europa heeft behoefte aan hoger-onderwijsinstellingen van hoog niveau waarmee de kennismaatschappij een zo stevig mogelijk fundament kan worden gegeven en kan worden voldaan aan de doelstelling van de Europese Raad van Lissabon, die inhoudt dat Europa de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie ter wereld moet worden.

1.2. Onderhavige mededeling over „De rol van de universiteiten in het Europa van de kennis” betreft een actuele kwestie. Doordat het klimaat voor hoger onderwijs en onderzoek in Europa in ijlt tempo verandert, er een kenniseconomie aan het ontstaan is en de technologie zich steeds sneller ontwikkelt, komen er nieuwe uitdagingen, die echter ook nieuwe kansen met zich meebrengen. Deze moeten met beide handen worden aangegrepen.

1.3. Het hoger onderwijs in Europa wordt op uiteenlopende manieren georganiseerd en gefinancierd. In sommige landen valt het onder de nationale overheid, in andere onder de regionale en lokale overheid.

1.4. Wil Europa zijn ontwikkelingspotentieel ten volle benutten, dan moet het kunnen rekenen op een kwalitatief hoogstaand en regionaal vertakt netwerk van hoger-onderwijsinstellingen.

1.5. Hogescholen en universiteiten vormen een zeer heterogeen landschap. In de mededeling wordt met de term „universiteit” verwezen naar allerlei instellingen voor hoger onderwijs. Met het proces van Bologna wordt beoogd dit zeer diverse geheel zodanig te organiseren dat het samenhangender en transparanter wordt en dat de coördinatie tussen de instellingen erop vooruit gaat.

1.6. Het proces van Bologna, dat erop gericht is om tegen 2010 een Europese ruimte voor hoger onderwijs tot stand te brengen, bevat een aantal concrete en relevante doelstellingen voor de ontwikkeling van het hoger onderwijs in de EU. Het gaat hierbij om de goedkeuring van een systeem van onderling vergelijkbare academische graden, gebaseerd op een systeem van cursuseenheden die zich over twee fasen uitstrekken, alsmede op mobiliteit, kwaliteitswaarborg en bevordering van de Europese dimensie.

1.7. Ook al valt onderwijs in de EU onder de bevoegdheid van de lidstaten, het blijft belangrijk dat op Europees niveau alle zeilen worden bijgezet om de kwaliteit en de concurrentiekracht van het Europees hoger onderwijs op te voeren.

1.8. De Commissie legt in onderhavige mededeling bijzonder sterk de nadruk op het economische aspect, en gaat niet voldoende in op de educatieve taak van het hoger onderwijs en de rol ervan als kritische bron van informatie.

1.9. Met het oog op de ontwikkeling en kwaliteit van het onderwijsstelsel in zijn geheel, acht het CvdR het van belang dat aandacht wordt geschonken aan het op elkaar afstemmen van de doelstellingen en werkwijzen van het middelbaar en hoger onderwijs en aan het proces van Kopenhagen.

1.10. Het kan volgens het CvdR nuttig zijn om ter vergelijking naar het hoger onderwijs in de VS te kijken, maar daarbij mogen de sterke punten van de Europese samenleving en het Europees hoger onderwijs absoluut niet uit het oog worden verloren. Zo kan het in de VS gehanteerde systeem voor de financiering van universiteiten niet zomaar in Europa worden toegepast. In het debat terzake moet gestreefd worden naar een gemeenschappelijk uitgangspunt, waarbij het gaat om de vraag wat voor hoger onderwijs Europa in de toekomst wil en hoe het hiervoor kan zorgen.

1.11. De aanstaande uitbreiding van de Unie en de nauwere betrekkingen met derde landen in Europa plaatsen dit proces in een nog breder perspectief. Het CvdR roept de nieuwe lidstaten op een actieve rol te spelen bij de ontwikkelingen die zich in Europa op het gebied van hoger onderwijs voordoen.

De rol die hoger-onderwijsinstellingen in de regio's vervullen: regionale ontwikkeling en samenwerking met industrie en bedrijfsleven

1.12. Om de doelstellingen van de strategie van Lissabon te verwezenlijken en in de EU voor duurzame ontwikkeling te zorgen, moeten gemeenten en regio's met succes kunnen concurreren in de internationale economische context.

1.13. In een kenniseconomie zijn kennis, onderzoek en innoverende activiteiten voorwaarden voor een sterke economische concurrentiepositie. Met name het hoger onderwijs speelt een steeds belangrijker rol als drijvende kracht achter het succes van steden en regio's.

1.14. Gemeenten en regio's beschikken over een belangrijk concurrentievoordeel als er goed opgeleide arbeidskrachten voorhanden zijn. Het hogeronderwijsstelsel moet flexibel en divers zijn, zodat het opleidingsaanbod kan worden aangepast aan de voortdurend aan veranderingen onderhevig zijnde economische en arbeidsmarktsituatie in de gemeenten en regio's.

1.15. Hoger-onderwijsinstellingen zijn niet alleen onderwijscentra, maar schragen ook de regionale ontwikkeling, doordat zij een actieve rol spelen binnen regionale innovatienetwerken.

1.16. Daarom is het volgens het CvdR belangrijk om de ontwikkeling en de doelstellingen van het hoger onderwijs te koppelen aan de doelstellingen van het beleid inzake lokale en regionale ontwikkeling. Bij het definiëren van de doelstellingen op het gebied van lokale en regionale ontwikkeling zou men er goed aan doen gebruik te maken van de knowhow en de innovatiekracht van instellingen voor hoger onderwijs. Strategische samenwerking op lange termijn is een zaak van gedeelde verantwoordelijkheid. Instellingen voor hoger onderwijs dienen actief na te gaan welke invloed ze op regionaal niveau uitoefenen, en moeten fungeren als een permanente motor van verandering en innovatie; ze slaan een

brug tussen mens en wetenschap. Daarnaast zouden echter ook de lokale en regionale overheden een extra inspanning moeten leveren om de samenwerking te intensiveren.

1.17. Voor gemeenten en regio's is het belangrijk dat nieuwe kennis en onderzoeksresultaten worden verspreid. In de context van de kenniseconomie vestigen bedrijven zich in de buurt van innoverende instellingen voor hoger onderwijs.

1.18. Lokale en regionale overheden stimuleren dat instellingen voor hoger onderwijs en (o.a. kleine en middelgrote) ondernemingen uit dezelfde regio met elkaar in contact komen.

1.19. Verder benadrukt het CvdR dat decentrale overheden lokale en regionale samenwerkingsverbanden zoals technologiecentra en wetenschapsparken coördineren en daarmee gunstige omstandigheden scheppen voor regionale innovatiesystemen.

1.20. Het hoger onderwijs en de onderzoekssector kunnen de groei en het concurrentievermogen in Europa alleen maar aanzwengelen als er rond de instellingen voor hoger onderwijs een klimaat wordt geschapen dat bevorderlijk is voor innovatie. Het CvdR verwijst in dit verband naar de Commissiemededeling over het innovatiebeleid (1).

Internationale openstelling en opvoering van de expertise van Europese instellingen voor hoger onderwijs

1.21. Het beleid inzake hoger onderwijs, onderzoek en innovatie zal meer vruchten afwerpen naarmate samenwerking en interactie tussen hoger-onderwijsinstellingen uit de EU worden opgevoerd. Hierbij dienen ook derde landen te worden betrokken.

1.22. Vanzelfsprekend kunnen niet alle instellingen voor hoger onderwijs expertisecentra van wereldnaam worden. Wel moeten zij allemaal op het vlak van onderzoek en onderwijs een zo hoog mogelijk kwaliteitspeil nastreven.

1.23. Het hoger onderwijs heeft behoefte aan netwerkvorming in twee richtingen. Verwezenlijking van de doelstellingen van het hoger onderwijs in Europa hangt af van de wijze waarop instellingen voor hoger onderwijs hun samenwerking intensiveren en hun activiteiten op EU-niveau en in derde landen ontplooiën. Binnen mondiale netwerken fungeren deze instellingen als lokale en regionale knooppunten waar internationale kennis kan worden doorgesluisd naar regionaal niveau en van regionaal niveau naar internationale fora. De pogingen om tot internationale en regionale samenwerking te komen, moeten worden gecoördineerd, zodat beide vormen van samenwerking elkaar onderling kunnen versterken.

(1) COM(2003) 112 def.

1.24. Het CvdR pleit voor het opvoeren van de activiteiten van netwerken die op lokaal en regionaal niveau door decentrale overheden worden gecoördineerd. Het is de bedoeling dat lokale en regionale sociaal-economische actoren en instellingen voor hoger onderwijs hierdoor met elkaar in contact worden gebracht. Het verzoekt de EU ertoe bij te dragen dat dergelijke netwerken van de grond komen. In dit verband is het ingenomen met het proefproject „Europese netwerken ter bevordering van de lokale en regionale dimensie van levenslang leren” (het „R3L”-initiatief), dat onlangs door de Europese Commissie in nauwe samenwerking met het CvdR is gelanceerd en waarin ook de instellingen voor hoger onderwijs een rol is toebedeeld bij de samenwerking met lokale en regionale overheden in heel Europa, zulks ter ontwikkeling van zgn. learning regions.

1.25. Het CvdR staat ook bijzonder positief tegenover het project „Regions of knowledge” en het daaronder vallende initiatief „University driven actions for regional development” (UDARD).

1.26. Er zou meer moeten worden geïnvesteerd in de mobiliteit van onderwijs- en onderzoekspersoneel. Bij de bevordering van de mobiliteit en het vormen van internationale netwerken moet erop worden toegezien dat de landen, regio's en gemeenten van bestemming over voldoende middelen beschikken om de buitenlandse docenten, onderzoekers en ook studenten te ontvangen.

Diversifiëring in het hoger onderwijs

1.27. Terecht wijst de Europese Commissie er in onderhavige mededeling op dat de grenzen tussen fundamenteel en toegepast onderzoek aan het vervagen zijn. De instellingen voor hoger onderwijs en onderzoek kunnen niet zomaar in twee aparte categorieën worden onderverdeeld; nieuwe kennis kan worden geproduceerd in verschillende instellingen die zich onderscheiden qua grootte, type en locatie. Zelfs kleinere instellingen kunnen, vooral als ze samenwerken met de high-techindustrie, op zeer gespecialiseerde gebieden kennis van wereldniveau produceren.

1.28. Diversifiëring van het hoger onderwijs maakt specialisatie mogelijk. Wanneer hoger-onderwijsinstellingen zich toelagen op de gebieden waar zij goed in zijn, kunnen zij elkaar via netwerkvorming op doeltreffende wijze aanvullen. Een veelzijdig en gediversifieerd stelsel van hoger onderwijs is noodzakelijk om het aantal studenten te verhogen, in te spelen op de steeds grotere verscheidenheid en te voldoen aan de snel wisselende eisen die aan arbeidskrachten worden gesteld.

1.29. De taakomschrijvingen en prioriteiten van de hoger-onderwijsinstellingen lopen uiteen. Het Comité beschouwt de diversiteit van het Europees hoger onderwijs als een pluspunt, vooral omdat zij het aanpassingsvermogen van het onderwijs- en onderzoekstelsel ten goede komt.

1.30. Diversifiëring, decentralisering en autonomie in het hoger onderwijs zijn belangrijk om de efficiency ervan voor de regio's te verbeteren. De ontwikkeling van het hoger onderwijs in de regio's kan gesteund worden door de lokale en regionale bestuursstructuren te versterken. Dit is met name van belang in de landen die binnenkort tot de EU zullen toetreden; daar zijn de ontwikkeling van gedecentraliseerde structuren en versterking van het lokale en regionale bestuur basisvoorwaarden voor een duurzame ontwikkeling op lokaal en regionaal niveau.

1.31. Een netwerk van hoger-onderwijsinstellingen dat zich over alle regio's uitstrekt, is noodzakelijk om het aantal studenten in het hoger onderwijs op te voeren en om ervoor te zorgen dat het hoger onderwijs zijn taak als motor voor regionale ontwikkeling vervult en bijdraagt tot verwezenlijking van de doelstellingen op het gebied van levenslang leren.

1.32. Diversifiëring van het hoger onderwijs vereist transparantie en een duidelijk profiel. Er moet naar gestreefd worden dat in het hoger onderwijs behaalde getuigschriften verenigbaar en transparant zijn en wederzijds worden erkend. Zo moet het mogelijk worden de diversiteit in stand te houden en het Europees hoger onderwijs tegelijkertijd concurrerder te maken op mondiaal niveau.

Instellingen voor hoger onderwijs, sociale samenhang en levenslang leren

1.33. De bijdrage van instellingen voor hoger onderwijs tot de lokale en regionale ontwikkeling heeft ook een sociale en culturele component. Zo vervullen zij een sleutelrol bij de versterking van het sociale kapitaal, de bevordering van de culturele vitaliteit van steden en regio's en de vergroting van de sociale samenhang.

1.34. Levenslang leren heeft betrekking op alle vormen van onderwijs. Daarom moet ook het hoger onderwijs in de strategieën voor levenslang leren worden opgenomen. Levenslang leren draagt niet alleen bij tot het op peil houden van beroepsvaardigheden, maar ook tot de persoonlijke ontwikkeling.

1.35. Onderwijs in het kader van de open universiteit en voortgezette opleiding bieden volwassenen een flexibele mogelijkheid om kennis en vaardigheden op te vijzelen en een diploma te behalen.

Financiering en een efficiënt gebruik van middelen

1.36. Het Comité hecht belang aan het streven om de uitgaven voor investeringen in onderzoek en ontwikkeling in Europa op te voeren tot 3 % van het BBP, hoewel deze doelstelling voor een aantal landen wat hoog gegrepen is. Dat neemt niet weg dat de middelen ter verwezenlijking van deze doelstelling wel degelijk moeten worden vrijgemaakt. Het Comité vindt dat ook de EU meer geld moet investeren in O&O. De Gemeenschap heeft al in 1985 besloten om 6 % van het totale budget te bestemmen voor het kaderprogramma voor onderzoek, maar tot nu toe is dit niet gebeurd.

1.37. Het Comité neemt nota van de constatering van de Commissie in haar mededeling „Efficiënt investeren in onderwijs en beroepsopleiding: een dwingende noodzaak voor Europa”⁽¹⁾ dat de EU alles bij elkaar beduidend minder in hoger onderwijs investeert dan de VS. Het Comité is het met de Commissie eens dat gezocht moet worden naar manieren om de particuliere investeringen in het hoger onderwijs op te voeren en de financieringswijzen voor het hoger onderwijs te diversifiëren, met dien verstande dat financiering in eerste instantie een kwestie van de lidstaten is.

1.38. Toenemend gebruik van innovatie voor commerciële doeleinden en diversifiëring van financieringswijzen mogen geen bedreiging vormen voor fundamenteel onderzoek aan instellingen voor hoger onderwijs. De maatschappelijke en economische implicaties van fundamenteel onderzoek kunnen aanzienlijk zijn, maar vallen moeilijk te voorspellen. Vaak wordt pas na verloop van tijd duidelijk wat de invloed is.

1.39. Het Comité staat achter de doelstelling dat de Europese instellingen voor hoger onderwijs over toereikende en duurzame middelen moeten beschikken en daar adequaat gebruik van moeten kunnen maken. Tegelijk dient men er zich rekenschap van te geven dat het in een aantal landen de lokale en regionale overheden zijn die verantwoording dragen voor de financiering van het hoger onderwijs.

1.40. Het hoge aantal studiestakers en de schaalvergroting van onderwijscentra bemoeilijken in ernstige mate een effectief gebruik van de middelen. Er moet daarom bekendheid worden gegeven aan de goede ervaringen die zijn opgedaan met maatregelen om dit probleem aan te pakken (bijv. mentoring).

1.41. De kwaliteit en efficiency van het onderzoek aan hoger-onderwijsinstellingen en de wetenschappelijke en sociale relevantie ervan kunnen worden opgevoerd door veelsoortige samenwerkingsverbanden op te zetten; als verschillende instellingen naar dezelfde onderzoekssubsidies dingen, zal bij de toekenning meer worden uitgegaan van kwaliteitscriteria, al dient er wel een basissubsidie naar alle onderzoeksinstituten te blijven stromen.

1.42. De regionale dimensie van onderwijs kan worden versterkt als de ontwikkeling van het onderzoek en van het hoger en ander onderwijs nauw aan de regionale strategieën wordt gekoppeld.

1.43. Europese projecten en programma's zouden gericht moeten zijn op verbetering van de ontwikkelingsmogelijkheden van regionale expertiseclusters, o.a. door het verlenen van steun aan de totstandkoming van netwerken tussen bedrijven en openbare kennisinstellingen en aan de hierboven reeds genoemde internationale netwerken.

1.44. De middelen kunnen effectiever worden benut en de kwaliteit van onderwijs en onderzoek kan worden verhoogd als er een onafhankelijke beoordeling van hoger-onderwijsinstellingen op regionaal, nationaal en EU-niveau plaatsvindt.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

2.1. In de toekomstige richtsnoeren inzake de follow-up van het proces van Bologna moet meer nadruk worden gelegd op de rol van het hoger onderwijs bij de lokale en regionale ontwikkeling, alsook op het bevorderen van samenwerking tussen hoger-onderwijsinstellingen en decentrale overheden. Bij deze samenwerking moeten ook de op lokaal en regionaal niveau actief zijnde economische en maatschappelijke actoren worden ingeschakeld.

2.2. Lokale en regionale overheden moeten op zowel nationaal als EU-niveau worden betrokken bij het opstellen van een beleid voor hoger onderwijs.

2.3. Het Comité betreurt dat de Commissie in onderhavige mededeling onvoldoende rekening houdt met de diversiteit van het hoger onderwijs in Europa. Nationale beleidsmaatregelen en prioriteiten op onderwijs- en vooral onderzoeksgebied lopen sterk uiteen. Met name aan de rol van de lokale en regionale overheden is te weinig aandacht besteed.

2.4. Instellingen voor hoger onderwijs zouden moeten worden opgeroepen te participeren in economische en sociale activiteiten en met name in het opstellen van regionale ontwikkelingsplannen en het opzetten van innovatiestrategieën in de regio's.

2.5. Het is van wezenlijk belang om het onderwijs-, onderzoeks- en universitair beleid en het regionale-ontwikkelingsbeleid op elkaar af te stemmen, op zowel nationaal als EU-niveau.

(1) COM(2002) 779 def.

2.6. Wil Europa een kans van slagen hebben, dan moeten hoger onderwijs en onderzoek in alle delen van de Unie toegankelijk zijn.

2.7. Door decentralisering van hoger-onderwijsinstellingen kan de gelijke toegang van Europese burgers tot hoger onderwijs worden bevorderd.

2.8. Wetenschappelijke creativiteit kan slechts tot volle ontplooiing komen als ze ook intrinsiek gemotiveerd wordt. Eigenschappen als nieuwsgierigheid en twijfel zijn belangrijk, alsmede een stimulerende omgeving, die blijkt geeft van waardering voor wetenschappelijke prestaties.

2.9. De structuurfondsen spelen een rol bij het opzetten van expertisecentra in de nabijheid van economische en hoger-onderwijscentra, bij het introduceren van nieuwe pedagogische hulpmiddelen voor instellingen voor hoger, volwassenen- en ander onderwijs en bij het oprichten van nieuwe centra voor de overdracht van onderzoek en technologie, die de mobiliteit van onderzoekers kunnen bevorderen. De middelen uit de structuurfondsen kunnen ook gebruikt worden ter stimulering van investeringen in de infrastructuur van het hoger onderwijs en de voorbereidende en initiële fase van hoger onderwijs en onderzoek.

2.10. De middelen uit de structuurfondsen moeten ook dienen tot het stimuleren van internationale samenwerking tussen technologiecentra en wetenschapsparken.

2.11. Voor het proefproject „Europese netwerken ter bevordering van de lokale en regionale dimensie van levenslang leren” (het „R3L”-initiatief) zouden meer middelen beschikbaar moeten worden gesteld. Ter waarborging van de continuïteit zou dit initiatief moeten worden ingepast in de belangrijkste EU-programma's op dit gebied, Socrates en Leonardo.

2.12. Het Comité benadrukt dat het belangrijk is om bij het ontwikkelen van hoogstaand hoger onderwijs niet alleen rekening te houden met de vraag op de arbeidsmarkt, maar ook met de behoeften van de student. Door uitgebreide informatie te verstrekken over bestaande opleidingsmogelijkheden en arbeidsperspectieven kan de student zich beter oriënteren. Ook de behoeften van deeltijd- en oudere studenten mogen niet uit het oog worden verloren; vooral bij levenslang leren verdienen zaken als toegangsmogelijkheden, kosten en praktische ondersteuning de nodige aandacht.

2.13. De moderne interactieve telecommunicatiemethoden moeten worden benut om, vooral in plattelandsgebieden, lange-afstandsonderwijs en outreachfaciliteiten te vergemakkelijken; het opbouwen van de benodigde infrastructuur (met name breedband) verdient prioriteit.

2.14. Er dient meer aandacht te worden besteed aan de scheve verhouding tussen de getuigschriften die worden uitgereikt en de vraag naar gekwalificeerde arbeidskrachten. Om in te spelen op deze vraag moet worden gestreefd naar vormen van samenwerking met de communautaire, nationale, lokale en regionale overheden.

2.15. Lokale en regionale overheden moeten zich ervoor inzetten om onderzoekscentra, instellingen voor hoger onderwijs en ondernemingen op regionaal, interregionaal en grensoverschrijdend niveau bij elkaar te brengen voor het uitwisselen van informatie.

2.16. Instellingen voor hoger onderwijs moeten in staat worden gesteld deel te nemen aan een reeks communautaire initiatieven op het gebied van onderzoek en ontwikkeling. Het zesde kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling (2002-2006) moet worden gericht op het bevorderen van toponderzoek in de steden en regio's overal in de EU.

2.17. Meer zou moeten worden gedaan om ervoor te zorgen dat wetenschappelijke instellingen door gebruik van adequate instrumenten (starterscentra, technologiecentra, wetenschapsparken, risicokapitaal voor start-ups, enz.) een grotere rol kunnen spelen bij het oprichten van innoverende ondernemingen;

2.18. Factoren die verhinderen dat onderzoeksresultaten van instellingen voor hoger onderwijs adequaat worden verspreid moeten worden opgespoord en uit de weg worden geruimd.

2.19. Het CvdR dringt erop aan de mobiliteit van studenten, docenten en onderzoekers, zowel in Europa als daarbuiten, te vergroten door in het Socrates-programma meer mogelijkheden in te bouwen voor Erasmus-uitwisselingen, en ook door andere passende maatregelen te nemen in het kader van het Leonardo-programma en het zesde kaderprogramma voor onderzoek.

2.20. Het Comité schaart zich achter het voorstel van de Commissie om een rapport op te stellen over de financiering van Europese universiteiten, zodat een beeld kan worden verkregen van de belangrijkste ontwikkelingen op dit gebied en voorbeelden van navolgenswaardige praktijken kunnen worden gesignaleerd. Een dergelijke studie zou in samenwerking met de lokale en regionale overheden moeten worden verricht.

2.21. Onder verwijzing naar de Commissiedocumenten over de regionale dimensie van het Europese onderzoek verzoekt het Comité de Commissie een rapport op te stellen over de rol van hoger-onderwijsinstellingen bij de regionale en lokale ontwikkeling, en hierin rekening te houden met de in de bijlage bij dit verkennend advies beschreven voorbeelden van navolgenswaardige praktijken.

2.22. De lidstaten van de EU dienen bij het versterken van de regionale impact van instellingen voor hoger onderwijs gebruik te maken van bestaande kennis over beste praktijken.

2.23. Regeringen, hoger-onderwijsinstellingen en lokale/regionale overheden in de EU worden opgeroepen de interactie tussen hoger onderwijs en decentraal bestuur te steunen, zodat de rol van de instellingen voor hoger onderwijs in een op kennis en vaardigheden varend Europa wordt versterkt.

Brussel, 20 november 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE

BIJLAGE

bij het verkennende advies van het Comité van de Regio's

(Samenvatting van de antwoorden op de enquête over voorbeelden van beste praktijken)

DE ROL VAN HOGESCHOLEN BIJ DE LOKALE EN REGIONALE ONTWIKKELING

Voor het opstellen van het verkennende advies is de leden van het CvdR gevraagd om voorbeelden van goede praktijken te geven waaruit blijkt welke rol universiteiten voor de lokale en regionale ontwikkeling kunnen spelen.

Deze voorbeelden worden hieronder in beknopte vorm weergegeven. De Commissie zal echter het volledige overzicht toegestuurd krijgen.

Strategische samenwerking tussen territoriale overheden en hogescholen

Een duurzame, strategische samenwerking tussen lokale en regionale overheden en hogescholen kan worden bereikt door vertegenwoordigers van hogescholen zitting te laten nemen in lokale en regionale bestuursorganen of door hen te betrekken bij regionale projecten voor de ontwikkeling van bepaalde economische of wetenschappelijke activiteiten.

Op nationaal niveau kan wetgeving in dit verband uitkomst bieden: hierin kan komen te staan dat hogescholen moeten worden betrokken bij de uitvoering van het regionale ontwikkelingsbeleid en dat regio's een grotere economische invloed moeten krijgen. Hogescholen in een bepaalde regio kunnen ook samen een regionaal ontwikkelingsplan uitwerken.

- De Universiteit van Kopenhagen is lid van de Economische Raad van Kopenhagen, waarbinnen stadsbestuur, bedrijfsorganisaties, sociale partners en andere onderzoeks- en onderwijsinstellingen voortdurend contact met elkaar houden.
- Södertörns Rådslag fungeert als een samenwerkingsorgaan voor lokale en regionale overheden, bedrijven en universiteiten in de regio Stockholm. Södertörns Utvecklingscentrum heeft samen met de universiteiten en hogescholen in de regio resultaten helpen bereiken met projecten waarbij lokale en regionale politici de drijvende kracht waren.
- In het kader van de overeenkomsten (en programma's) voor regionale ontwikkeling vindt strategische samenwerking plaats tussen de hogeschool van Gävle en lokale en regionale overheden. Daarnaast heeft de hogeschool veel middelen geïnvesteerd in de oprichting van een netwerkorganisatie, „het Contactplein”, die in iedere van de elf gemeenten een contactpunt heeft om een impuls te geven aan samenwerking tussen de hogeschool en de regionale samenleving.

- Innova Gotland biedt een link tussen hogeschool en samenleving. Viking Plus is een toeristisch project over de vikingen dat de regionale ontwikkeling moet stimuleren. De bedoeling van Gotland Interactive Park is een centrum op te zetten waar kennis wordt ontwikkeld, ideeën worden uitgewisseld en zaken worden gedaan.
- De regioregering van Murcia heeft door middel van samenwerking tussen verschillende instellingen de Lorca-hogeschool voor beroepsopleidingen opgericht. De twee openbare hogescholen in de regio maken samen met de regioregering in Murcia, de stad Lorca en verschillende bedrijven deel uit van het bestuur van de universiteit.
- In Finland hebben beroepshogescholen de wettelijke plicht om een bijdrage te leveren aan de regionale ontwikkeling. Een beoordelingsraad wijst om het jaar de instellingen aan die wat dit betreft de beste prestaties hebben geleverd. Deze selectie is een van de criteria die het ministerie van onderwijs hanteert bij de toekenning van middelen.
- Het „Campus One”-project waaraan wordt deelgenomen door 70 faculteiten van Italiaanse universiteiten en 271 universitaire opleidingen, heeft tot doel om universiteiten meer op de arbeidsmarkten af te stemmen en de band met hun regionale context te verstevigen.
- Het project „Student City” is bedoeld om studenten meer te betrekken bij de stedelijke ontwikkeling. Er nemen diverse Europese steden aan deel.
- In Noord-Finland loopt een project om de samenwerking tussen universiteiten en hogescholen uit te bouwen. Het biedt een richtsnoer voor de ontwikkeling van onderwijsstrategieën voor universiteiten en hogescholen op lokaal niveau, regionale ontwikkelingsplannen en programma’s voor een kenniscentrum.
- De gemeenschappelijke regionale-ontwikkelingsstrategie van de hogescholen in Lapland is gebaseerd op een netwerk waarvan zij deel uitmaken, namelijk de regionale hogeschool van Lapland. Met de strategie wordt een evenwichtige ontwikkeling van de regio beoogd.
- In Mikkeli bevindt zich een universitair centrum dat voor een deel wordt gefinancierd door het ministerie van onderwijs en dat bestaat uit de vier nationale universiteiten die in de stad actief zijn, de beroepshogeschool van Mikkeli die deel uitmaakt van het stadsconcern, en het onderzoekscentrum voor landbouw en levensmiddelen. Dit universitaire centrum moet de regionale impact van het hoger onderwijs en van de O&O-activiteiten vergroten. Het staat in nauw contact met het technologiecentrum en met de parken voor startende bedrijven. Mikkeli neemt met zijn activiteiten op het gebied van materiaaltechnologie (composieten en coatings) deel aan het nationale programma voor kenniscentra. Ook op andere terreinen is er sprake van nauwe samenwerking met de high-tech-bedrijven in de regio.
- De vergaderingen die elke maand in het Institutet för entreprenörskap och småföretagsforskning van de Kungliga Vetenskapsakademi plaatsvinden brengen politici en functionarissen samen die te maken hebben met het bedrijven-, onderwijs-, onderzoeks-, innovatie- en regionaal beleid. Het instituut nodigt er ook hoogleraren en onderzoekers uit andere delen van de wereld uit. De bijeenkomsten brengen tal van regionale ideeën voor groei en ontwikkeling voort.
- Het Schotse systeem voor academische punten en examens (Scottish Credit and Qualifications Framework) wordt in alle onderwijs- en opleidingsinstellingen in Schotland toegepast. Aan de ontwikkeling ervan is een bijdrage geleverd door de universiteiten, de Schotse regering, het Schotse orgaan dat over diplomavraagstukken gaat en het Schotse orgaan dat toeziet op de kwaliteitscontrole van de hogescholen.
- In Blekinge hebben de universiteit en het technologisch instituut de regionale overheid de mogelijkheid geboden om mee te werken aan het opzetten van een „ontwikkelingskantoor”.
- In Emilie-Romagne werden de kenniscentra versterkt door de oprichting van gezamenlijke gegevensbanken die toegankelijk zijn voor universiteiten, regionale agentschappen, Confindustria, mkb’s en andere groepen bedrijven. Er bestaan twee science-en technologieparken: een in Parma en het andere in Bologna.

- In Perouse is TUCEP een samenwerkingscentrum voor de lange termijn en de organisatie omvat universiteiten, ondernemingen, lokale lichamen en brancheverenigingen. Naar aanleiding van verzoeken van bedrijven zijn er tevens regionale beurzen opgericht.
- De universiteit van Catane, op Sicilië, zorgt ervoor dat de universiteiten bijvoorbeeld de oprichting kunnen stimuleren van task forces en en werkgroepen die over de nodige deskundigheid beschikken om bedrijven en lokale lichamen te adviseren. Met name kleine ondernemingen kunnen behoefte hebben aan bijkomende ondersteuning op het gebied van knowhow zodat kennis een belangrijke factor voor concurrentievermogen wordt.

Lokale en regionale innovatienetwerken en interregionale samenwerkingsverbanden

Innovatienetwerken komen de knowhow van een regio ten goede. Een netwerk van hogescholen en bedrijven kan een forum voor informatie-uitwisseling vormen of gericht zijn op de ontwikkeling van een bepaald kennisgebied dan wel economische sector. Het op de markt brengen van nieuwe producten kan door middel van diverse programma's worden vergemakkelijkt.

- De afgelopen jaren zijn in Gävleborg diverse netwerken opgezet om in de regio gebruik te kunnen maken van de vaardigheden van de betrokkenen en fora voor de uitwisseling van kennis te creëren. Voorbeelden hiervan zijn het GIS-instituut in Gävle, het Creative Media Lab (CML), de Groep voor Interactieve Aangelegenheden (GIA) en het project Penta Plus.
- Met het i10-project wil men de uitwisseling van kennis en de samenwerking tussen 10 universiteiten en het bedrijfsleven in Oost-Engeland bevorderen. Er moet zo een klimaat ontstaan waarin innovaties, technologie- en kennisoverdracht en ondernemerschap alle ruimte krijgen.
- TOM TITS EXPERIMENT is in de eerste plaats een pedagogisch project met een lerarenopleiding en onderzoeksmogelijkheden, en is aangesloten op een internationaal netwerk van wetenschapscentra.
- In Schotland is een „Proof of Concept“-fonds opgericht om iets te doen aan de gebrekkige financiering die het op de markt brengen van producten uit de laboratoria bemoeilijkt.
- Siljansutbildarna is een door diverse gemeenten in de regio Silja opgerichte organisatie die onder meer centra voor opleidingen op hogeschoolniveau heeft opgezet. Deze centra maken deel uit van het nationale Nitus-netwerk.

De onderlinge afstemming van het aanbod aan opleidingen en de vraag naar arbeidskrachten

Lokale en regionale overheden, het bedrijfsleven en hogescholen maken in regionale organen samen een inschatting van de behoefte aan arbeidskrachten. Voor de territoriale overheden is een sleutelrol weggelegd bij het afstemmen van het opleidingsaanbod van een regio op de behoeften van het bedrijfsleven.

- In de kenniscentra in Zweden kunnen de lokale en regionale overheden, het bedrijfsleven en hogescholen afspraken maken over de manier waarop in de opleidingsbehoeften wordt voorzien. In Gävleborg gebeurt dit in een regionale onderwijsraad, die werkt aan de ontwikkeling van een systeem om behoeften aan bepaalde vaardigheden tijdig te signaleren en dan door middel van relevante opleidingen in deze behoeften te voorzien.
- Het initiatief van de „combined universities in Cornwall“ (CUC) is bedoeld om wijzigingen aan te brengen in de hogeschoolopleidingen in Cornwall en steun te bieden aan bestaande of eventueel te ontwikkelen activiteiten van industrie, bedrijfsleven en zelfstandigen. Dit moet gebeuren via hogeschoolopleidingen in diverse plaatsen in de regio, via ondersteuning van onderzoek en bedrijven en via de overdracht van kennis en technologie. Binnen de CUC zullen drie nieuwe centra voor geavanceerd onderzoek worden opgericht.
- Met het project Futureskills Scotland wil men burgers, werkgevers en andere partijen helpen om besluiten te nemen op basis van arbeidsmarktgegevens.

Internationalisering van hogescholen en versterking van „centres of excellence”.

Lokale en regionale overheden kunnen erop toezien dat deze internationalisering de zichtbaarheid van de hogescholen ten goede komt en spoort met de regionale behoeften.

- Voor hogere opleidingen en onderzoek is er het samenwerkingsverband „Studying in Stockholm”, dat tot doel heeft om studenten en onderzoekers uit de Baltische staten en uit andere landen aan de Oostzee ervoor te interesseren om een tijdje aan een van de universiteiten of hogescholen in de regio te komen studeren.
- De Hogeschool van Gävle heeft een internationaal secretariaat, dat de steeds omvangrijkere uitwisseling van studenten en leraren regelt. Dit secretariaat neemt deel aan een netwerk waarin ook de Universiteit van Örebro, de Hogeschool van Mälardalen en de Hogeschool van Dalarna zijn vertegenwoordigd. Verder speelt de Hogeschool van Gävle een actieve rol bij de internationale werkzaamheden in het kader van de overeenkomst voor regionale ontwikkeling.
- „Education UK Scotland” coördineert in het buitenland de voorlichting over het Schotse onderwijs. In samenwerking met onder meer onderwijsinstellingen zorgt het ervoor dat nieuwe marktgerichte activiteiten goed zijn afgestemd op de behoeften van de arbeidsmarkt.
- Het programma „Scottish networks International” is bedoeld om een selecte groep internationale studenten een bredere opleiding te bieden, hun beeld van Schotland te verruimen en tegelijkertijd Schotse bedrijven en organisaties van internationale vakkennis te voorzien.
- Het programma „The Scottish Enterprise/Royal Society of Edinburgh Enterprise Fellowships” heeft als doel om de resultaten van het toponderzoek aan Schotse universiteiten en in publieke instituten met behulp van subsidies commercieel uit te buiten.

Expertisecentra en de samenwerking tussen hogescholen en in vererving en overdracht van kennis gespecialiseerde bedrijven

Ter ondersteuning van kenniscentra zijn diverse ontwikkelingsmaatschappijen of samenwerkingsorganen opgericht, die moeten zorgen voor een nauwe samenwerking tussen hogescholen, territoriale overheden en bedrijven in de regio.

- In Finland gaat de meeste aandacht uit naar de sterke punten en de specialisatie van een bepaalde regio en naar de samenwerking tussen de kenniscentra. Om voor steun van de overheid, die als katalysator fungeert, in aanmerking te komen, moeten de regio's een bijdrage leveren aan de uitvoering van het programma. Culminatum Ltd Oy, een ontwikkelingsmaatschappij in handen van de regio Uusimaa, de steden Helsinki, Espoo en Vantaa, en universiteiten, hogescholen, onderzoeksinstituten in deze regio, is een van de deelnemende partijen.
- Het bedrijf Univa Ab initieert commerciële O&O-activiteiten en verzorgt de coördinatie tussen de bedrijven en de universiteit van Lund. Het treedt op als „bemiddelaar” tussen de universiteit en het bedrijfsleven.
- Aan de universiteit van Jutinaurama (een virtuele universiteit die bestaat uit twaalf universiteiten uit de regio) zijn vier wetenschappelijke organisaties („wetenschappelijke platforms” is de officiële naam) opgericht waarvan ook de universiteiten en het bedrijfsleven deel uitmaken.
- Het project „Intermediary Technology Institutes” heeft als doel om het aantal technologiebedrijven te vergroten en de ontwikkeling van bestaande bedrijven in Schotland te ondersteunen. Voor het onderzoek in dit verband is onder meer een opdracht gegeven aan Schotse hogeronderwijsinstellingen.
- Het project van de universiteit en de technische hogeschool van Helsinki is bedoeld om de ontwikkeling van Groot-Helsinki in goede banen te leiden en om stedenbouwkunde tot een wetenschappelijk onderzoeksgebied te laten uitgroeien. Bij dit project zijn ook het Finse ministerie van onderwijs en de steden uit de regio betrokken.

- Met het initiatief „Get up” wil de deelstaat Thüringen de oprichting van technologiebedrijven stimuleren. De beroepshogeschool van Jena heeft een bureau voor technologieoverdracht dat fungeert als contactpunt tussen de hogeschool en het bedrijfsleven. Het kenniscentrum „OphthalmInnovation Thüringen” is een van de winnende, door het ministerie van onderwijs en onderzoek van de deelstaat geselecteerde projecten. Het onderwijsportaal van de hogescholen in Thüringen doet dienst als een forum waarop deze scholen over het onderwijsprogramma kunnen discussiëren.
- De hogeschool van Gävle in Zweden investeert veel in afstudeerprojecten en in „Exjobbpoolen”, een belangrijk instrument voor de bemiddeling op het gebied van stages.

Diversiteit van het hoger onderwijs en samenwerking op lokaal en regionaal niveau

Hogescholen kunnen onder meer samenwerken door gemeenschappelijke ontwikkelingsactiviteiten te ontplooiën of door kennis en middelen voor gezamenlijk gebruik te verzamelen. Voor meer geavanceerde kennis moet er binnen de hogescholen een specialisatie plaatsvinden en is een coördinatie van het onderwijsaanbod nodig.

- De universiteit van Stockholm en de Kungliga Tekniska högskolan hebben in het Albanova Universitetscentrum in het noorden van Stockholm een groot nieuw centrum voor natuurkunde, astronomie en biotechnologie gebouwd. Vier verschillende instellingen geven hier hun basis- en onderzoeksopleidingen, waarbij beide universiteiten dezelfde infrastructuur zoals de bibliotheek, laboratoria, personeel en IT-netwerken gebruiken.
- De levensmiddelencentrale doet dienst als een samenwerkingsorgaan tussen de universiteit van Lund en de voedselindustrie in Skåne, dat tot doel heeft de voedselsector verder te ontwikkelen.
- In 1994 hebben de universiteiten van Bremen, Greifswald, Hamburg, Kiel, Oldenburg en Rostock zich verenigd in het Verbund Norddeutscher Universitäten (vereniging van Noord-Duitse universiteiten). De voor multimedia bevoegde personen aan de deelnemende universiteiten komen regelmatig bij elkaar om concepten voor expertisecentra en ontwikkelingen in de educatieve software overeen te komen en ervaringen uit te wisselen. Soortgelijke ontmoetingen vinden plaats tussen de voor EU-vraagstukken verantwoordelijke personen. Een ander voorbeeld van samenwerking tussen de Noord-Duitse universiteiten is de instelling van een interdisciplinaire masterstudie voor toegepaste polaire en mariene wetenschappen („POMOR”) aan de faculteit voor geografische wetenschappen St. Petersburg.
- Het Uhi Millenium Institute is een samenwerkingsproject van hogescholen en onderzoekscentra en tegelijkertijd een netwerk van ruim vijftig leerinstellingen die cursussen op universitair niveau aanbieden in de Schotse hooglanden en op de Schotse eilanden. „Universities Scotland” is een organisatie van hogeronderwijsinstellingen.
- De technische hogeschool in Cartagena heeft zich gespecialiseerd in technische opleidingen, waarbij is voortgebouwd op wat de lokale opleidingscentra al te bieden hadden op het gebied van technisch onderwijs. De hogeschool ligt in een industriegebied van Murcia en onderhoudt ook contacten met de landbouwers in de omgeving. Het opleidingsaanbod van de hogeschool vult dat van de universiteit van Murcia aan. De regionale regering coördineert de universiteiten en ondersteunt hun specialisaties.
- SLU Omvärld maakt deel uit van de Zweedse landbouwuniversiteit (SLU) en moet onder meer samenwerkingsprojecten met het bedrijfsleven opstarten. De stichting Ideo Agro Food werkt samen met de universiteit van Lund en de SLU aan innovaties. In de regio Alnarp is het programma „Innovatie in het grensgebied” van start gegaan.

Efficiënt gebruik van hulpmiddelen en de rol van lokale en regionale overheden voor de financiering van het hoger onderwijs

Hoewel de staat als eerste verantwoordelijk is voor de financiering van het hoger onderwijs, leveren ook lokale en regionale overheden diverse bijdragen. Lokale financiering kan een voorwaarde zijn voor andere financieringen. De door lokale bedrijven of gemeenten gefinancierde leerstoelen kunnen een grote regionale invloed hebben. De financieringscriteria kunnen ook zo worden gekozen dat zij de regionale impact ten goede komen.

- In Finland worden de salarissen van professoren voornamelijk uit de staatskas gefinancierd, al zijn er ook circa honderd wier loon door donateurs — in de regel bedrijven of gemeenten — wordt betaald.

- Het provinciaal bestuur en andere belanghebbenden hebben de hogeschool van Gävle vaak regionale steun toegekend voor de ontwikkeling van bepaalde terreinen, waardoor de hogeschool ook weer gemakkelijker middelen uit de Structuurfondsen kon krijgen. Het landmeetinstituut en de hogeschool hebben samen een geomaticaleerstoel in het leven geroepen. In samenwerking met de opleidingscentra in de regio heeft de hogeschool het onderwijs op afstand een stevige impuls gegeven: ongeveer een kwart van de studenten studeert „op afstand”.
- De provincie Stockholm heeft in de afgelopen twintig jaar een ruime financiële bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van een onderzoekspark en een nieuwe universiteit bij het AC Huddinge in het zuiden, waar biotechnologisch onderzoek plaatsvindt. De stad Stockholm heeft in dezelfde periode de activiteiten in Kista, waar op diverse IT-terreinen onderzoek wordt verricht, helpen ontwikkelen. In beide centra vinden nu allerlei opleidings- en onderzoekswerkzaamheden plaats.
- De regioregering en de hogeronderwijsinstellingen van Murcia zijn het in mei 2002 eens geworden over een financieringsmodel voor hogescholen; deze zullen onder meer de beschikking krijgen over instrumenten om subsidies binnen te halen. De financiering is afhankelijk van de verwezenlijking van sociaal-economische doelstellingen die van belang zijn voor de regionale ontwikkeling. Ook wordt gekeken naar het interne kwaliteitssysteem van de hogescholen.

Deelnemers aan de enquête

- Alnarp, Zweden
- Blekinge, Zweden
- Cornwall, Verenigd Koninkrijk
- Emilia-Romagna, Italië
- Gotland, Zweden
- Great London Enterprise, Verenigd Koninkrijk
- Gävleborg, Zweden
- Hamburg, Duitsland
- Helsinki, Finland
- Oost-Engeland, Verenigd Koninkrijk
- Kopenhagen, Denemarken
- Universiteit van Lapland, Finland
- Londen, Verenigd Koninkrijk
- Lund, Zweden
- Malmö, Zweden
- Mikkeli, Finland
- Murcia, Spanje
- Oulu, Finland
- Perugia, Italië
- Rotterdam, Nederland
- Sicilië, Italië
- Silja-regio, Zweden

- Schotland, Verenigd Koninkrijk
- South West Region, Verenigd Koninkrijk
- deelstaat Thüringen, Duitsland
- Stockholm, Zweden
- Örebro, Zweden

Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie „Het leren van talen en de taalverscheidenheid bevorderen: actieplan 2004-2006””

(2004/C 73/06)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de mededeling van de Commissie „Het leren van talen en de taalverscheidenheid bevorderen: actieplan 2004-2006” (COM(2003) 449 def.);

gezien het op 24 juli 2003 genomen besluit van de Europese Commissie om het Comité, overeenkomstig de eerste alinea van art. 265 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, over dit onderwerp te raadplegen;

gezien het besluit van het bureau van 1 juli 2003 om de commissie „Cultuur en opleiding” met het opstellen van een advies over dit onderwerp te belasten;

gezien het werkdokument van de diensten van de Commissie „Het leren van talen en de taalverscheidenheid bevorderen — Raadpleging” (SEC(2002) 1234);

gezien het verslag van de Commissie aan de Raad „De concrete doelstellingen van de onderwijsstelsels” (COM(2001) 59 def.) en het gedetailleerde werkprogramma voor de follow-up van de doelstellingen van de onderwijs- en opleidingsstelsels in Europa;

gezien zijn advies over het verslag van de Commissie aan de Raad over de concrete doelstellingen van de onderwijsstelsels (CDR 89/2001 fin) ⁽¹⁾;

gezien zijn advies over „Bevordering en bescherming van regionale en minderheidstalen” (CDR 86/2001 fin) ⁽²⁾;

gezien zijn advies over het „Europees Jaar van de talen — 2001” (CDR 465/1999 fin) ⁽³⁾;

gezien de resolutie van de Raad Onderwijs, Jeugdzaken en Cultuur van 14 februari 2002 betreffende de bevordering van taaldiversiteit en het leren van talen in het kader van de verwezenlijking van de doelstellingen van het Europees Jaar van de talen — 2001;

gezien het ontwerpadvies (CdR 248/2003 rev.) dat de commissie „Cultuur en opleiding” op 2 oktober 2003 heeft goedgekeurd (rapporteur: mevrouw McNamara, lid van de graafschapsraad van Cork en de South West Regional Authority — IE/EA);

⁽¹⁾ PB C 19 van 22.1.2002, blz. 23.

⁽²⁾ PB C 357 van 14.12.2001, blz. 33.

⁽³⁾ PB C 156 van 6.6.2000, blz. 33.

overwegende dat

- 1) een echte Europese Unie van burgers en volkeren begint bij wederzijds begrip, in ruime zin, hetgeen ook de mogelijkheid tot communicatie met de buren inhoudt;
- 2) de lidstaten in het kader van hun werkzaamheden betreffende de concrete doelstellingen van onderwijs- en opleidingsstelsels gemeenschappelijke doelstellingen zijn overeengekomen en de verbetering van taalvaardigheden prioriteit hebben gegeven;
- 3) talenkennis een voorwaarde is voor mobiliteit op beroeps-, onderwijs-, cultureel en persoonlijk vlak en dat een goed concurrerende Europese economie werknemers met een aantal taalvaardigheden vereist;
- 4) een op ervaring gebaseerde en innovatieve opleiding van taalleraren en een nieuwe pedagogische methode noodzakelijk zijn om het leren van talen te bevorderen en te vergemakkelijken,

heeft tijdens zijn 52e zitting van 19 en 20 november 2003 (vergadering van 20 november) het volgende advies met algemene stemmen goedgekeurd.

1. Standpunt van het Comité van de Regio's

Algemene opmerkingen

1.1. Het Comité van de Regio's vindt dat het actieplan een bijzonder positieve bijdrage levert tot het bevorderen van het leren van talen en van taalverscheidenheid; het onderschrijft dan ook de doelstellingen ervan die erop gericht zijn (1) het levenslang leren van talen vanaf jonge leeftijd voor alle burgers te bevorderen, (2) de kwaliteit van het taalonderwijs te verbeteren, en (3) een taalvriendelijkere omgeving binnen de Europese Unie te creëren.

1.2. Het is ook ingenomen met de wijze waarop de Commissie tewerk is gegaan bij het opstellen van dit actieplan; zij heeft immers voortgebouwd op de ervaring met en de evaluatie van het Europees Jaar van de talen — 2001, en heeft tevens ruim overleg gepleegd met het oog op de voorbereiding van het plan.

1.3. Het Comité is van mening dat de doelstellingen van het actieplan ambitieus maar noodzakelijk zijn en dat hun verwezenlijking de volledige inzet van alle betrokkenen en met name de lidstaten zal vergen.

1.4. Het stemt ermee in dat dit actieplan een aanvulling vormt op maatregelen van de lidstaten en de lokale en regionale overheden en dat het zal worden uitgevoerd met middelen die via bestaande Europese programma's beschikbaar zijn. Het is evenwel van mening dat er voor een dermate belangrijke doelstelling onvoldoende middelen zijn uitgetrokken.

1.5. Het Comité zou graag zien dat de termen „meertalig” en „multicultureel” die in het actieplan worden gebruikt, worden vervangen door „veeltalig” en „pluricultureel” omdat

deze de doelstellingen van het actieplan beter weergeven en er aldus wordt verwezen naar een accumulatie van communicatieve vaardigheden waartoe alle talenkennis en ervaring op taalgebied bijdragen en in het kader waarvan een interrelatie en interactie van talen tot stand komt.

1.6. Het CvdR pleit voor het leren van een groot aantal talen en waarschuwt ervoor het gebruik van een feitelijke lingua franca niet te bevorderen.

1.7. Het verheugt zich erover dat de extra voordelen die het leren van talen oplevert en die ook cognitieve vaardigheden en een betere kennis van de moedertaal omvatten, in het actieplan worden erkend. Er dient echter ook aandacht te worden geschonken aan overdraagbare vaardigheden op het gebied van bv. communicatie, presentatie, verslaggeving, analyse en probleemoplossing, die kunnen worden ontwikkeld. Deze vaardigheden zijn van belang voor het ontwikkelen van ondernemerszin, die kan bijdragen tot de verwezenlijking van de Lissabon-agenda die erop gericht is van de EU „de meest concurrerende kenniseconomie ter wereld te maken”.

1.8. Het Comité is ermee ingenomen dat in het actieplan het accent wordt gelegd op effectieve communicatieve vaardigheden en niet op het beheersen van een taal als een native speaker; dit komt overigens ook beter overeen met het reële leerproces. Het is evenwel van mening dat het uitgangspunt van het actieplan dat actieve vaardigheden van grotere waarde zijn dan passieve kennis, niet altijd opgaat en zou graag zien dat het belang dat in het oorspronkelijke werkdocument aan 'partiële vaardigheden' wordt gehecht, ook in het actieplan dezelfde aandacht krijgt.

1.9. Volgens het Comité wordt er in het actieplan veel nadruk gelegd op het leren van vreemde talen maar is er minder aandacht voor mensen die een tweede taal aanleren. Gelet op de toenemende migratie, zowel naar als binnen de Europese Unie, is het Comité van mening dat het leren van een tweede taal door mensen in alle leeftijdsgroepen van steeds groter belang wordt voor een doeltreffende integratie van migrantengroepen in het gastland.

Regionale verschillen in taalvaardigheden

1.10. Het Comité van de Regio's merkt op dat de Commissie in het voorgestelde actieplan aanvaardt dat niet alle doelstellingen in alle lidstaten en binnen het vastgestelde tijdschema kunnen worden verwezenlijkt. Het vreest dan ook dat dit de regionale verschillen in taalvaardigheden binnen de Europese Unie kan doen toenemen.

1.11. Het Comité betreurt daarom dat het actieplan geen voorstellen bevat om een oplossing te bieden voor de duidelijke regionale verschillen in taalvaardigheden, zoals deze in Eurobarometer 2001 zijn vastgesteld, en is van mening dat, gelet op deze verschillen in taalonderwijs en taalvaardigheid, meer aandacht moet worden geschonken aan de regionale aspecten daarvan.

1.12. Het CvdR onderschrijft bijgevolg het idee dat lidstaten een taalaudit uitvoeren teneinde de behoeften op het gebied van taal vast te stellen, beleidsmaatregelen voor het taalonderwijs uit te stippelen, en verschillen in taalvaardigheden aan te pakken.

Acties voor het leren van talen

1.13. Het Comité van de Regio's is van mening dat de „Europese taalportefeuille” een nuttig instrument is voor het leren van talen daar het (1) mensen aanmoedigt hun talenkennis, ongeacht hun vaardigheidsniveau, te documenteren en te taxeren; (2) mensen schriftelijk laat vastleggen hoeveel tijd zij in het buitenland aan het leren van een taal hebben besteed, zodat een vollediger beeld van hun vaardigheden wordt gegeven; (3) de ontwikkeling van strategieën voor het leren van talen bevordert door controlelijsten te gebruiken; (4) ervoor zorgt dat mensen die talen leren, hun resultaten aan werkgevers en organisatoren van taalcursussen kunnen voorleggen; (5) het makkelijker maakt om cursussen beter op de behoeften en doelstellingen van de leerling af te stemmen. Volgens het Comité kan de taalportefeuille het taalonderwijs in de Unie dan ook op een nieuwe leest schoeien en verdient het instrument dan ook meer aandacht in het actieplan.

1.14. Het Comité is ermee ingenomen dat aanbevolen wordt Content and Language Integrated Learning (CLIL, onderwijs waarin de overdracht van vakinhoudelijke kennis en talenkennis samengaan) uit te breiden, met name tot interdisciplinaire cursussen op universitair niveau die o.m. ook het leren van een vreemde taal omvatten, maar is er zich tevens van bewust dat dit bijkomende eisen aan de docenten stelt.

1.15. Het CvdR stemt in met het Common European Framework of Reference for Languages (CEF) van de Raad van Europa en vindt dat hieraan meer belang moet worden gehecht in het actieplan, daar aldus een kader wordt geschapen waaraan nationale examens en kwalificaties kunnen worden getoetst. Het verheugt zich in dit verband over de voorgestelde werkvergadering die tot doel heeft mechanismen te ontwikkelen om het Common European Framework te gebruiken bij het testen van taalkennis en het verlenen van taaldiploma's.

1.16. Het Comité is van mening dat klassen van leerlingen met een verschillende achtergrond de leeromgeving verrijken en mogelijkheden bieden om verdraagzaamheid, openheid en interculturele vaardigheden te ontwikkelen. Met het oog daarop zouden opleidingsprogramma's voor leraren in alle lidstaten steeds een onderdeel „interculturele studies” moeten bevatten.

1.17. Het CvdR is ervan overtuigd dat het leren van talen op jonge leeftijd een stevige grondslag vormt voor toekomstige taalvaardigheden en pleit er dan ook voor dat steun wordt verleend aan op basisscholen gerichte programma's voor het leren van talen als „The Modern Languages in Primary School Initiative” in Ierland. Dergelijke programma's moeten worden uitgebreid zodat ze een groter aantal scholen en talen bestrijken en ook van toepassing zijn op het aanleren van officiële nationale talen als tweede taal.

Bestaande Europese programma's

1.18. Het Comité van de Regio's is van mening dat de programma's Socrates en Leonardo da Vinci een enorme bijdrage leveren tot de verbetering van de lerarenopleiding en de taalvaardigheden en tot het bevorderen van het taalonderwijs. Volgens het Comité moet de bewustwording evenwel nog worden vergroot en dienen de aanvraagprocedures te worden vereenvoudigd wat veel programmaonderdelen m.b.t. het leren van talen betreft; aldus zal meer gebruik worden gemaakt van deze maatregelen voor het leren van talen, die immers tot dusver ondermaats zijn benut.

1.19. Het CvdR is voorstander van uitgebreidere contacten tussen Erasmus- en „lokale” studenten, alsmede van door gastinstellingen opgezette activiteiten om Erasmusstudenten ertoe aan te zetten conversatiecursussen en cultuuronderricht te geven in scholen en gemeenschapscentra of aan de instellingen waar zij zich hebben ingeschreven.

1.20. Het Comité juicht het voorstel toe de deelname te bevorderen van Erasmusstudenten aan cursussen in minder gebruikte en minder onderwezen talen van landen die aan het Socrates-programma deelnemen.

1.21. Het is ermeê ingenomen dat in het actieplan wordt erkend dat stedenbanden kunnen bijdragen tot een beter begrip van andere culturen en het bevorderen van het leren van talen op lokaal niveau en dat bij toekomstige oproepen tot het indienen van voorstellen voor het stadsjumelageprogramma meertaligheid als thema ook in aanmerking zal worden genomen.

Taalverscheidenheid

1.22. Het Comité van de Regio's stemt ermeê in dat het leren van talen en taaldiversiteit kwesties zijn die op verschillende niveaus op verschillende wijzen kunnen worden aangepakt en erkent dat lokale en regionale overheden in dit verband een belangrijke rol kunnen spelen.

1.23. Het verheugt zich erover dat het actieplan nationale en subnationale overheden aanmoedigt taalverscheidenheid te bevorderen door het onderwijzen en leren van een zo groot mogelijk waaier van talen te ondersteunen, met inbegrip van regionale en minderheidstalen, alsmede talen van migrantengemeenschappen en gebarentalen.

1.24. Het Comité merkt op dat de gewone Europese onderwijs-, opleidings- en cultuurprogramma's weliswaar toegankelijk zijn voor native speakers van alle talen maar dat dit voor sommige talengroepen misschien niet volstaat. Het is van mening dat bijzondere steun moet worden verleend om de bevordering van regionale en minderheidstalen te ondersteunen, conform het Europees handvest over regionale en minderheidstalen.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

2.1. Het Comité van de Regio's zou graag zien dat de Commissie de termen „meertalig” en „multicultureel” die in het actieplan worden gebruikt, vervangt door „veeltalig” en „pluricultureel” omdat deze beter aansluiten bij de doelstellingen van het actieplan.

2.2. Het beveelt aan dat het actieplan zorgt voor een betere verspreiding van informatie over het feit dat overdraagbare vaardigheden ook betrekking hebben op het leren van talen.

2.3. Het stelt voor de waarde van „partiële vaardigheden” m.b.t. het leren van vreemde talen in het actieplan duidelijker te erkennen.

Regionale verschillen in taalvaardigheden

2.4. Het Comité van de Regio's roept de lidstaten op om gevolg te geven aan de aanbeveling van de Raad van Europa die zijn lidstaten ertoe aanzet een taalaudit te laten uitvoeren teneinde de behoeften op taalgebied vast te stellen en beleidsmaatregelen voor het taalonderwijs uit te stippelen.

2.5. Het zou graag zien dat in het actieplan criteria worden vastgesteld die het de lidstaten mogelijk moeten maken een audit van taalvaardigheden uit te voeren om aldus minder begunstigde regio's op te sporen; daarna zouden gerichte maatregelen kunnen worden getroffen om deze verschillen in de Europese Unie weg te werken.

Acties voor het leren van talen

2.6. Het Comité van de Regio's beveelt aan dat de lidstaten in samenwerking met lokale en regionale overheden het gebruik van de „Europese taalportefeuille” verder ontwikkelen en uitbreiden op alle niveaus, gaande van leerlingen in de basisschool tot volwassenen.

2.7. Het is van mening dat als de toepassing van CLIL wordt uitgebreid, ook moet worden voorzien in de nodige ondersteuning van de leerlingen, b.v. door het leren in kleine groepen en via teamwork in scholen.

2.8. Het Comité zou graag zien dat in de voorgestelde werkvergadering over het gebruik van het CEF (actie II.6.4) een regeling wordt overeengekomen om dit CEF systematisch in alle lidstaten te gebruiken om kwalificatienormen vast te stellen en certificering van taalcursussen mogelijk te maken, teneinde deze kwalificaties transparanter te maken en bijgevolg ook de mobiliteit van werknemers en studenten te vergroten.

2.9. Het CvdR bepleit het aanleren van de nationale en de officiële regionale talen als vreemde taal aan groepen migranten van alle leeftijden, teneinde een betere integratie in de gastgemeenschappen te verzekeren; het zou dan ook graag zien dat het actieplan steun verleent voor opleiding, het identificeren en verspreiden van goede praktijken, en andere acties die ervoor moeten zorgen dat in alle lidstaten mensen met de nodige kwalificaties worden gevonden om deze taalcursussen te geven.

2.10. Het verzoekt degenen die voor lerarenopleidingen in de lidstaten verantwoordelijk zijn, in al deze studieprogramma's een interculturele component op te nemen en niet alleen in de programma's voor de opleiding tot taalleraar.

Bestaande Europese programma's

2.11. Het Comité van de Regio's dringt er bij de Europese Commissie op aan de aanvraagprocedures voor ondersteuning van het leren van talen in het kader van de programma's Socrates en Leonardo da Vinci te vereenvoudigen en roept tegelijk ook de nationale instanties op om deze programma's betere bekendheid te geven en de bewustwording te vergroten, zodat meer gebruik wordt gemaakt van de programmaonderdelen m.b.t. het leren van talen.

2.12. Het zou graag zien dat goede praktijkvoorbeelden worden onderkend en verspreid die de integratie en de contacten van studenten die deelnemen aan uitwisselingsprogramma's met „lokale” studenten en hun gemeenschappen moeten bevorderen.

2.13. Het Comité roept de Commissie en de nationale instanties ook op om nauw samen te werken met lokale en regionale overheden en universiteiten op het gebied van minder gebruikte en minder onderwezen talen, en om meer Erasmus-studenten aan te moedigen cursussen in deze talen te volgen vooraleer zij hun Erasmus-uitwisseling beginnen.

2.14. Het zou graag zien dat aansluitend bij de aandacht die in de toekomst zal worden geschonken aan het aspect „meertaligheid” bij de oproepen tot het indienen van voorstellen voor stadsjumelages, ook belang wordt gehecht aan e-jumelage tussen scholen, gericht op pedagogische partnerschappen tussen scholen, bevordering van het leren van talen, interculturele dialoog en bewustwording van de veeltalige en pluriculturele aard van de samenleving.

Brussel, 20 november 2003.

Taalverscheidenheid

2.15. Het Comité van de Regio's stelt voor dat een meerjarig programma ter bevordering van het leren van talen en de taalverscheidenheid wordt opgezet, dat voortbouwt op het succes van het Europees Jaar van de talen — 2001 en de ervaringen die met het actieplan zijn opgedaan. Een passend deel van de beschikbare middelen moet daarbij naar de bevordering van regionale en minderheidstalen gaan. Aldus zouden acties kunnen worden ondersteund die bijdragen tot het scheppen van een klimaat van verdraagzaamheid t.o.v. veelaligheid, tot het uitwisselen van ervaringen en meer aandacht voor de voordelen van het leren van talen.

2.16. Voorts steunt het de voorstellen die thans aan het Europees Parlement worden voorgelegd met het oog op de oprichting van een Europees agentschap voor taalverscheidenheid en het leren van talen, dat de tenuitvoerlegging van dit actieplan zou moeten monitoren, en een veeltalig Europa samen met een taalvriendelijk klimaat zou moeten bevorderen.

Follow-upacties

Het Comité van de Regio's

2.17. Het Comité van de Regio's onderschrijft het voorstel om, in afwachting van het Europees agentschap voor taalverscheidenheid en het leren van talen, een vaste groep van vertegenwoordigers op hoog niveau in te stellen die bij de monitoring van de tenuitvoerlegging van het actieplan haar medewerking zou verlenen. Deze groep op hoog niveau zou volgens het Comité ook als forum kunnen fungeren waar ontwikkelingen in het beleid inzake taalonderwijs zouden kunnen worden besproken. Het Comité zou overigens ook graag in deze groep vertegenwoordigd zijn, gezien de bijdrage die lokale en regionale overheden aan de verwezenlijking van de doelstellingen van het actieplan en de ontwikkeling van het beleid op dit gebied kunnen leveren.

De voorzitter

van het Comité van de Regio's

Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over:

- het „Verslag van de Commissie „Een betere wetgeving 2002””, en
- de „Mededeling van de Commissie „Modernisering en vereenvoudiging van het acquis communautaire””

(2004/C 73/07)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien het besluit van zijn bureau van 8 april 2003 om overeenkomstig artikel 265, vijfde alinea, van het EG-Verdrag een advies over het verslag van de Commissie „Een betere wetgeving 2002” en de mededeling van de Commissie „Modernisering en vereenvoudiging van het acquis communautaire” (COM(2002) 715 def. en COM(2003) 71 def.) uit te brengen en de commissie „Constitutionele aangelegenheden en Europese governance” te belasten met de voorbereiding daarvan;

gezien artikel 5 van het EG-Verdrag en het Protocol bij het Verdrag van Amsterdam;

gezien de door de Conventie over de toekomst van Europa goedgekeurde ontwerpgrondwet die op 18 juli 2003 aan de voorzitter van de Europese Raad in Rome is voorgelegd (CONV 850);

gezien het interinstitutionele akkoord over betere regelgeving van Raad, Commissie en Parlement dat op 20 juni jl. tijdens de Europese Raad van Thessaloniki bekend werd gemaakt (zie punt 49 van de Raadsconclusies);

gezien de mededeling van de Commissie „Modernisering en vereenvoudiging van het acquis communautaire” (COM(2003) 71 def. en SEC(2003) 165);

gezien het 10e verslag van de Commissie over „Een betere wetgeving (2002)” (COM(2002) 715 def.);

gezien de mededeling van de Commissie „Actieplan: vereenvoudiging en verbetering van de regelgeving” (COM(2002) 278 def.);

gezien de mededeling van de Commissie over „Effectbeoordeling” (COM(2002) 276 def.);

gezien de mededeling van de Commissie „Europese governance: een betere wetgeving” (COM(2002) 275 def.);

gezien het ontwerpverslag van het Europees Parlement over „Vereenvoudiging en verbetering van de regelgeving” (A5-0443/2002);

gezien het verslag van het Europees Parlement over „Een betere wetgeving” (2000, 2001) (A5-0100/2003);

gezien zijn advies van 21 november 2002 over „Vereenvoudiging van het instrumentarium van de EU” (CDR 263/2002 fin) ⁽¹⁾;

gezien zijn advies van 13 april 2000 over „De wetgeving verbeteren 1999” (CDR 18/2000 fin) ⁽²⁾;

⁽¹⁾ PB C 73 van 26.3.2003, blz. 73.

⁽²⁾ PB C 226 van 8.8.2000, blz. 60.

gezien zijn advies van 15 september 1999 over „De wetgeving verbeteren 1998, een gedeelde verantwoordelijkheid” (CDR 50/1999 fin) (1);

gezien zijn advies van 15 september 1999 over de „Tenuitvoerlegging van de EU-wetgeving door regio's en plaatselijke overheden” (CDR 51/1999 fin) (2);

gezien zijn advies van 11 maart 1999 over het onderwerp „Naar een echte subsidiariteitscultuur — een appel van het Comité van de Regio's” (CDR 302/98) (3);

gezien het op 26 september 2003 door de commissie „Constitutionele aangelegenheden en Europese governance” goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 62/2003 rev. 2) (rapporteur: de heer Keymer — VK — EVP, voorzitter van de districtsraad van Tandridge);

heeft tijdens zijn 52e zitting van 19 en 20 november 2003 (vergadering van 20 november) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen werd goedgekeurd.

1. Standpunt van het Comité van de Regio's

Het Comité van de Regio's

1.1. schaart zich achter de algemene doelstelling van de Commissie de wetgeving te verbeteren en te vereenvoudigen;

1.2. herhaalt dat de EU-wetgeving duidelijk, begrijpelijk, d.w.z. gemakkelijk leesbaar, en evenredig aan haar doelstellingen dient te zijn. Bovendien mogen EU-regelingen uitsluitend worden uitgevaardigd wanneer deze relevant en noodzakelijk zijn. Het Comité is ermee ingenomen dat in de ontwerpgrondwet wordt voorgesteld om ten behoeve van de Europese burgers regelingen te vereenvoudigen en in aantal terug te dringen;

1.3. herinnert aan de volgende passage uit artikel 6 van het Protocol bij het Verdrag van Amsterdam: „De Gemeenschap treedt slechts wetgevend op voorzover nodig.” Verder is in artikel 9 van dat Protocol voorgeschreven dat financiële of administratieve lasten voor de lokale overheden, het bedrijfsleven (enz.) „tot een minimum moeten worden beperkt en evenredig moeten zijn met het te bereiken doel”;

1.4. beschouwt zichzelf, als het EU-orgaan dat de lokale en regionale autoriteiten vertegenwoordigt, als de natuurlijke voorvechter van het subsidiariteitsbeginsel. Zulks met name in het licht van het feit dat subsidiariteit in de ontwerpgrondwet wordt uitgebreid tot lokaal en regionaal bestuur. Daarom heeft het Comité een legitieme rol bij het toezicht op de naleving van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel, en zou het het recht moeten krijgen om zich tot het Hof van Justitie te wenden wanneer deze beginselen worden geschonden;

1.5. is van mening dat alle EG-instellingen en- organen, alsook de nationale overheden deze beginselen dienen na te leven, zodat besluiten zo dicht mogelijk bij de burgers, m.a.w. meestal met de inbreng van de lokale en regionale autoriteiten, worden genomen. Daarbij dient te worden uitgegaan van het Europees handvest inzake lokale autonomie;

1.6. kan zich vinden in het voornemen van de Commissie om CELEX en verwante gegevensbanken te verbeteren teneinde het acquis toegankelijker te maken en op die manier de participatie van betrokkenen te verhogen;

1.7. betreurt dat eerdere pogingen om de regelgeving te vereenvoudigen (zoals het initiatief SLIM van 1996) lijken te zijn mislukt. Dit is met name een slechte zaak omdat de toetredingslanden nu worden opgezaaid met een onnodig lijvig acquis van maar liefst 97 000 bladzijden;

1.8. is van opvatting dat deregulering en vermindering van de financiële en administratieve lasten die uit EU-wetgeving voortvloeien en een grondige kosten/batenanalyse van wetgeving direct zullen resulteren in besparingen voor de overheden en het bedrijfsleven. Verder zullen op die manier schaarse arbeidskrachten en financiële middelen beschikbaar komen om de productiviteit te verhogen. Zodoende kan de Unie voortgaan op de weg naar verwezenlijking van haar strategische doelstelling, te weten de meest competitieve en dynamische kenniseconomie ter wereld te worden;

1.9. vindt dat wanneer de lokale en regionale autoriteiten reeds in een vroeg stadium van de voorbereiding van wetgeving worden geraadpleegd, uitvoeringsproblemen en financiële en administratieve belemmeringen in kaart kunnen worden gebracht en kunnen worden opgelost. De algemene kwaliteit, uitvoerbaarheid en relevantie van EU-wetgeving zouden hierdoor worden verhoogd;

(1) PB C 374 van 23.12.1999, blz. 11.

(2) PB C 374 van 23.12.1999, blz. 25.

(3) PB C 198 van 14.7.1999, blz. 73.

1.10. kan zich er op hoofdlijnen in vinden dat in 2003 met een uitgebreidere effectbeoordeling zal worden geëxperimenteerd. Effectbeoordeling strekt er (onder meer) toe om te bezien of het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel worden nageleefd. Het valt echter te betreuren dat in de tot op heden gepubliceerde verslagen weinig of geen aandacht wordt geschonken aan de impact op de lokale of regionale autoriteiten, terwijl zij toch doorgaans uiteindelijk verantwoordelijk zijn voor de tenuitvoerlegging of ondersteuning van een initiatief.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

2.1. Het Comité van de Regio's beveelt aan vaker te grijpen naar alternatieven voor traditionele regelgeving en intensief na te denken over maatregelen van niet-regelgevende aard. Er moet meer worden gewerkt met wederzijdse erkenning en het nader tot elkaar brengen van nationale wetgeving in plaats van door te gaan met „topdown”-regelgeving en harmonisatie.

2.2. Het beveelt verder aan de prestaties van de lidstaten en ook van derde landen op regelgevend gebied te vergelijken om maximale lering uit goede praktijken te kunnen trekken.

2.3. Het pleit voor een betere omzetting van EU-wetgeving door de lidstaten, waarbij de nationale overheid de belangrijkste betrokkenen (inclusief de lokale en regionale overheden en hun verenigingen) intensiever raadpleegt. Voorts doet het een dringend beroep op de lidstaten om geen eisen aan de om te zetten voorschriften toe te voegen („gold-plating”).

2.4. Het wijst er andermaal op dat het, zoals voorgesteld in de ontwerpgrondwet van de Conventie, het recht moet krijgen om zich tot het Hof van Justitie te wenden ter zake van wetgeving die niet met het subsidiariteitsbeginsel strookt en waarover het is geraadpleegd. Een dergelijk recht zal echter een grote impact hebben op de middelen en de organisatie van het Comité.

2.5. Het beveelt aan dat het naast de nationale parlementen betrokken wordt bij ieder proces van controle vooraf („early-warning”) op de naleving van het subsidiariteitsbeginsel.

2.6. Het beveelt aan dat de Commissie in haar toekomstige jaarlijkse verslagen uitspraken van het Hof van Justitie opneemt waarin schendingen van het subsidiariteitsbeginsel aan de kaak worden gesteld.

2.7. Het weet dat de Commissie hard werkt aan een nieuwe effectbeoordelingscultuur, maar dringt erop aan dat zij haar interne systeem voor de beoordeling van de effecten van voorgestelde wetgeving substantieel verbetert, en daarbij aandacht besteedt aan de financiële en administratieve lasten voor de lokale en regionale autoriteiten, alsook voor andere partijen die maatregelen ten uitvoer moeten leggen. Er kan niet worden volstaan met slechts aan te geven waarom geen regelgeving wordt uitgevaardigd (de optie „not to act”). De effectbeoordeling moet dynamisch zijn, m.a.w. deze dient tijdens het gehele besluitvormingsproces te worden bijgesteld in het licht van door de Raad en het Parlement aangebrachte wijzigingen, zoals overigens door de Commissie zelf is voorgesteld.

2.8. Het vindt dat in vroegere stadia van het beleidsvormingsproces intensiever moet worden geraadpleegd, en heeft waardering voor de recente Commissie-initiatieven ter zake. Het raadplegingsdocument dient vergezeld te gaan van een eerste effectbeoordeling om geïnteresseerden op de hoogte te stellen van opties, risico's, kosten, voordelen en betrokken partijen.

2.9. Het pleit ervoor dat in het lopende programma ten behoeve van vereenvoudiging en codificatie van de huidige wetgeving ruimte wordt gemaakt voor de mogelijkheid, verouderde of excessief bezwarende wetgeving in te trekken; zulks met name wanneer er alternatieven bestaan. Het Comité kan zich verder vinden in het in het Actieplan 2002 genoemde voornemen om alle nieuwe regelgeving te voorzien van herzienings- of „sunset”-clausules en roept ertoe op, daarvan voortdurend gebruik te maken. Het Comité verbindt zich ertoe, de Commissie bij te staan bij het vereenvoudigen van wetgeving die gevolgen heeft voor de lokale en regionale autoriteiten.

2.10. Het beveelt aan, duidelijke regels voor de subsidiariteitstoets in concrete gevallen op te stellen. Die regels zouden eveneens kunnen worden toegepast bij de vereenvoudiging en actualisering van de communautaire verworvenheden. Op die manier kunnen met het subsidiariteitsbeginsel strijdige voorschriften worden ingetrokken.

2.11. Het beveelt aan „subsidiariteit” en „permanente relevantie” op te nemen in de lijst van criteria voor de vereenvoudiging van het acquis.

2.12. Het beveelt de oprichting aan van een onafhankelijke adviesgroep van deskundigen die toezicht houdt op effectbeoordelingen, objectiviteit waarborgt en goede praktijken stimuleert. De groep zou kunnen bestaan uit juristen en praktijkmensen van relevante organisaties, inclusief het

Comité, en zou de Commissie met deskundigheid kunnen bijstaan bij het systematisch analyseren van wetgevingsvoorstellen en evalueren van de bestaande verworvenheden met het oog op intrekking, codificatie of vereenvoudiging van regels. Ook vertegenwoordigers van het bedrijfsleven zouden deel van de groep kunnen uitmaken, dan wel met de groep kunnen samenwerken. Verder zouden de werkzaamheden van de groep een aanvulling kunnen vormen op de politieke rol die het Comité gedurende de latere fasen van het besluitvormingsproces vervult.

Brussel, 20 november 2003.

De voorzitter

van het Comité van de Regio's

Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over „De lokale en regionale dimensie van de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid”

(2004/C 73/08)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien het besluit van zijn bureau van 1 juli 2003 om zijn commissie „Constitutionele aangelegenheden en Europese governance” te belasten met het opstellen van een advies over de „lokale en regionale dimensie van de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid”, dat overeenkomstig artikel 265, 5e alinea, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap op eigen initiatief wordt uitgebracht;

gezien de conclusies van de Europese Raden van Tampere, Laken, Sevilla en Thessaloniki;

gezien de „Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement: Halfjaarlijkse bijwerking van het scorebord van de vorderingen op het gebied van de totstandbrenging van een ruimte van „vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid” in de Europese Unie (eerste halfjaar van 2003)” (COM(2003) 291 def. van 22.5.2003);

gezien de „Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement: Halfjaarlijkse bijwerking van het scorebord van de vorderingen op het gebied van de totstandbrenging van een ruimte van „vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid” in de Europese Unie (tweede halfjaar van 2002)” (COM(2002) 738 def. van 16.12.2002);

gezien de resolutie van het Europees Parlement over de voortgang in 2002 bij de verwezenlijking van de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid (rapporteur: mevrouw Ludford) (B5-0193/2003);

gezien het door de Conventie opgestelde ontwerp-verdrag tot vaststelling van een grondwet voor Europa (CONV 850/03) en in het bijzonder de verankering van de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid in deel I (art. 41) en deel III (artt. 158-178) van deze grondwet;

gezien zijn adviezen over afzonderlijke wetgevingsvoorstellen in het kader van de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid met name op het gebied van immigratie en de positie en integratie van onderdanen van derde landen;

gezien zijn ontwerpadvies (CDR 61/2003 rev. 2) over dit onderwerp dat op 26 september 2003 door de commissie „Constitutionele aangelegenheden en Europese governance” werd goedgekeurd (rapporteur: de heer Winter, lid van het districtsbestuur van Saarlouis, DE/PSE);

gezien de door zijn commissie „Constitutionele aangelegenheden en Europese governance” tijdens het seminar over „De lokale en regionale dimensie van de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid” op 7 november 2003 in Caserta (Italië) geleide discussies, waarin naar voren kwam dat er enerzijds behoefte is aan meer complementariteit tussen de verschillende bestuurslagen en dat anderzijds de interinstitutionele samenwerking op Europees niveau moet worden uitgebreid;

heeft tijdens zijn 52e zitting op 19 en 20 november 2003 (vergadering van 20 november) onderstaand advies met algemene stemmen goedgekeurd.

1. Standpunt van het Comité van de Regio's

1.1. Het CvDR heeft over afzonderlijke wetgevingsvoorstellen van de Commissie, en dan met name over die op het gebied van immigratie en de positie en integratie van onderdanen van derde landen, reeds adviezen uitgebracht.

1.2. Het door de Europese Raad van Tampere (oktober 1999) vastgestelde wetgevingsprogramma, dat legislatieve en uitvoeringsmaatregelen ter verwezenlijking van de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid (hierna RVVR) omvat, wordt van grote betekenis geacht, evenals de vervolgbesluiten die door de Europese Raden van Laken (december 2001), Sevilla (juni 2002) en Thessaloniki (juli 2003) hierover werden genomen.

1.3. In het licht van dit programma en gelet op het door de Conventie opgestelde ontwerp van een toekomstige grondwet voor Europa vindt het CvDR het noodzakelijk over de RVVR en het Tampere-proces als geheel advies uit te brengen.

1.4. Aangezien het opstellen van wetgeving voor de in de RVVR te gebruiken beleidsinstrumenten binnenkort zal zijn afgerond, dient in onderhavig advies in de eerste plaats de verwezenlijking van de RVVR — met name op het gebied van criminaliteitspreventie en de sociaal-economische integratie van onderdanen van derde landen die legaal op het grondgebied van de EU verblijven — aan de orde te komen.

1.5. Omdat de door de Conventie opgestelde ontwerpgrondwet niet voorziet in een rol voor het regionale en lokale niveau die overeenkomt met de actuele bevoegdheidsverdeling in een aantal lidstaten, moet in dit advies verder ook op institutionele aspecten worden ingegaan.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

2.1. Het beleid ter verwezenlijking van de RVVR is zowel voor de burgers als voor de regionale en lokale overheden van grote betekenis. In dit verband zijn twee conclusies van de Europese Raad van Tampere belangrijk, waaruit de politiek-maatschappelijke dimensie van de hier centraal staande thematiek duidelijk blijkt: „De Europese Unie heeft voor haar burgers reeds de belangrijkste voorwaarden geschapen voor een ruimte van voorspoed en vrede die zij met elkaar kunnen delen, nl. een eengemaakte markt, een economische en monetaire unie en het vermogen om op wereldschaal politieke en economische uitdagingen aan te gaan. De uitdaging van het Verdrag van Amsterdam is er nu voor te zorgen dat de vrijheid, met inbegrip van het recht zich ongehinderd door de gehele Unie te verplaatsen, kan worden genoten in omstandigheden die veiligheid en toegang tot het recht voor allen waarborgen. Dit is een onderneming die tegemoetkomt aan dikwijls geuite verlangens van de burgers en die van rechtstreekse invloed is op hun dagelijks leven.”⁽¹⁾ „De ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid moet gebaseerd zijn op de beginselen van transparantie en democratische controle. Wij moeten met de civiele samenleving een open dialoog voeren over de doelstellingen en beginselen van deze ruimte teneinde de acceptatie en de steun onder de burgers te vergroten. Om het vertrouwen in de overheid te handhaven, moeten gemeenschappelijke normen inzake de integriteit van de overheid worden ontwikkeld.”⁽²⁾

⁽¹⁾ Conclusies van de Europese Raad van Tampere, 15 en 16 oktober 1999, Naar een Unie van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid: de richtpunten van Tampere, punt 2.

⁽²⁾ Conclusies van de Europese Raad van Tampere, 15 en 16 oktober 1999, Naar een Unie van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid: de richtpunten van Tampere, punt 7.

2.2. Het CvdR deelt deze opvatting. De burgers van de Unie mogen er terecht van uitgaan dat hun vrijheid en wettelijke rechten worden beschermd wanneer deze door ernstige vormen van criminaliteit worden bedreigd. Dit vereist wel gemeenschappelijke inspanningen om criminaliteit en criminele organisaties in de gehele EU te bestrijden en te voorkomen. Politie en justitiële middelen dienen gezamenlijk te worden ingezet, zodat criminelen in de Unie geen schuilplaats vinden en misdaad niet loont.

2.3. In dit licht is de verticale dimensie van de RVVR belangrijk. Deze vloeit voort uit de uiteenlopende voorwaarden die op de verschillende deelreinen gelden voor de verwezenlijking ervan, uit het nabijheidsbeginsel en uit de bevoegdheden van de regionale en lokale overheden. Het CvdR wil er daarnaast op wijzen dat ook het dagelijks leven van de Europese burgers veiliger moet worden, vooral in de stedelijke gebieden.

2.4. Het CvdR wijst erop dat:

- in een aantal lidstaten de decentrale overheden bevoegd zijn op het gebied van justitie, politie en binnenlandse zaken en voor de wetgeving en de omzetting daarvan;
- de gemeenten belast zijn met de handhaving van de plaatselijke openbare orde en veiligheid en op grond daarvan met de bescherming van de burgers, een bevoegdheid die zij autonoom of — naargelang de bevoegdheidsverdeling in de desbetreffende lidstaat — in opdracht van de centrale overheid uitoefenen;
- de regionale en lokale overheden zorgen voor een groot aantal diensten van algemeen belang waarmee wordt bijgedragen aan criminaliteitspreventie en sociaal-economische integratie.

2.5. De RVVR wordt bovendien niet in een abstracte rechtsruimte tot stand gebracht, maar in de concrete context van de bestaande territoriale indeling in regio's en gemeenten met hun eigen typische kenmerken, zoals sterke concentraties van onderdanen van derde landen, sociale en economische uitsluiting en marginalisering, een bovengemiddelde criminaliteit en ligging langs binnen- of buitengrenzen. Dergelijke kenmerken vormen vaak een ernstige belemmering voor de sociale, culturele en economische ontwikkeling in de desbetreffende gebieden en brengen tevens omvangrijke administratieve en financiële lasten met zich mee.

2.6. Het CvdR gaat ervan uit dat de bevoegdheden van de lokale en regionale overheden ook op EU-niveau worden gerespecteerd en dat in alle kwesties waarbij deze bevoegdheden in het geding zijn, met de verantwoordelijke instanties wordt samengewerkt.

2.7. In de toetredingslanden krijgen de regio's en gemeenten die langs de toekomstige buitengrenzen van de EU liggen te maken met specifieke problemen. Van hen wordt namelijk verwacht dat ze op zeer korte termijn belangrijke beveiligingstaken overnemen.

2.8. Daarnaast dienen voor de instandhouding van een hoog veiligheidsniveau langs de huidige binnen- en buitengrenzen en de toekomstige (nieuwe) binnengrenzen van de EU ook nog altijd bijzondere inspanningen te worden geleverd.

2.9. Bij de bescherming van de vrijheid van de burgers en de bescherming tegen criminaliteit draait het om elementaire behoeften van de mens. Juist bij dit soort thema's komt voor de bevolking van de EU het nut van Europese samenwerking zeer duidelijk naar voren. De zorg voor de binnenlandse veiligheid is dikwijls een taak voor de lokale en regionale overheden.

2.10. Het CvdR dringt dan ook aan op maatregelen waarmee via grensoverschrijdende samenwerking het huidige veiligheidsniveau in stand kan worden gehouden (bijv. bevordering van meertaligheid, opening van grensovergangen en samenwerking van de lokale politieke instanties, beroepsverenigingen, instellingen voor algemeen en beroepsonderwijs en jeugdwerkinstaties).

2.11. Ook is het wenselijk in de betrokken lidstaten de nodige wettelijke randvoorwaarden te scheppen, zodat regionale en lokale overheden en andere openbare lichamen in de grensregio's samenwerkingsovereenkomsten kunnen sluiten.

Tenuitvoerlegging van het Tampere-programma

2.12. Bij de verwezenlijking van de RVVR moeten de beginselen van transparantie en democratische controle een centrale plaats innemen. Er dient te worden gewerkt aan een open dialoog met de civiele samenleving over de doelstellingen en uitgangspunten van de RVVR, zodat deze bij de burgers op meer grip en steun kan rekenen.

2.13. Het CvdR is het derhalve met het Europees Parlement eens dat juist als het gaat om een gevoelig onderwerp als de RVVR, democratische verantwoording een absolute vereiste is.

2.14. Tot tevredenheid van het CvdR stelt de Commissie — in haar voortgangsverslag over het eerste halfjaar van 2003 — vast dat het is gelukt de achterstanden bij de omzetting van het Tampere-programma deels weg te werken. Daarnaast is het zeer positief dat het Griekse en Italiaanse voorzitterschap de naleving van het bijbehorende tijdschema als prioriteit hebben aangemerkt.

2.15. Het CvdR neemt echter met zorg kennis van de constatering van de Commissie (in haar evaluatie van het Tampere-programma) dat het gevaar bestaat dat „in vergelijking met de oorspronkelijke doelstellingen die in Tampere zijn vastgesteld [...], deze positieve evaluatie echter enigszins [wordt] getemperd door het uiteindelijke resultaat, wat de inhoud betreft, van enkele instrumenten waarover overeenstemming is bereikt”. Tevens stelt de Commissie helaas vast dat bij een aantal wetgevingsvoorstellen het beleid „wordt beperkt tot de kleinste gemene deler” en dat er nauwelijks sprake is „van een toegevoegde waarde die wordt verschaft door een gemeenschappelijk optreden op Europees niveau.”

2.16. Nadat de werkzaamheden ter verwezenlijking van de RVVR, waartoe tijdens de top in Tampere de aanzet is gegeven, zullen zijn afgesloten, dient er een nieuw EU-programma (Tampere-II) te komen om de gezamenlijke strijd tegen criminaliteit en terrorisme voort te zetten.

2.17. Bij de geplande wetgeving in het kader van de RVVR en de uitwerking van uitvoeringsmaatregelen moet, voor zover relevant, aandacht worden geschonken aan:

- doeltreffendheid, bruikbaarheid en kosten van plannen/voorstellen;
- subsidiariteit;
- onderzoek van de mogelijkheid om via preventieve maatregelen de bescherming van de burgers te vergroten;
- de vraag of plannen/voorstellen overeenstemmen met de specifieke regionale en plaatselijke feiten en institutionele omstandigheden;
- informatie, coördinatie en evaluatie.

Uitvoeringsmaatregelen ter verwezenlijking van de RVVR

2.18. Het CvdR juicht de conclusies van de Europese Raad van Thessaloniki toe. De Raad spoort niet alleen aan tot het binnen het tijdschema afsluiten van het Tampere-programma (mei 2004), in het bijzonder op de gebieden asiel en immigratie. Hij gaat ook, in het kader van het beleid voor de integratie van onderdanen van derde landen die legaal op het grondgebied van de EU verblijven, in op de voor de verwezenlijking van de RVVR noodzakelijke financiële middelen van de Gemeenschap en de benodigde mechanismen voor de verdeling van de lasten.

2.19. Het is vooral een goede zaak dat binnen afzienbare tijd de financiële randvoorwaarden zullen worden geschapen voor de verwezenlijking van de RVVR op dit juist vanuit regionaal en lokaal oogpunt belangrijke deel terrein van het integratiebeleid.

2.20. Verheugend is het feit dat proefprojecten voor de integratie van onderdanen van derde landen zullen worden opgezet. Daardoor zullen hopelijk ook op regionaal en lokaal niveau algemeen bruikbare inzichten over veelbelovende manieren van aanpak worden opgetekend. Deze kunnen eventueel in de vorm van praktijkverslagen of handboeken wereldkundig worden gemaakt.

2.21. Aanvullend onderzoek is gewenst, bijv. in de vorm van casestudy's, naar de randvoorwaarden en instrumenten die nodig zijn voor de vervlechting van beleid op de werkterreinen van de EU en de regionale en lokale overheden.

2.22. Positief is het voornemen het Europees Vluchtelingenfonds, waarvan 15 % van de middelen voor projecten op regionaal en gemeentelijk niveau wordt gebruikt, na 2004 te laten voortbestaan en het meer middelen te verschaffen.

2.23. Het CvdR heeft er met belangstelling kennis van genomen dat de diensten van de Commissie momenteel nagaan of de structuurfondsen (m.i.v. de Gemeenschapsinitiatieven Urban en Interreg) kunnen worden aangewend voor de ondersteuning en ontwikkeling van instrumenten ter verwezenlijking van de RVVR in regionale en lokale probleemgebieden.

2.24. In dit verband dienen indicatoren als „ligging langs binnen- of buitengrenzen van de EU — toetredingslanden” en „immigratiegebieden” te worden gebruikt om op gepaste wijze verder invulling te geven aan de maatregelen uit het Europees structuurbeleid.

2.25. Het stemt tot tevredenheid dat de Commissie van plan is nog dit jaar met een mededeling te komen over misdaadpreventie als uitgangspunt voor de belangrijkste activiteiten van de Unie.

Deelname van de regionale en lokale overheden en het CvdR aan de verwezenlijking van de RVVR

2.26. Vertegenwoordigers van de regionale en lokale overheden moeten een rol krijgen in organen die zijn opgericht in het kader van bestaande en toekomstige programma's waarvan het doel is ervaringen m.b.t. de RVVR uit te wisselen.

2.27. Toen het beleid ter verwezenlijking van de RVVR bij de Verdragen van Maastricht en Amsterdam werd „gecommunautariseerd”, is verzuimd een gepaste invulling te geven aan de rol die de regio's en gemeenten en hun EU-orgaan, het Comité van de Regio's, in deze context spelen. In dit verband dient te worden opgemerkt dat in een aantal lidstaten niet de centrale overheid, maar de regionale overheden bevoegd zijn op het gebied van justitie en binnenlandse zaken. Om die reden zouden de regio's bij de uitwerking van wettelijke en uitvoeringsmaatregelen ter verwezenlijking van de RVVR moeten worden betrokken. Het CvdR dringt er dan ook op aan de ontwerpgrondwet van de EU dienovereenkomstig aan te passen.

2.28. Om recht te doen aan de bevoegdheidsverdeling in verschillende lidstaten, zou het CvdR graag zien dat de door de CvdR-waarnemers bij de Conventie ingediende wijzigingsvoorstellen in de ontwerpgrondwet worden opgenomen. Het gaat daarbij met name om de wijzigingsvoorstellen m.b.t.:

— **Deel I van de ontwerpgrondwet**

- artikel 41 (totstandbrenging van de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid);

— **Deel III van de ontwerpgrondwet**

- artikel 160 (rol van de nationale parlementen);
- artikel 161 (evaluatieprocedures);
- artikel 162 (operationele samenwerking);

- artikel 164 (samenwerking tussen de diensten van de lidstaten);
- artikel 283 (gerechtelijke controle);
- artikel 167 (asiel);
- artikel 170 (justitiële samenwerking in civiele zaken);
- artikel 171 (strafzaken);
- artikel 173 (misdaadpreventie);
- artikel 177 (Europol).

2.29. Ten slotte wil het CvdR op gepaste wijze kunnen deelnemen aan de wetgevingsprocedures en de comités die naar verwachting in het kader van de totstandbrenging van de RVVR zullen worden opgericht.

Brussel, 20 november 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over:

- **het „Voorstel voor een besluit van de Raad tot instelling van een communautair actieprogramma ter bevordering van actief Europees burgerschap (civic participation)”, en**
- **de „Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad inzake de door de lidstaten te nemen maatregelen om ervoor te zorgen dat alle burgers van de Unie in 2004 deelnemen aan de verkiezingen voor het Europees Parlement in een uitgebreide Unie”**

(2004/C 73/09)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien het voorstel voor een besluit van de Raad tot instelling van een communautair actieprogramma ter bevordering van actief Europees burgerschap (civic participation) (COM(2003) 276 def. — 2003/0116 (CNS));

gezien de Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad inzake de door de lidstaten te nemen maatregelen om ervoor te zorgen dat alle burgers van de Unie in 2004 deelnemen aan de verkiezingen voor het Europees Parlement in een uitgebreide Unie (COM(2003) 174 def.);

gezien het van 8 augustus 2003 daterende besluit van de Commissie om het Comité overeenkomstig artikel 265 van het EG-Verdrag over dit onderwerp te raadplegen;

gezien het van 8 april 2003 daterende besluit van de voorzitter van het Comité om de commissie „Constitutionele aangelegenheden en Europese governance” met het opstellen van een advies over dit onderwerp te belasten;

gezien het op 18 juli 2003 aan de voorzitter van de Europese Raad te Rome voorgelegde ontwerpverdrag tot vaststelling van een grondwet voor Europa (CONV 850/03), waarin tevens de tekst van het op 7 december 2000 door de Europese Raad van Nice afgekondigde Handvest van de grondrechten van de Europese Unie is opgenomen;

gezien art. 19, lid 2, van het EG-Verdrag over actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement;

gezien de Mededeling van de Commissie over de toepassing van Richtlijn 93/109/EG bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in juni 1999 — Actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement ten behoeve van de burgers van de Unie die verblijven in een lidstaat waarvan zij geen onderdaan zijn (COM(2000) 843 def.);

gezien het derde verslag van de Commissie over het burgerschap van de Unie (COM(2001) 506 def.) en het rapport van het Europees Parlement over datzelfde onderwerp (C5-0656/2001);

gezien het verslag van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over de toepassing van Richtlijn 94/80/EG over actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen;

gezien het van 21 november 2002 daterende advies van het Comité over het „Derde verslag van de Commissie over het burgerschap van de Unie” en over het „Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over de toepassing van Richtlijn 94/80/EG over het actieve en passieve kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen” (CDR 121/2002 fin) ⁽¹⁾;

gezien het Witboek over Europese governance (COM(2001) 428 def.);

gezien het van 13 maart 2002 daterende advies van het Comité over het „Witboek over Europese governance” en de „Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's betreffende een nieuw kader voor praktische samenwerking in verband met het voorlichtings- en communicatiebeleid van de Europese Unie” (CDR 103/2001 fin) ⁽²⁾;

gezien het van 3 juli 2003 daterende advies van het Comité over „De follow-up van het Witboek over Europese governance” (CDR 19/2003 fin) ⁽³⁾;

⁽¹⁾ PB C 73 van 26.3.2003, blz. 53.

⁽²⁾ PB C 192 van 12.8.2002, blz. 24.

⁽³⁾ PB C 256 van 24.10.2003, blz. 24.

gezien het van 21 november 2002 daterende advies van het Comité over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's over een voorlichtings- en communicatiestrategie voor de Europese Unie — (COM(2002) 350 def.)” (CDR 124/2002 def) ⁽¹⁾;

gezien het door de commissie „Constitutionele aangelegenheden en Europese governance” op 26 september 2003 goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 170/2003 rev.) (rapporteur: de heer Vesey, lid van de Cavan County Council en van de Border Regional Authority, IE-EA);

- 1) overwegende dat initiatieven om de burger via de participatiedemocratie dichter bij de Europese Unie en haar instellingen te brengen, de Europese integratie legitimeren en de identificatie van de burger met de EU vergroten;
- 2) overwegende dat ten gevolge van de toetreding van tien nieuwe lidstaten de verkiezingen voor het Europees Parlement voor de periode 2004-2009 in een Unie van 25 lidstaten zullen plaatsvinden;
- 3) overwegende dat de toetreding officieel op 1 mei 2004 haar beslag zal krijgen en de verkiezingen voor het Europees Parlement tussen 10 en 13 juni 2004 zullen worden gehouden;
- 4) overwegende dat de kandidaat-lidstaten Richtlijn 93/109/EG in nationale wetgeving moeten omzetten en de nodige voorbereidingen voor de EP-verkiezingen van 2004 moeten treffen;
- 5) overwegende dat een programma ter bevordering van Europees burgerschap in de eerste plaats tot doel moet hebben de burgers rechtstreeks of indirect bewust te maken van de Europese dimensie van hun burgerschap, en dus ook van hun actieve en passieve kiesrecht bij verkiezingen voor het Europees Parlement, temeer daar de Unie in 2004 tot vijftientig lidstaten zal worden uitgebreid,

heeft tijdens zijn op 19 en 20 november gehouden 52e zitting (vergadering van 20 november) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Standpunten van het Comité van de Regio's

Maatregelen die zijn voorgesteld om te zorgen voor de deelname in 2004 van alle burgers van de Unie aan de verkiezingen voor het Europees Parlement in een uitgebreide Unie

Communautair actieprogramma ter bevordering van actief Europees burgerschap

1.1. Het voorstel voor een besluit tot instelling van een dergelijk programma kan op de instemming van het Comité rekenen.

1.2. Het is de taak van de Unie haar burgers bewust te maken van de Europese dimensie van hun burgerschap.

1.3. Voor een democratische Unie die dicht bij de burger staat, moet meer in duidelijke en begrijpelijke bewoordingen met de burgers worden gecommuniceerd en moeten zij meer bewust worden gemaakt van hun rechten en plichten. Zo zullen de EU-burgers bij de openbare discussie worden betrokken en ervan overtuigd raken dat hun wensen en bezwaren in aanmerking worden genomen.

1.4. Er is een duidelijk verband tussen actief Europees burgerschap en de opkomst bij verkiezingen voor het Europees Parlement.

1.5. De mededeling van de Commissie over de toepassing van Richtlijn 93/109/EG bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in juni 2004 is in het Comité goed ontvangen.

1.6. De Commissie beklemtoont met recht en rede het belang van een volledige juridische en praktische uitvoering van Richtlijn 93/109/EG inzake actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement ten behoeve van de burgers van de Unie die verblijven in een lidstaat waarvan zij geen onderdaan zijn.

1.7. Om ervoor te zorgen dat kiesgerechtigde EU-burgers die geen onderdaan zijn van hun lidstaat van verblijf, hun actief en passief kiesrecht tijdens de EP-verkiezingen van 2004 kunnen uitoefenen, moet reeds vroeg met de voorbereidingen worden begonnen.

1.8. Om te vermijden dat de in 1999 vastgestelde problemen weer de kop opsteken, moeten huidige en toekomstige lidstaten kennis nemen van de conclusies in de mededeling van de Commissie over de toepassing van Richtlijn 93/109/EG bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in juni 1999 ⁽²⁾.

⁽¹⁾ PB C 73 van 26.3.2003, blz. 46.

⁽²⁾ COM(2000) 843 def.

1.9. De belofte van lidstaten om kiesgerechtigde EU-burgers die geen onderdaan zijn van hun lidstaat van verblijf, rechtstreeks op de hoogte te brengen van hun kiesrechten, kan op de instemming van het Comité rekenen, voor zover zulks economisch haalbaar is.

1.10. Wanneer het erom gaat kiesgerechtigde EU-burgers die geen onderdaan zijn van hun lidstaat van verblijf, te identificeren en hen over de registratieprocedure en de voorwaarden voor deze verkiezingen te informeren, moeten nationale, regionale en lokale overheden een actievere rol gaan spelen.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

Communautair actieprogramma ter bevordering van actief Europees burgerschap

2.1. De Raad dient dit besluit tijdig goed te keuren, zodat het met ingang van begrotingsjaar 2004 in werking kan treden en de positieve maatregelen (zoals jumelages tussen steden) die uit de reeds bestaande begrotingslijnen worden gefinancierd, niet onderbroken hoeven te worden.

2.2. Alles moet in het werk worden gesteld om het publiek bewust te maken van de maatregelen ter bevordering van actief burgerschap die nu reeds door bepaalde groepen worden getroffen.

2.3. Het moet mogelijk zijn om via een link op de webstek van de Unie naar dergelijke groepen te worden doorverwezen en toegang tot de verslagen, discussies, resultaten en andere relevante gegevens te verkrijgen.

2.4. Het Comité vindt ook dat het geografische toepassingsgebied van dit programma alle lidstaten omvat en eventueel kan worden uitgebreid, maar stelt voor dat het budget voor de vijfjarige programmaperiode met minstens 50 miljoen euro wordt verhoogd om rekening te houden met de nieuwe lidstaten; per slot van rekening zal deze periode bepalend zijn voor hun beeld van de Unie.

2.5. Gedetailleerde informatie over de subsidies, aanvraagformulieren en andere gegevens die in de „oproepen tot het indienen van voorstellen” ter beschikking worden gesteld, moeten gebruiksvriendelijk en begrijpelijk zijn.

Aanbeveling 1

Artikel 1 — (Doel van het programma)

Commissietekst	CvdR-wijzigingsvoorstel
<p>1. Dit besluit stelt een communautair actieprogramma vast voor steun aan organisaties die werkzaam zijn op het terrein van het actief Europees burgerschap en de bevordering van acties op dit terrein.</p> <p>Het doel van dit programma is:</p> <p>a) de waarden en doelstellingen van de Europese Unie te bevorderen;</p> <p>b) de burgers en de instellingen van de Europese Unie dichter bij elkaar te brengen;</p> <p>c) de burgers nauw te betrekken bij de gedachteswisselingen en debatten over de toekomst van de Europese Unie;</p> <p>d) de betrekkingen en uitwisselingen tussen burgers uit de aan het programma deelnemende landen te intensiveren, met name door de jumelage van gemeenten;</p> <p>e) de initiatieven van organisaties die zich inzetten voor een actief en participatief Europees burgerschap te stimuleren.</p>	<p>1. Dit besluit stelt een communautair actieprogramma vast voor steun aan organisaties die werkzaam zijn op het terrein van het actief Europees burgerschap en de bevordering van acties op dit terrein.</p> <p>Het doel van dit programma is:</p> <p>a) de waarden en doelstellingen van de Europese Unie te bevorderen;</p> <p>b) de burgers en de instellingen van de Europese Unie dichter bij elkaar te brengen;</p> <p>c) de burgers nauw te betrekken bij de gedachteswisselingen en debatten over de toekomst van de Europese Unie;</p> <p>d) <u>vooral jongeren over hun Europees burgerschap te informeren;</u></p> <p>↯ e) de betrekkingen en uitwisselingen tussen burgers uit de aan het programma deelnemende landen te intensiveren, met name door de jumelage van gemeenten;</p> <p>↯ f) de initiatieven van organisaties die zich inzetten voor een actief en participatief Europees burgerschap te stimuleren.</p>

Motivering

In de bij de conclusies van de Europese Raad van 14 en 15 december 2001 gevoegde Verklaring van Laken lezen we dat de Unie o.m. een antwoord moet vinden op de volgende vraag: „Hoe de burgers, in de eerste plaats de jongeren, nader tot het Europese project en de Europese instellingen te brengen?” Jongeren informeren over hun Europees burgerschap moet dan ook één van de doelstellingen van dit programma worden. Maatregelen ter bevordering hiervan moeten in dit programma prioriteit krijgen.

Aanbeveling 2

Algemeen wijzigingsvoorstel:

te vervangen

Commissietekst	CvdR-wijzigingsvoorstel
Gemeenten	<u>gemeenten</u> lokale en regionale overheden

Motivering

In sommige lidstaten bestaat geen door gemeenten gevormd bestuursniveau. De Commissie geeft in haar Witboek over governance een omschrijving van de rol van de lokale en regionale overheden die alle decentrale bestuursniveaus dekt.

Aanbeveling 3

nieuw artikel toe te voegen na artikel 3

Commissietekst	CvdR-wijzigingsvoorstel
	<p><u>Artikel 3 (bewustmaking)</u></p> <p><u>Gezien het specifieke doelpubliek van dit programma moeten de Commissie en de lidstaten zich extra inspannen om het brede publiek bewust te maken van het bestaan van dit programma.</u></p>

Motivering

In recente verklaringen hebben de Europese Raad, de Commissie en het Parlement gehamerd op het belang van maatregelen ter bevordering van actief Europees burgerschap. In het Witboek over governance legt de Commissie de nadruk op het beginsel van burgerparticipatie als een instrument om het beleid uit te stippelen en uit te voeren, en het maatschappelijk middenveld bij het proces te betrekken. Het is dan ook zaak de kennis over dit programma op zo groot mogelijke schaal te verspreiden.

Maatregelen die zijn voorgesteld om te zorgen voor de deelname in 2004 van alle burgers van de Unie aan de verkiezingen voor het Europees Parlement in een uitgebreide Unie

2.6. Kandidaat-lidstaten die Richtlijn 93/109/EG nog niet in nationale wetgeving hebben omgezet, wordt met klem verzocht dit vóór hun toetreding alsnog te doen.

2.7. Na de toetreding moeten alle kiesgerechtigde EU-burgers die geen onderdaan zijn van hun lidstaat van verblijf, zo spoedig mogelijk over hun actief en passief kiesrecht worden geïnformeerd, zodat zij dit recht ook daadwerkelijk kunnen uitoefenen.

2.8. Gezien de korte periode tussen de toetredingsdatum en de data voor de EP-verkiezingen, wordt de lidstaten verzocht zich extra in te spannen om een register of een lijst van kiesgerechtigden uit de nieuwe lidstaten op te stellen.

2.9. De Commissie wordt opgeroepen om de in 2004 te houden EP-verkiezingen als prioriteit in haar communicatiestrategie voor 2004 op te nemen.

2.10. De volgende instrumenten kunnen worden ingezet om alle EU-burgers te informeren over hun actieve en passieve stemrecht bij de in 2004 te houden EP-verkiezingen:

- voorlichtingscampagnes op basis van audio-visuele en nieuwe technologie;
- informatie in papierenform, te verstrekken door onderwijsinstellingen, nationale/regionale/lokale instanties, ziekenhuizen, enz.;
- het gebruik van innovatieve en kosteneffectieve communicatiemethoden, zoals franker- en personalisatietechnieken om officiële post en informatie van herkenbare logo's en gratis telefoonnummers te voorzien.

2.11. Om kiesgerechtigde EU-burgers die geen onderdaan zijn van hun lidstaat van verblijf, over hun kiesrechten in informeren, moet het gastland hun de desbetreffende informatie in de officiële EU-talen toesturen, voor zover zulks economisch haalbaar is. Bovendien moet alle officiële correspondentie een contactnummer bevatten waar de betrokken burgers voor meer informatie over hun kiesrechten terecht kunnen.

Brussel, 20 november 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement: een geïntegreerd productbeleid — voortbouwen op een milieugericht levenscyclusconcept”

(2004/C 73/10)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement: een geïntegreerd productbeleid — voortbouwen op een milieugericht levenscyclusconcept (COM(2003) 302 def);

gezien het besluit van de Commissie op 18 juni 2003 om het Comité van de Regio's, in overeenstemming met artikel 265 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, over dit vraagstuk te raadplegen;

gezien het besluit van het bureau op 2 juli 2002 om de commissie „Duurzame ontwikkeling” een advies over dit vraagstuk te laten voorbereiden;

gezien het advies van het Comité van de Regio's (CDR 98/2001 fin) ⁽¹⁾ over het Groenboek „Geïntegreerd productbeleid” (COM(2001) 68 def);

gezien het advies van het Comité van de Regio's (CDR 36/2001 fin) ⁽²⁾ over de Mededeling van de Commissie betreffende het zesde actieprogramma voor het milieu van de Europese Gemeenschap „Milieu 2010: Onze toekomst, onze keuze” — Het zesde milieufactieprogramma — en het Voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van het milieufactieprogramma van de Europese Gemeenschap voor 2001-2010 (COM(2001) 31 def. — CDR 36/2001 fin);

gezien het door de commissie „Duurzame ontwikkeling” op 29 september 2003 goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 159/2003 rev.) (rapporteur: de heer Tögel, lid van het parlement van de deelstaat Sachsen-Anhalt, DE-PSE);

Overwegende dat:

1. een geïntegreerd productbeleid (hierna: IPP), nu het tot dusverre gevoerde milieu- en afvalverwerkingsbeleid niet langer het predikaat „duurzaam” verdient, bevorderlijk voor duurzame ontwikkeling kan zijn en tot een verantwoorde omgang met hulpbronnen kan leiden. Daarvoor moet dat beleid worden aangevuld met een benadering waarbij de gehele levenscyclus van een product, met inbegrip van de gebruiksfase, in aanmerking wordt genomen;
2. de in zijn midden vertegenwoordigde lokale en regionale overheden een bijzonder belang hebben bij een geslaagd en doeltreffend IPP, omdat deze voor de bouw en het onderhoud van goed functionerende installaties voor de behandeling en verwerking van afval verantwoordelijk zijn en hun taak daardoor kan worden verlicht;
3. een IPP gebaat is bij een mix van onderling goed op elkaar afgestemde instrumenten met synergiewerking: een regeling op basis van vrijwilligheid, dwang in de vorm van gebods- en verbodsbepalingen, aanbodgerelateerde maatregelen (productontwerp), vraaggerelateerde maatregelen (openbare aankopen, consumentenvoorlichting) en stimulerende maatregelen (milieukeurmerk, evaluatie van milieueffecten);
4. tal van vereisten en aspecten (zoals de verenigbaarheid van producten, de beoordeling van de gevolgen van technieken, de bescherming van hulpbronnen en de internalisering van externe milieukosten) die thans bij de discussie over een IPP worden betrokken, al sinds jaar en dag een rol spelen bij de uitstippeling van een strategie voor duurzame ontwikkeling en het zwaartepunt vormen bij de uitwerking van concrete maatregelen om de doelstellingen van duurzame ontwikkeling te verwezenlijken. Daarbij komt het erop aan dat aan de behoeften van de huidige generatie wordt voldaan op een wijze die zo milieuvriendelijk en respectvol voor de hulpbronnen is dat de toekomstige generaties niet met de brokken komen te zitten, ofwel dat aan de toekomstige generaties voldoende armslag wordt gelaten om in hun behoeften te kunnen blijven voorzien;

heeft tijdens zijn op 19 en 20 november gehouden 52e zitting (vergadering van 20 november) het volgende advies uitgebracht.

⁽¹⁾ PB C 357 van 14.12.2001, blz. 53.

⁽²⁾ PB C 357 van 14.12.2001, blz. 44.

1. Standpunt van het Comité van de Regio's

1.1. Het Comité van de Regio's is ingenomen met het voornemen van de Commissie om van het IPP een belangrijk instrument van het beleid voor duurzame ontwikkeling te maken.

1.2. Het betreurt dat de Commissie zijn naam niet heeft opgenomen in de lijst van instellingen die zich over het Groenboek „Geïntegreerd productbeleid” hebben uitgesproken en hoopt dat het met de goedkeuring van het ontwerp voor een Europese grondwet (deel I, titel IV, hoofdstuk II, art. 31, lid 1; deel III, titel VI, hoofdstuk I, art. 292 ff; Protocol over de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit) meer erkenning krijgt als raadgevend orgaan voor de Commissie.

1.3. Het benadrukt in dit verband dat de lokale en regionale overheden bij de uitvoering van het IPP een onmisbare schakel vormen, omdat de in regio's bevoegde lokale en regionale overheden in de meeste lidstaten verantwoordelijk zijn voor afvalverwerking en dus dikwijls aan het einde van de levenscyclus van een product staan. Daarnaast treden regio's ook op als consument en kunnen zij als zodanig een doorslaggevende bijdrage leveren aan het welslagen van een op het IPP afgestemd aankoopbeleid.

1.4. Het stemt uitdrukkelijk in met de noodzaak om een handleiding voor milieuvriendelijke aankopen door openbare instanties op te stellen en ziet het als zijn plicht om zich ervoor in te zetten dat openbare instanties bij hun aankopen zoveel mogelijk met het milieu rekening houden.

1.5. Het is ervan overtuigd dat het IPP alleen een succes kan worden als de medewerking daaraan vrijwillig is en de betrokken partijen samenwerken.

1.6. Het acht het daarentegen beslist noodzakelijk dat er een bindend rechtskader wordt gecreëerd waarmee tot milieubewust handelen en denken wordt aangezet.

1.7. Het betreurt dat de Commissie heeft afgezien van BTW-maatregelen om van het IPP een succes te helpen maken, alhoewel die in haar Groenboek „Geïntegreerd productbeleid” nog als veelbelovend worden afgeschilderd.

1.8. Het vindt dat de verschillende IPP-instrumenten die de Commissie voorstelt, samen moeten worden behandeld en juicht toe dat de Commissie daarvoor een communications platform ter beschikking stelt.

1.9. Het wijst er voor alle duidelijkheid op dat de Commissie verzuimt in te gaan op de mogelijkheid om „productaansprakelijkheid” en „producentenverantwoordelijkheid” als middelen in te zetten om de kosten van afvalverwerking in de prijs door te berekenen en op die manier te bevorderen dat de levenscyclus van een product overeenkomstig de IPP-gedachte tot op het einde in aanmerking wordt genomen.

1.10. Het dringt er daarom bij de Commissie op aan om in haar eerstvolgende mededeling aan te geven in welke sectoren het beginsel van doelgerichte milieuaansprakelijkheid kan worden toegepast, ofwel in welke sectoren milieukosten effectief in de producentenprijzen kunnen worden doorberekend.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

2.1. Het Comité van de Regio's brengt onder de aandacht dat het de Mededeling van de Commissie „Naar een thematische strategie inzake afvalpreventie en afvalrecycling” en die over een geïntegreerd productbeleid vanuit het oogpunt van afvalbehandeling als één geheel beschouwt. Zo zouden de doelstellingen van afvalpreventie en de daaraan verbonden taken in het IPP voorrang moeten krijgen, omdat daarmee doelgerichter kan worden gewerkt dan met instrumenten voor afvalbehandeling.

2.2. Net als in zijn advies over het Groenboek „Geïntegreerd productbeleid” (1), pleit het ook nu weer voor een Europees initiatief om de inventaris op te maken van de ervaringen die lokale en regionale overheden met afvalbehandeling hebben opgedaan en om die kennis voor afvalpreventie te gebruiken. Dan kan afvalvorming al worden voorkomen in de ontwerp- of verbruiksfasen van een product.

2.3. Het vindt het nodig dat het begrip „levenscyclus van een product” nader wordt omschreven, omdat in deze mededeling de indruk wordt gewekt dat de levenscyclus van een product ophoudt als het niet meer de eigenschappen heeft die de gebruikswaarde ervan uitmaken. Afvalpreventie en -verwerking worden daarmee buiten beschouwing gelaten. Daarnaast moet worden verduidelijkt of voorstadiën in een productie (bv. halffabrikaten) ook tot de levenscyclus van een product moeten worden gerekend.

2.4. De Commissie moet er zich volgens het Comité actief voor inzetten dat externe milieukosten in de productprijzen worden doorberekend. Op die manier worden milieukosten goed in de producentenprijzen weerspiegeld.

2.5. Het wenst dat de Commissie haar informatie voor bestuurlijke instanties, zoals de handleiding voor een op het IPP-afgestemd aankoopbeleid, ook volledig toegankelijk maakt voor actoren die slechts bij gelegenheid aankopen doen en daarom niet over de technische middelen beschikken om gebruik te maken van het communications platform op de internet-site van de Commissie.

(1) CDR 98/2001 fin.

2.6. Het pleit ervoor dat met name in de voorwaarden voor aanbestedingen de nodige veranderingen worden aangebracht, waardoor het voor lokale en regionale overheden mogelijk wordt aan de in hen gestelde verwachting wat milieuvriendelijke aankopen betreft te beantwoorden. Daarvoor verwijst het naar par. 2.18 van zijn advies over het Groenboek „Geïntegreerd productbeleid” en herhaalt het zijn daarin verwoorde wens dat leveranciers die zich niet aan lokale, regionale, nationale of Europese milieuvoorschriften houden, van de levering van openbare goederen of diensten mogen worden uitgesloten.

2.7. Het beklemtoont dat consumenten een sleutelrol te spelen hebben als het erom gaat milieueffecten gedurende de levenscyclus van een product zoveel mogelijk te beperken.

2.8. Het acht het daarom noodzakelijk dat bij de uitvoering van de IPP-strategie — niet alleen voor levensmiddelen! — volop gebruik wordt gemaakt van de instrumenten en middelen van consumentenbescherming. Daarnaast dienen er strategieën te worden uitgestippeld om bij de consumenten een bewustwordingsproces op gang te brengen, waardoor dezen milieuvriendelijke producten gaan kopen en die producten zó gebruiken dat de milieueffecten ervan minimaal blijven en het afval ervan naar behoren wordt verwerkt.

2.9. Het roept de Commissie ertoe op om begeleidende maatregelen voor een vroegtijdige bewustwording van de consumenten te nemen en voorlichtings- en educatieve projecten te ontwikkelen die de consumenten tot milieuvriendelijke aankopen aanzetten en hun milieubewustzijn vergroten. Het erkent zijn eigen verantwoordelijkheid om zich er via de actoren die hiervoor op lokaal of regionaal niveau verantwoordelijk zijn, actief voor in te zetten dat (kleuter)scholen milieulessen in hun onderwijsprogramma's opnemen.

2.10. Het dringt er bij de Commissie op aan om na te gaan in hoeverre de Europese en nationale milieukeurmerken geschikt zijn om voor het IPP te worden gebruikt.

2.11. Daarbij moet er om te beginnen rekening mee worden gehouden dat het Europese milieukeurmerk qua bekendheid en succes nog steeds minder goed scoort dan nationale

milieukeurmerken, zoals de al vijftientig jaar bestaande Duitse „Blauwe Engel”.

2.12. Ook mag daarbij niet over het hoofd worden gezien dat consumentenvoorlichting alleen zinvol is als Europese en nationale milieukeurmerkgeregelingen worden geharmoniseerd en beduidend consumentenvriendelijker worden gemaakt. Daarbij moet worden voorkomen dat consumenten met informatie worden overstelpt, omdat daarvan een averechtse werking uitgaat als het erom gaat het IPP ingang te doen vinden. De energielabel van de EU is in dat verband een voorbeeld van een geslaagd consumentenvriendelijk keurmerk.

2.13. Het dringt erop aan dat ondernemers en fabrikanten niet alleen worden aangespoord om d.m.v. een transparante analyse van de levenscyclus van producten vrijwillig informatie te geven, maar dat zij ook met behulp van het instrument van de producentenaansprakelijkheid worden gedwongen om milieu-informatie te geven.

2.14. Het pleit ervoor dat met behulp van LIFE (EU-financieringsinstrument voor het milieu) nog meer steun wordt gegeven aan in de par. 6.1 van de Mededeling genoemde IPP-proefprojecten.

2.15. Het verzoekt de Commissie om de termijn voor het indienen van voorstellen voor vrijwillige proefprojecten beduidend te verlengen, in ieder geval tot december 2003. Voorwaarde is dan wel dat de Commissie ervoor zorgt dat haar oproep om zich voor dergelijke proefprojecten aan te melden, meer publiciteit krijgt. Hoe dan ook is de termijn tot oktober 2003 te krap.

2.16. Het pleit ervoor dat wordt onderzocht of de voor een project vastgestelde looptijd van twaalf maanden lang genoeg is om producten gedurende hun gehele levenscyclus afdoend en uitvoerig te kunnen bestuderen.

2.17. Het neemt nota van de toezegging van de Commissie dat zij zich, na haar voorstel voor producten te hebben ingediend, over diensten zal buigen, maar wijst er daarbij wel op dat dit laatste spoed vereist. In veel gevallen — vooral als het gaat om vervoer — lopen de milieueffecten van de diverse methoden bij de organisatie van diensten ver uiteen. Daarom moet de Commissie de daaraan verbonden problemen vastberaden aanpakken.

Brussel, 20 november 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over:

- de „Mededeling van de Commissie „Ontwikkeling van het trans-Europese vervoersnetwerk: vernieuwende financieringsvormen interoperabele elektronische tolheffing””, en
- het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de algemene invoering en de interoperabiliteit van elektronische tolheffingssystemen voor het wegverkeer in de Gemeenschap”

(2004/C 73/11)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de Mededeling van de Commissie „Ontwikkeling van het trans-Europese vervoersnetwerk: vernieuwende financieringsvormen — interoperabele elektronische tolheffing” en het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de algemene invoering en de interoperabiliteit van elektronische tolheffingssystemen voor het wegverkeer in de Gemeenschap” (COM(2003) 132 def. — 2003/0081 (COD));

gezien het besluit van de Raad van 19 mei 2003 om het Comité op grond van de artikelen 75 en 265, eerste alinea, van het EG-Verdrag over dit onderwerp te raadplegen;

gezien de conclusies van het seminar dat door de commissie „Beleid inzake territoriale samenhang” op 14 maart in Lyon (Frankrijk) over het thema „Het Comité van de regio's en het Europese vervoerbeleid tot 2010: De verplichtingen ten aanzien van de openbare dienstverlening en de organisatie van het vervoer in Europa — de rol van de verschillende betrokkenen partijen” is georganiseerd;

gezien het besluit van zijn voorzitter van 5 mei 2003 om de commissie „Beleid inzake territoriale samenhang” te belasten met het opstellen van een advies over dit onderwerp;

gezien het ontwerpadvies (CDR 185/2003 rev.) dat op 12 september 2003 door de commissie „Beleid inzake territoriale samenhang” is goedgekeurd; rapporteur was de heer Neill, lid van het stadsparlament van Londen (VK, EVP);

Overwegende hetgeen volgt:

- 1) De aanleg van de trans-Europese netwerken (TEN) verloopt niet naar tevredenheid; er wordt te weinig in grootschalige infrastructuurprojecten geïnvesteerd en de verschillende vervoerswijzen en de netwerken van de lidstaten sluiten niet goed op elkaar aan;
- 2) De Gemeenschap moet nieuwe manieren introduceren om de TEN te financieren en de aanleg ervan te bevorderen: regelingen om publiek-private partnerschapsverbanden te stimuleren en een kader om de particuliere sector in staat te stellen in een eenvoudige vorm aan infrastructuurprojecten deel te nemen. Dergelijke regelingen mogen geen exclusieve aangelegenheid van de lidstaten en de EU zijn, maar dienen dusdanig opgezet te zijn dat de lokale en regionale overheden er volledig en stelselmatig bij worden betrokken;
- 3) Aangezien lokale en regionale overheden op grote schaal tolheffingssystemen hebben ingevoerd, moeten er maatregelen worden genomen om de interoperabiliteit hiervan te verbeteren;
- 4) De meeste tolheffingssystemen worden beheerd door de lokale en regionale overheden — dit zal ook in de toekomst zo blijven. Daarom moeten die overheden zelf de hoogte en nadere bijzonderheden van de heffing alsook de toegepaste technologie kunnen blijven bepalen, met dien verstande dat zij wel tot een betere interoperabiliteit van tolheffingssystemen voor het wegverkeer in de Gemeenschap dienen bij te dragen;
- 5) Het Comité van de Regio's zal na bestudering van het nieuwe voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 1999/62/EG betreffende het in rekening brengen van het gebruik van bepaalde infrastructuurvoorzieningen aan zware vrachtoertuigen (Eurovignetrichtlijn), dat door de Europese Commissie op 23 juli 2003 is goedgekeurd, met nadere aanbevelingen komen;

heeft tijdens zijn 52e zitting op 19 en 20 november 2003 (vergadering van 20 november) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

STANDPUNTEN VAN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S

Het Comité vindt het geen goede zaak dat het Commissiedocument zowel een bespreking van vernieuwende financieringsmethoden als een voorstel voor een richtlijn inzake de interoperabiliteit van tolheffingssystemen voor het wegverkeer omvat en daarmee twee fundamentele beleidsterreinen samenvoegt.

Het plaatst hier vraagtekens bij omdat deze twee beleidsterreinen in sommige opzichten weliswaar met elkaar verbonden zijn, maar toch betrekking hebben op uiteenlopende zaken, waardoor het niet voor de hand ligt ze als één kwestie te behandelen. Terwijl de mededeling over het trans-Europese vervoersnetwerk wel met tolheffing en het beginsel van interoperabiliteit te maken heeft, is de voorgestelde richtlijn inzake elektronische tolheffing namelijk niet alleen op het trans-Europese netwerk, maar op alle wegen van toepassing.

Het Comité verzoekt de Commissie een technische dialoog tussen haar ambtenaren en door de lokale overheden aangewezen deskundigen/vakmensen op lokaal niveau op te zetten om uitwisselingen tijdens de fase van beleidsvorming op vervoersgebied mogelijk te maken.

NIEUWE MANIEREN OM DE AANLEG VAN INFRASTRUCTUUR TE BEVORDEREN

Het Comité is ingenomen met de pogingen van de Commissie om iets aan de ontoereikende investeringen in TEN-projecten te doen, om zo de doelstellingen van de Gemeenschap — het wegwerken van knelpunten en het verbeteren van de interoperabiliteit en de samenhang — te realiseren.

Het is van vitaal belang dat de overheid en, waar gepast, de particuliere sector de TEN-projecten kapitaalinjecties geven. Dit mag echter niet ten koste gaan van de mogelijkheden op lokaal niveau om de vraagzijde in het vervoer te sturen.

1. Veiligheid garanderen

1.1. Het Comité dringt er bij de Commissie op aan diepgaand onderzoek te doen naar de gevolgen van overheidsdeelname aan grootschalige infrastructuurprojecten, met name naar de gevolgen van een mogelijke opsplitsing van het infrastructuurbeheer voor de veiligheid in het vervoer.

1.2. Het Comité vindt dat de Commissie eveneens grondig moet nagaan wat de gevolgen voor de veiligheid en betrouwbaarheid van vervoersnetwerken zijn indien het onderhoud ervan door de particuliere sector wordt uitgevoerd.

1.3. Het Comité doet een beroep op de Commissie om te onderzoeken hoe gebruik kan worden gemaakt van satelliettechnologie om weggebruikers bij noodgevallen of ernstige verkeersopstoppingen de meest geschikte alternatieve routes door te geven. In die gevallen wordt het verkeer namelijk vaak omgeleid naar hoofdwegen of kleinere wegen die dat verkeersvolume niet kunnen opvangen. Daardoor ontstaan ook hier files en nemen de risico's voor bestuurders en voetgangers op deze wegen toe.

2. Een adequaat kader voor publiek-private partnerschapsverbanden

2.1. Het Comité pleit ervoor dat het kader voor publiek-private partnerschapsverbanden (PPP's) dusdanig wordt vormgegeven dat de mededingsbeginselen te allen tijde worden nageleefd. Het steunt het streven van de Commissie om het aandeel van de particuliere investeringen op te voeren, maar dringt er wel bij haar op aan te voorkomen dat particuliere bedrijven bij het opstellen van contracten en het opzetten van projecten monopolistische trekken gaan vertonen.

2.2. Het Comité steunt de invoering van het statuut van Europees vennootschap, maar wijst erop dat de activiteiten van particuliere bedrijven in publiek-private partnerschapsverbanden nauwlettend in het oog moeten worden gehouden om schendingen van de mededingsregels meteen te kunnen aanpakken.

2.3. Het Comité vindt dat de EU-beleidsmaatregelen inzake duurzaam bouwen, die nu vorm krijgen, een plaats in het beoogde kader voor publiek-private partnerschapsverbanden toekomt.

2.4. Het Comité doet een beroep op de Commissie een duidelijke beleidsverklaring af te geven met betrekking tot de gevolgen van de uiteenlopende belastingregelingen voor particuliere bedrijven die aan publiek-private partnerschapsverbanden deelnemen. Het Comité beseft dat belastingheffing een kwestie is die unanimiteit vereist, maar vreest dat geïnteresseerde bedrijven zich zullen wenden tot één of twee lidstaten die de gunstigste belastingregelingen voor publiek-private partnerschapsverbanden hanteren. Dit zou ten koste kunnen gaan van publiek-private partnerschapsverbanden elders op het TEN-netwerk waar lokale en regionale overheden mogelijk geen particuliere financiering kunnen vinden.

2.5. Het Comité erkent dat de terughoudendheid van particuliere investeerders om zich aan de risico's van deelname aan projecten in het openbaar vervoer bloot te stellen, een belemmering vormt bij het stimuleren van publiek-private partnerschapsverbanden. De Commissie dient na te gaan hoe de interactie tussen particuliere sector en overheid verbeterd kan worden en moet deze interactie zonodig vergemakkelijken.

2.6. Het Comité erkent dat ook de overheid logischerwijze bezorgd is over de risico's van publiek-private projecten en over de mate waarin zij bij grootschalige infrastructuurprojecten de zeggenschap soms uit handen moet geven.

2.7. Het Comité doet een beroep op de Commissie haar Groenboek over publiek-private partnerschapsverbanden zo spoedig mogelijk te publiceren en ervoor te zorgen dat financieringsmodellen alle kosten tijdens de gehele levensduur meenemen voor aanvang van het project. Daardoor zullen nieuwe lokale en regionale besturen een duidelijk beeld hebben van de onderhoudskosten op middellange termijn (die vaak hoger uitvallen dan de feitelijke bouwkosten).

3. Ontoereikende financiering

3.1. Het Comité roept de Commissie op zo spoedig mogelijk aan te geven wat de gevolgen zijn van de voorgestelde verhoging van de subsidies die de Gemeenschap via de structuurfondsen aan TEN-projecten verstrekt en hoe deze verhoging op basis van regionale prioriteiten zijn beslag moet krijgen. Daarbij zouden ook de consequenties voor de volgende generatie structuurfondsprogramma's (na 2006) aan bod moeten komen.

BETERE INTEROPERABILITEIT VAN ELEKTRONISCHE TOLHEFFINGSSYSTEMEN

4. Beleidsdoelstellingen

4.1. Het Comité stelt vast dat veel regionale en lokale overheden heffingen voor het wegverkeer hebben ingevoerd of van plan zijn in te voeren. Het gaat daarbij om heffingen op basis van afstand (tol) of tijd (vignetten) ⁽¹⁾.

4.2. Het steunt maatregelen om het weggebruik te beïnvloeden, congestieproblemen op te lossen en de kosten van grootschalig weggebruik aan te pakken.

4.3. Het vindt dat de Commissie haar voorstel voor een richtlijn inzake de technologische aspecten rond de invoering van tolheffingssystemen voor het wegverkeer op een geschikt tijdstip heeft uitgebracht. Deze richtlijn moet overigens worden gezien in samenhang met het meest recente voorstel van de Commissie op het gebied van infrastructuurheffingen, nl. over de herziening van de Eurovignetrichtlijn ⁽²⁾.

4.4. Het Comité verzoekt de Commissie te verduidelijken of artikel 3, lid 1, van toepassing is op alle soorten heffingen, en dus ook op heffingen die bedoeld zijn om files te bestrijden (congestieheffingen). In tegenstelling tot andere tolgelden en infrastructuurheffingen is het belangrijkste doel van deze congestieheffingen namelijk niet het financieren van infrastructuurvoorzieningen maar het sturen van de vraag in stedelijke gebieden; dit verschil dient in de richtlijn duidelijk uit te verf te komen. Daarnaast dient het evenredigheidsbeginsel te worden toegepast: voor lokale congestieheffingen moeten soepelere regels gelden, omdat sommige heffingen slechts op kleine schaal worden opgelegd en een beperkte invloed op het trans-Europese vrachtwagenverkeer hebben. De Commissie dient dit onverwijld te verduidelijken zodat de regionale en lokale overheden bij het voorbereiden en uitvoeren van dergelijke congestieregelingen weten waar ze aan toe zijn.

4.5. Het Comité stelt voor dat de Commissie zich buigt over de fiscale gevolgen van gedifferentieerde heffingstarieven. Ook zou de Commissie in dit verband nog eens moeten kijken naar mogelijkheden om het gebruik van schonere brandstoffen te bevorderen, zodat heffingen voor het wegverkeer kunnen bijdragen tot de tendens in de Europese economie om koolstofarme brandstoffen te gebruiken. De Commissie heeft inmiddels laten weten lokale en regionale heffingsregelingen waarbij geen apparatuur voor elektronische tolheffing wordt gebruikt, van het toepassingsgebied van de richtlijn te willen uitsluiten.

4.6. Het Comité vraagt zich af of het huidige beleid van de Gemeenschap volstaat om het gebruik van schonere technologieën en brandstoffen te stimuleren. De Commissie zou moeten overwegen de beleidsmaatregelen op dit vlak en op het gebied van infrastructuurheffingen beter op elkaar af te stemmen, zodat op beide beleidsterreinen wordt gewerkt aan de doelstelling om de congestie te bestrijden en schadelijke emissies te beperken.

⁽¹⁾ Een vignet wordt tegen betaling afgegeven als een soort vergunning om gebruik te maken van wegen (vaak snelwegen). Het is een vorm van tol die op grote schaal in de Gemeenschap wordt gebruikt.

⁽²⁾ Voorstel inzake de onderlinge aanpassing van de nationale systemen voor tol- en infrastructuurheffingen op basis van gemeenschappelijke beginselen, COM(2003) 448 def., door de Commissie op 23 juli 2003 goedgekeurd.

4.7. Het Comité stelt voor dat de Commissie de gevolgen van de richtlijn minstens zo uitvoerig beoordeelt als zij in haar analyse van de gevolgen voor het midden- en kleinbedrijf heeft gedaan.

5. Technologische oplossingen

5.1. Het Comité erkent dat er een markt voor heffingstechnologie ontwikkeld moet worden waarop fabrikanten een bepaalde mate van stabiliteit en zekerheid genieten. Wel dient er beter op gelet te worden dat de balans niet overslaat en de nadruk op slechts één soort technologie komt te liggen in het streven om voor stabiliteit te zorgen. Met de aandacht voor de ontwikkeling van satelliettechnologie en het Galileo-systeem dient zorgvuldig omgesprongen te worden om te voorkomen dat andere, mogelijk efficiëntere en goedkopere technologieën kansloos zijn.

5.2. Het Comité doet een beroep op de Commissie in de artikelen 1 en 3 niet vast te houden aan een bepaalde technologie, aangezien deze haar waarde nog niet heeft bewezen. Doel van de richtlijn zou totstandbrenging van interoperabiliteit moeten zijn en niet het opleggen van een bepaalde technologie om dit te realiseren, vooral omdat de markt voor deze technologie nog niet volwassen is.

5.3. Het Comité verzoekt de Commissie een uitvoerige analyse te geven van de mate van voorbereiding van voertuigfabrikanten, bedrijven die boordapparatuur inbouwen en bedrijven die boordapparatuur produceren, om er zeker van te zijn dat de markt zich voldoende ontwikkelt om de nodige boordapparatuur en GPS-technologie voor voertuigen binnen de gestelde termijn te leveren. Daarbij zou ook aangegeven moeten worden in hoeveel voertuigen dergelijke apparatuur nog ingebouwd moet worden.

5.4. Het Comité stelt voor dat de Commissie als alternatief voor satelliet- of microgolfttechnologie kijkt naar de ervaringen die in Londen in het kader van de congestieheffing zijn opgedaan met technologie op basis van nummerplaatherkenning. Deze technologie werd binnen 21 maanden ontwikkeld en ingevoerd en zou kunnen dienen als alternatief voor elektronische tolheffing bij kleinschalige congestieheffingsregelingen of — als aanvulling op elektronische systemen — voor voertuigen die niet met de noodzakelijke boordapparatuur zijn uitgerust.

6. Tenuitvoerlegging

6.1. Het Comité pleit voor meer flexibiliteit bij de voorgestelde uitvoeringstermijnen om de overheden in staat te stellen de noodzakelijke overgang naar interoperabiliteit van elektronische tolheffing te maken. Veruit de meeste bestaande tolheffingssystemen zijn gebaseerd op microgolfttechnologie en ook in nieuwe plannen van regionale en lokale overheden

voor heffingsregelingen wordt deze technologie niet uitgesloten. Indien de richtlijn ook van toepassing is op lokale congestieheffingen, dient de uitvoeringstermijn daarvoor verruimd te worden.

6.2. Het Comité verzoekt de Commissie de term „exploitanten” in artikel 2, lid 2, te verduidelijken. Het vraagt zich af of hier wordt bedoeld dat netwerkbeheerders boordapparatuur voor elektronische tolheffingssystemen moeten leveren. Dit zou kunnen betekenen dat netwerkbeheerders, waaronder regionale en lokale overheden, apparatuur moeten kunnen leveren die geschikt is voor heffingssystemen in de hele Gemeenschap. Om een en ander te vereenvoudigen pleit het Comité voor een actieplan om de interactie tussen netwerkbeheerders en leveranciers van boordapparatuur te verbeteren.

6.3. Het Comité verzoekt de Commissie de beoogde doelstelling dat uiterlijk in 2005 50 % van alle betaalstroken uitgerust moet zijn met elektronische tolheffing toe te lichten: betekent dit dat op die betaalstroken dan uitsluitend elektronisch betaald kan worden of blijven handmatige transacties daarnaast ook mogelijk?

6.4. Het Comité doet een beroep op de Commissie om de gevolgen van deze doelstelling voor tolstations te overwegen. De eis dat op de helft van het aantal rijstroken uitsluitend langs elektronische weg betaald kan worden, zou de netwerkbeheerders er namelijk toe kunnen dwingen het aantal rijstroken uit te breiden om te voorkomen dat er opstoppingen ontstaan doordat teveel automobilisten nog niet op elektronisch betalen zijn overgeschakeld.

6.5. Het Comité erkent het recht van lidstaten om tolbruggen en -tunnels met een zeer laag verkeersvolume van elektronische tolheffing uit te sluiten indien de tolopbrengsten niet zouden opwegen tegen de kosten van de apparatuur voor elektronische tolheffing. Er dient dan wel een kostenbatenanalyse uitgevoerd te worden.

7. Niet-betalen van tol

7.1. Het Comité vindt dat de Commissie onvoldoende aandacht schenkt aan de verschillende moeilijkheden die zich bij de bestaande heffingssystemen op het gebied van het niet-betalen van tol voordoen. Dit vormt vaak een groot probleem.

7.2. Het Comité verzoekt de Commissie concreet aan te geven hoe het niet betalen van heffingen binnen en tussen

lidstaten aangepakt zal worden. Zij dient weggebruikers duidelijk te maken hoe boetes geïnd zullen worden en zou ernaar moeten streven de boetes binnen de EU in zekere mate gelijk te trekken, aangezien sterk uiteenlopende boetes de interne markt in gevaar zouden kunnen brengen.

7.3. Het Comité is ingenomen met het voornemen van de Commissie om een informatienetwerk op te zetten tussen de nationale instanties die verantwoordelijk zijn op het gebied van rijbewijzen, zoals in het Europees actieprogramma voor verkeersveiligheid⁽¹⁾ wordt voorgesteld. Het zou ook graag zien dat de Commissie voorstellen uitwerkt om overheden in staat te stellen kosten te verhalen op voertuigen die in een andere lidstaat geregistreerd staan.

(1) COM(2003) 311 def.

PRIVACY

8. Het Comité verzoekt de Commissie aandacht te schenken aan de consequenties van het volgen van het verkeer per satelliet en aan mogelijke ongerustheid van automobilisten ten aanzien van waarborging van hun privacy en hun recht op vrij verkeer.

ALTERNATIEVE ROUTES

9. Het Comité verzoekt de Commissie de ontwikkeling in de richting van satelliettechnologie aan te grijpen als kans om bestuurders beter te informeren over door de overheden voorgestelde alternatieve routes in geval van nood en ernstige files. Worden dergelijke alternatieve routes niet goed gepland en niet aan bestuurders doorgegeven, dan zullen files en opstoppingen op grote wegen, die veel verkeer kunnen verwerken, zich alleen maar verplaatsen naar kleinere wegen, die eerder vol raken.

AANBEVELINGEN VAN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S

EEN BETERE INTEROPERABILITEIT VAN ELEKTRONISCHE TOLHEFFINGSSYSTEMEN

Aanbeveling 1

Overwegingen — schrappen

Door de Commissie voorgestelde tekst (overweging 6)	Door het CvdR voorgestelde wijziging
<p>Door de toepassing van de nieuwe technieken voor plaatsbepaling met satelliet (GNSS) en mobiele communicatie (GSM/GPRS) op elektronische tolheffing kan worden voldaan aan de eisen van het voorgenomen nieuwe tolheffingsbeleid van de Gemeenschap en van de lidstaten. Met deze technieken is het mogelijk het aantal afgelegde kilometers per wegcategorie in rekening te brengen, zonder dat er zwaar geïnvesteerd hoeft te worden in infrastructuur of in nieuwe tolpoorten. Deze technologieën maken ook nieuwe veiligheids- en informatiediensten voor de reiziger mogelijk, zoals een automatisch alarm bij een ongeval, dat automatisch de positie van het verongelukte voertuig aangeeft, real time-informatie over de verkeersstoestand, de verkeersintensiteit of rijtijden. Wat de plaatsbepaling met satelliet betreft, met het in 2002 door de Europese Unie gestarte GALILEO-project zal vanaf 2008 een betere informatie-kwaliteit worden bereikt dan mogelijk is met het huidige GPS-systeem, een kwaliteit die optimaal is voor de telematicadiensten voor het wegverkeer. Het EGNOS-systeem, een voorloper van GALILEO, zal reeds in 2004 vergelijkbare prestaties kunnen leveren. Deze vernieuwende systemen zouden echter tekortkomingen kunnen vertonen ten aanzien van aspecten als de betrouwbaarheid van de controle en de voorkoming van fraude.</p>	<p>Door de toepassing van de nieuwe technieken voor plaatsbepaling met satelliet (GNSS) en mobiele communicatie (GSM/GPRS) op elektronische tolheffing kan worden voldaan aan de eisen van het voorgenomen nieuwe tolheffingsbeleid van de Gemeenschap en van de lidstaten. Met deze technieken is het mogelijk het aantal afgelegde kilometers per wegcategorie in rekening te brengen, zonder dat er zwaar geïnvesteerd hoeft te worden in infrastructuur of in nieuwe tolpoorten. Deze technologieën maken ook nieuwe veiligheids- en informatiediensten voor de reiziger mogelijk, zoals een automatisch alarm bij een ongeval, dat automatisch de positie van het verongelukte voertuig aangeeft, real time-informatie over de verkeersstoestand, de verkeersintensiteit of rijtijden. Wat de plaatsbepaling met satelliet betreft, met het in 2002 door de Europese Unie gestarte GALILEO-project zal vanaf 2008 een betere informatie-kwaliteit worden bereikt dan mogelijk is met het huidige GPS-systeem, een kwaliteit die optimaal is voor de telematicadiensten voor het wegverkeer. Het EGNOS-systeem, een voorloper van GALILEO, zal reeds in 2004 vergelijkbare prestaties kunnen leveren. Deze vernieuwende systemen zouden echter tekortkomingen kunnen vertonen ten aanzien van aspecten als de betrouwbaarheid van de controle en de voorkoming van fraude.</p>

Aanbeveling 2

Overwegingen — aanvullen

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het CvdR voorgestelde wijziging
	<p>Veel lokale overheden hebben plaatselijke congestieheffingen in stedelijke gebieden ingevoerd, niet zozeer om infrastructuurvoorzieningen te financieren, maar om de vraag te sturen. Het is in het belang van alle weggebruikers dat ook deze heffingssystemen in de toekomst aan de eisen inzake compatibiliteit voldoen. Overeenkomstig het evenredigheidsbeginsel zouden voor lokale congestieheffingen echter soepelere regels moeten gelden, omdat sommige heffingen op kleine schaal worden opgelegd en slechts een beperkte invloed op de interoperabiliteit hebben.</p>

Motivering

Spreekt voor zich.

Aanbeveling 3

Artikel 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het CvdR voorgestelde wijziging
<p>Ter verwezenlijking van de in de eerste alinea genoemde doelstelling wordt een „Europese elektronische tolheffingsdienst” ingevoerd. Deze dienst dient zorg te dragen voor de interoperabiliteit voor de gebruiker van op nationaal of regionaal niveau door de lidstaten reeds ingevoerde elektronische tolheffingssystemen, en van in de toekomst op het gehele grondgebied van de Unie in te voeren systemen.</p>	<p>Ter verwezenlijking van de in de eerste alinea genoemde doelstelling wordt een „Europese elektronische tolheffingsdienst” ingevoerd. Deze dienst dient zorg te dragen voor de interoperabiliteit voor de gebruiker van op nationaal, of regionaal of lokaal niveau door de lidstaten reeds ingevoerde elektronische tolheffingssystemen, en van in de toekomst op het gehele grondgebied van de Unie op nationaal, regionaal of lokaal niveau in te voeren systemen.</p> <p>De richtlijn is niet van toepassing op:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) tolheffingssystemen voor het wegverkeer waarbij de tol niet op elektronische wijze wordt geïnd; b) elektronische tolheffingssystemen voor het wegverkeer waarbij geen apparatuur aan boord van voertuigen geïnstalleerd hoeft te worden; c) kleinschalige, strikt lokale tolheffingssystemen voor het wegverkeer waarbij de kosten om aan de eisen van de richtlijn te voldoen, niet in verhouding tot de voordelen zouden staan.

Motivering

Het dient volstrekt duidelijk te zijn in de tekst dat alleen nationale, regionale of lokale overheden het recht hebben heffingen in te voeren. De Gemeenschap mag weliswaar de algemene beleidsdoelstellingen en de context bepalen, maar zelf mag zij geen heffingen invoeren.

Aanbeveling 4

Artikel 2, lid 2

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het CvDR voorgestelde wijziging
<p>Krachtens het bepaalde in artikel 3 wordt op 1 januari 2005 een „Europese elektronische tolheffingsdienst” in het leven geroepen. Met ingang van deze datum dienen exploitanten aan geïnteresseerde gebruikers apparatuur ter beschikking te stellen die in het voertuig kan worden ingebouwd, geschikt is voor alle elektronische tolheffingssystemen die in de Unie in gebruik zijn, bestemd is voor alle typen voertuigen volgens het tijdschema als bedoeld in artikel 3, lid 3, en interoperabel is en kan communiceren met alle in gebruik zijnde systemen binnen de Unie.</p>	<p>Krachtens het bepaalde in artikel 3 wordt op 1 januari 2005 2008 een „Europese elektronische tolheffingsdienst” in het leven geroepen. Met ingang van deze datum dienen exploitanten aan geïnteresseerde gebruikers apparatuur ter beschikking te stellen die in het voertuig kan worden ingebouwd, geschikt is voor alle elektronische tolheffingssystemen die in de Unie in gebruik zijn, bestemd is voor alle typen voertuigen volgens het tijdschema als bedoeld in artikel 3, lid 3, en interoperabel is en kan communiceren met alle in gebruik zijnde systemen binnen de Unie.</p>

Motivering

Een langere periode is noodzakelijk om van de bestaande op microgolfttechnologie gebaseerde tolsystemen op de „elektronische tolheffingsdienst” over te schakelen.

Aanbeveling 5

Artikel 2, lid 5

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het CvDR voorgestelde wijziging
<p>Systemen die in het kader van de „Europese elektronische tolheffingsdienst” vóór 1 januari 2008 in gebruik worden genomen, mogen per 1 januari 2012 geen gebruik meer maken van de microgolfttechnologie in de frequentieband van 5,8 GHz. Voor deze systemen dient in de periode tussen 1 januari 2008 en 1 januari 2012 een migratiestrategie te worden ontwikkeld en uitgevoerd.</p>	<p>Eind 2007 moet onderzoek worden gedaan naar de mate van interoperabiliteit. Indien er geen interoperabiliteit tot stand is gebracht, moet er een overgangsstrategie worden uitgevoerd om de interoperabiliteit te verbeteren.</p>

Motivering

Uit overleg met lokale en regionale overheden die reeds tolgelden innen en infrastructuurheffingen opleggen, blijkt dat de termijn tot 2012 te kort is. Zij verwachten dat de migratie van microgolfttechnologie naar satelliettechnologie niet zo snel zal verlopen als de Commissie in gedachten heeft. Overeenkomstig het evenredigheidsbeginsel moeten voor lokale congestieheffingen soepelere regels gelden, omdat sommige heffingen slechts op kleine schaal worden opgelegd en een beperkte invloed op de interoperabiliteit in de Gemeenschap hebben.

Aanbeveling 6

Artikel 2, lid 6

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het CvDR voorgestelde wijziging
<p>Om te waarborgen dat de technologieën op basis van satellietcommunicatie en mobiele communicatie voldoen aan de behoeften van de exploitanten van de elektronische tolheffingssystemen, zal de Commissie vóór 31 december 2007 een verslag indienen dat wordt opgesteld met medewerking van het Comité Elektronische tolheffing en zal zij eventueel een voorstel indienen om het gebruik van microgolfsystemen langer toe te staan.</p>	<p>Om te waarborgen dat de technologieën op basis van satellietcommunicatie en mobiele communicatie voldoen aan de behoeften van de exploitanten van de elektronische tolheffingssystemen, zal de Commissie vóór 31 december 2007 na overleg met exploitanten van tolheffingssystemen een verslag indienen dat wordt opgesteld met medewerking van het Comité Elektronische tolheffing en zal zij eventueel een voorstel indienen om het gebruik van microgolfsystemen langer toe te staan.</p>

Motivering

De Commissie kan geen interoperabiliteit tot stand brengen zonder volledige samenwerking met tolexploitanten en infrastructuurbeheerders, d.w.z. vaak de lokale en regionale overheden.

Aanbeveling 7

Artikel 2, lid 7

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het CvDR voorgestelde wijziging Tekst invoegen
<p>De lidstaten nemen de nodige maatregelen ter uitbreiding van het gebruik van elektronische tolheffingssystemen. Zij zien er met name op toe dat uiterlijk in 2005 minstens 50 % van de betaalstroken is uitgerust met elektronische tolheffing.</p>	<p>De lidstaten nemen de nodige maatregelen ter uitbreiding van het gebruik van elektronische tolheffingssystemen. Zij zien er met name op toe dat uiterlijk in 2005 2008 minstens 50 % van de betaalstroken is uitgerust met elektronische tolheffing. Deze eis impliceert niet dat deze betaalstroken uitsluitend voor elektronische tolheffing geschikt moeten zijn. Met de invoering van nieuwere elektronische technologie dient ook handmatige inning van tolgeld mogelijk te blijven.</p>

Motivering

Tolbeheerders mogen niet verplicht worden extra rijstroken aan te leggen om er zo voor te kunnen zorgen dat op bepaalde stroken uitsluitend langs elektronische weg betaald kan worden. De aanleg van dergelijke extra infrastructuur zou duur zijn, negatieve gevolgen voor het milieu hebben en tot verwarring onder weggebruikers kunnen leiden, waardoor filevorming verergerd kan worden. De verlenging van de genoemde termijn is noodzakelijk om de coherentie met andere door het Comité voorgestelde wijzigingen te waarborgen.

Aanbeveling 8

Artikel 3, lid 3

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het CvdR voorgestelde wijziging
(a) voor alle voertuigen van meer dan 3,5 ton en voor alle voertuigen die meer dan 9 personen vervoeren (chauffeur + 8) met ingang van 1 januari 2005,	(a) in het geval van andere tolheffingen dan lokale congestieheffingen: voor alle voertuigen van meer dan 3,5 ton en voor alle voertuigen die meer dan 9 personen vervoeren (chauffeur + 8) met ingang van 1 januari 2005 2008 ,
(b) voor alle overige voertuigtypen uiterlijk op 1 januari 2010.	(b) in het geval van andere tolheffingen dan lokale congestieheffingen: voor alle overige voertuigtypen uiterlijk op 1 januari 2010 2012 ,
	(c) in het geval van lokale congestieheffingen: voor alle voertuigen uiterlijk in 2014.

Motivering

Een langere periode is noodzakelijk om van de bestaande, op microgolfttechnologie gebaseerde tolheffingssystemen op de „elektronische tolheffingsdienst” over te schakelen. Overeenkomstig het evenredigheidsbeginsel moeten voor lokale congestieheffingen soepelere regels gelden, omdat sommige heffingen slechts op kleine schaal worden opgelegd en een beperkte invloed op de interoperabiliteit in de Gemeenschap hebben.

Aanbeveling 9

Artikel 5

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het CvdR voorgestelde wijziging
De Commissie wordt bijgestaan door het „Comité elektronische tolheffing”, dat bestaat uit vertegenwoordigers van de lidstaten en wordt voorgezeten door de vertegenwoordiger van de Commissie.	De Commissie wordt bijgestaan door het „Comité elektronische tolheffing”, dat bestaat uit vertegenwoordigers van de lidstaten, lokale en regionale overheden en wordt voorgezeten door de vertegenwoordiger van de Commissie.

Motivering

Gezien hun rol bij het uitstippelen en uitvoeren van beleidsmaatregelen op het gebied van tolheffingen dienen de lokale en regionale overheden bij dergelijk overleg te worden betrokken. Krachtens het subsidiariteitsbeginsel moeten de lokale regionale overheden in staat worden gesteld deel te nemen aan dergelijk overleg, omdat het kan voorkomen dat een lokale of regionale overheid een tolheffingssysteem wil invoeren dat wellicht niet in overeenstemming is met het nationale beleid.

Brussel, 20 november 2003.

De voorzitter

van het Comité van de Regio's

Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie „Naar een thematische strategie inzake afvalpreventie en afvalrecycling””

(2004/C 73/12)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de Mededeling van de Commissie „Naar een thematische strategie inzake afvalpreventie en afvalrecycling ” (COM(2003) 301 def);

gezien het besluit van de Commissie van 28 mei 2003 om het Comité van de Regio's hierover, overeenkomstig art. 265, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, te raadplegen;

gezien het besluit van zijn voorzitter van 19 juni 2003 om de commissie „Duurzame ontwikkeling” met de voorbereidende werkzaamheden te belasten;

gezien onderhavig document;

gezien het zesde milieuactieprogramma van de Europese Gemeenschap;

gezien zijn eigen document over De beleidsprioriteiten van het Comité van de Regio's voor de periode 2002-2006, waarin de volgende milieubeschermingdoelstellingen worden aangegeven (par. 5):

- b) vaststellen van voor de gehele EU genormaliseerde materiële voorschriften, waardoor de kwaliteit van het milieu effectief beter wordt en die moeten worden gehandhaafd als nationale milieueisen;
- c) vaststellen van volstrekt noodzakelijke EU-milieubeschermingnormen;

gezien zijn eerdere adviezen:

- CDR 447/98 fin over het „Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de verbranding van afval” (1);
- CDR 36/2001 fin over het zesde milieuactieprogramma (2);
- CDR 190/2002 fin over de Mededeling van de Commissie „Naar een thematische strategie inzake bodembescherming” (3);

gezien de internationale verplichtingen die de EU op het gebied van duurzame ontwikkeling is aangegaan;

gezien het ontwerpadvies (CDR 239/2003 rev.) dat op 29 september 2003 door de commissie „Duurzame ontwikkeling” is goedgekeurd (rapporteur: de heer Condorelli, gemeenteraadslid van Catania, IT-ELDR);

Overwegende hetgeen volgt:

- 1) Het afvalbeleid van de EU moet worden aangepast aan de vooruitgang, aan de problemen die zijn geconstateerd en aan de resultaten die op grond van het beginsel van duurzame ontwikkeling moeten worden behaald, met inachtneming van de internationale overeenkomsten;
- 2) In iedere strategie ter bevordering van maatregelen voor kwantitatieve en kwalitatieve afvalpreventie en –recycling moet recht worden gedaan aan de uiterst belangrijke rol van de regionale en lokale overheden, die immers dagelijks moeten zorgen voor een doeltreffend beheer, niet alleen om de impact op het milieu en op de volksgezondheid te beperken maar ook om bij te dragen tot de ontwikkeling van milieuvriendelijke, economisch en sociaal duurzame lokale systemen;
- 3) Bij de behandeling van het zesde milieuactieprogramma heeft het Comité erop aangedrongen dat de EU, ongeacht het verloop van de internationale onderhandelingen, zich ertoe zou verplichten alle maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn om duurzame ontwikkeling tot stand te brengen. Zo kan bovendien het internationale leiderschap van de EU ter zake worden gewaarborgd en wordt zeker profijt getrokken uit de voordelen van een milieubewuste economie, als krachtige drijfveer voor innovatie, een betere concurrentiepositie en grotere economische efficiëntie (CDR 36/2001 fin, par. 3.2 en 3.1);
- 4) Het is zaak de aanpassing van het milieubeschermingsniveau in de nieuwe lidstaten sneller te laten verlopen, niet in de laatste plaats om er een duurzame economische ontwikkeling te stimuleren, via de overdracht van schone technologieën, waarmee herhaling wordt voorkómen van de problemen waarmee de huidige EU-lidstaten de afgelopen jaren te kampen hebben gehad en de huidige technologische kloof kan worden overbrugd of in ieder geval kleiner worden gemaakt;
- 5) Het is zaak het afvalbeleid met andere milieumaatregelen te integreren en samenhang tussen de verschillende benaderingen m.b.t. het afvalprobleem aan te brengen; deze overwegingen hebben het CvdR in een eerder advies ertoe gebracht, erop aan te dringen om de bescherming van de bodem tegen erosie en verontreiniging in de categorie „Duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen en beheer van afvalstoffen” onder te brengen, in plaats van bij „natuur en biodiversiteit” (CDR 36/2001 fin, par. 3.3.1);
- 6) Een deugdelijk beheer is nodig om de infiltratie van de milieumaffia in deze sector tegen te gaan, die hier aanlokkelijke mogelijkheden zien voor illegale stortingen, waardoor het milieu enorme schade wordt aangedaan en de markt wordt verstoord, omdat zij lagere prijzen berekenen dan ondernemingen die wél de milieuwetgeving respecteren. Dit is noodzakelijk om het milieu ook in derdewereldlanden tegen dergelijke praktijken te beschermen, die daar schering en inslag zijn;

(1) PB C 198 van 14.7.1999, blz. 37.

(2) PB C 357 van 14.12.2001, blz. 44.

(3) PB C 128 van 29.5.2003, blz. 43.

- 7) Het zesde milieuactieprogramma van de Europese Gemeenschap:
- bevordert de volledige integratie van eisen op het gebied van milieubescherming in alle communautaire beleidsterreinen (art. 2, lid 4);
 - bevestigt dat het zaak is het gebruik van de hulpbronnen en het ontstaan van afval te ontkoppelen van het niveau van de economische groei (art. 1, lid 2);
 - streeft naar een significante vermindering van de hoeveelheid afval die wordt verwijderd en van de geproduceerde hoeveelheden gevaarlijke afvalstoffen (art. 8, lid 1);
 - dringt aan op bevordering van hergebruik en wijst erop dat nuttige toepassing, en vooral recycling, de voorkeur verdient (art. 8, lid 1);
 - streeft naar de opstelling van een reeks kwantitatieve en kwalitatieve reductiedoelstellingen voor al het betrokken afval, die op Gemeenschapsniveau uiterlijk 2010 moeten worden bereikt (art. 8, lid 2, sub a));
- 8) Met betrekking tot het bovenstaande moet op het gebied van afvalpreventie met meer vastberadenheid worden opgetreden, aangezien het onaanvaardbaar is dat de belangrijkste maatregel in de hiërarchie van maatregelen in de praktijk niet wordt toegepast; daarom moeten duidelijke preventiedoelstellingen worden vastgesteld. Onderhavige mededeling — die volgens de Commissie moet worden gezien als het beginpunt van een overlegproces, omdat zij heeft besloten in deze vroege fase nog geen streefcijfers voor te stellen — dient de aanzet te geven voor een krachtige thematische strategie, waarin uiteindelijk wel nauwkeurige doelstellingen en termijnen worden aangegeven;
- 9) Het is noodzakelijk nog eens duidelijk te bevestigen dat in de hiërarchie van maatregelen, de recycling van materiaal de voorkeur verdient boven de terugwinning van energie, overeenkomstig de opmerking in het advies over de richtlijn betreffende de verbranding van afval (CDR 447/1998 fin, par. 5). Het Comité meent dat verbranding van afval met terugwinning van energie een nuttig onderdeel van een modern afvalbehandelingsysteem kan zijn, mits deze verbranding ... geen belemmering vormt voor initiatieven om afval te recyclen c.q. de hoeveelheid afval zo klein mogelijk te maken;
- 10) Met betrekking tot het bovenstaande dient erop te worden gewezen dat de vaak geringe inspanningen op het stuk van gescheiden inzameling en recycling meestal gepaard gaan met een buitensporig grote toevlucht tot afvalverbranding, zowel van stedelijk afval (zoals in par. 5.3.1 van het document wordt bevestigd), als van zuiveringsslib, waarvan het gebruik in de landbouw zelfs is gedaald, ondanks het feit dat een humushoudende bodem van belang is voor de „koolstofopslag”. Het meest zorgwekkende is dat deze tendensen het sterkst zijn in Zuid-Europa, waar de woestijnvorming het hevigst is en de bodem dus meer dan elders met organische stoffen moet worden verrijkt. Overigens mag de methode die erin bestaat om zuiveringsslib op akkers uit te spreiden, alleen worden toegepast als de gevolgen daarvan voor het milieu en de gezondheid nauwlettend in het oog worden gehouden. Daarvoor moeten dan ook zeer strenge voorschriften gelden,

heeft tijdens zijn 52e zitting op 19 en 20 november 2003 (vergadering van 20 november) het volgende advies uitgebracht.

1. Opmerkingen van het Comité van de Regio's

1.1. Het Comité van de Regio's is ingenomen met het Commissiedocument, omdat het weliswaar wordt gepresenteerd als beginpunt van een overlegproces, maar daarin toch op realistische wijze de voorwaarden worden geschapen voor een betere milieubescherming.

1.2. Gezien het feit dat de uitvoering van de meeste besluiten op dit gebied de taak is van de lokale en regionale overheden, acht het CvdR het van groot belang dat deze overheden adequate mogelijkheden krijgen om invloed uit te

oefenen op de komende fasen van de totstandkoming van de communautaire thematische strategie. Dit is des te belangrijker nu de uitbreiding voor de deur staat, waarmee de Unie compleet nieuwe uitdagingen op milieugebied te verwerken krijgt: verwacht kan worden dat de tendentiële toename van de afvalberg gepaard zal gaan met een aanzienlijke geleidelijke vermindering van de milieu-impact door de toepassing van de communautaire richtlijnen. Het CvdR speelt in dit verband een cruciale rol en zou met de lokale en regionale overheden van de kandidaat-lidstaten moeten samenwerken om deze uitdagingen gezamenlijk aan te gaan.

1.3. Het CvdR acht het zaak dat er meer dwarsverbanden worden gelegd met andere initiatieven op het gebied van afvalbeheer (verbranding en gebruik van organisch afval), en

vindt het van belang dat meer vastberadenheid aan de dag wordt gelegd bij de uitvoering van preventieve maatregelen voor een vermindering van de hoeveelheden afval. Het is zich ervan bewust dat afvalpreventie niet alleen met het instrumentarium van het afvalbeheer kan worden verwezenlijkt, maar dat dit tevens een doelstelling moet zijn op andere beleidsterreinen, zoals het geïntegreerd productbeleid (IPP) en het beleid inzake hulpbronnen en chemicaliën.

1.4. Het CvdR acht het onontbeerlijk dat de lidstaten zich meer inspinnen om de EU-richtlijnen vlot en adequaat in nationaal recht om te zetten, en is derhalve van mening dat de behaalde resultaten en de problemen die de uitvoering van die richtlijnen blijven belemmeren, beter onder toezicht moeten worden gehouden.

1.5. Het CvdR is van mening dat de verschillen in milieuwetgeving tussen de lidstaten tot spanningen op de interne markt leiden. Om milieudumping te voorkómen — zowel in de EU als in ontwikkelingslanden — is het zaak dat de EU gemeenschappelijke recyclingnormen goedkeurt.

1.6. Het CvdR is ervan overtuigd dat het afvalbeheerbeleid, net als het milieubeleid in het algemeen, bij voorkeur op lokaal en regionaal niveau moet worden uitgevoerd, aangezien regionale en lokale overheden: i) de omvang van het probleem kennen, ii) de problemen in hun geheel behandelen, iii) voor de burger geloofwaardige organen zijn voor uitvoering en beheer van het beleid voor afvalpreventie en -recycling, iv) zeer veel begrotingsmiddelen uittrekken voor de verwezenlijking van dat beleid; v) betrokken zijn bij bewustmakings- en educatieve campagnes t.b.v. de publieke opinie, vi) zich inzetten voor de toepassing van goede praktijken, en vii) studies en onderzoek financieren. De stedelijke dimensie is in dit verband van bijzonder belang, niet alleen vanwege het hoge percentage Europese burgers dat in steden leeft en de onvermijdelijke impact daarvan op het milieu en op de volksgezondheid, maar ook vanwege de banden met het ontwikkelingsbeleid. Plattelandsgebieden verdienen echter net zoveel aandacht, vooral vanwege problemen met speciale categorieën afval van landbouwactiviteiten, zoals afgedankte machines of bestrijdingsmiddelen. Met het oog op de speciale bescherming van berg-, eiland- en plattelandsgebieden dient in aanmerking te worden genomen dat de transportkosten voor kleine hoeveelheden afval die daar vaak naar veraf gelegen afvalwerkingsinstallaties moeten worden vervoerd, een probleem vormen dat om een oplossing vraagt.

1.7. Het CvdR is er tevens van overtuigd dat de maatregelen van de regionale en lokale overheden moeten worden gecoördineerd met de nationale en Europese maatregelen, met inachtneming van de beginselen van subsidiariteit en nabijheid, en het hamert op het belang van synergie tussen de verschillende bestuursniveaus.

1.8. Het CvdR betreurt de gebrekkige kennis over de omvang van de afvalberg en de trends in de afvalproductie in de Europese Unie en de lidstaten, en het feit dat de communautaire statistieken ernstig tekortschieten, omdat zij onvolledig zijn en niet zijn geharmoniseerd en dus ook niet onderling kunnen worden vergeleken, zodat onmogelijk een algemene beoordeling van de vijf hoofdstromen (fabricageafval, afval van mijnbouw en steengroeven, bouw- en sloopafval, vast stedelijk afval en afval van land- en bosbouw) kan worden gemaakt. Het onderstreept dat betere statistieken goed van pas zouden komen bij de strijd tegen de milieumaffia, omdat het gemakkelijker zou zijn de afvalcyclus van begin tot eind te volgen. Verder wijst het erop dat een gedegen wetenschappelijke analyse van de cijfers en trends in de afvalproductie een absolute voorwaarde is voor een consequente vaststelling van afvalpreventiedoelstellingen. Het feit dat de statistieken m.b.t. stedelijk afval gewoonlijk als het meest betrouwbaar worden beschouwd, vestigt echter opnieuw de aandacht op het lokale bestuursniveau, dat vanuit strategisch oogpunt het meest aangewezen is om beleidsmaatregelen op dit gebied uit te werken.

1.9. Het CvdR is ermee ingenomen dat de lidstaten met hun regelingen om, overeenkomstig het nabijheidsbeginsel, zelf hun afval te verwijderen, goede resultaten bereiken en hoopt dat hierin geen verandering komt met de toetreding van de nieuwe lidstaten.

1.10. Het CvdR onderstreept de noodzaak dat de Commissie er, naar aanleiding van de discussie die haar document zal oproepen, in slaagt belangrijke verbanden te leggen tussen de diverse aspecten (zoals het hergebruik van materialen) en voor de coördinatie te zorgen met problemen in andere sectoren, waarbij afvalverbranding en de rol van organisch afval en zuiveringsslib op de eerste plaats komen. De op die gebieden gesignaleerde trends zijn in tegenspraak met de door de Commissie nagestreefde thematische strategie, zoals zij zelf al aangeeft („Maar naast stortbelastingen moeten er ook andere instrumenten worden ingezet om te voorkomen dat gemengd afval in grote hoeveelheden naar de afvalverbranding gaat” — par. 5.3.1).

1.11. Het CvdR acht het nuttig het begrip „afval” beter te definiëren, gezien de problemen met de interpretatie van dit begrip van de laatste jaren, maar zonder te tornen aan de ruime interpretatie die het Europese Hof van Justitie hieraan heeft gegeven, waarmee een hoge mate van milieubescherming wordt gewaarborgd.

1.12. Het CvdR acht het zaak de hiërarchie van maatregelen op afvalgebied te bevestigen door duidelijk voorrang te geven aan preventie (waarvoor concrete doelstellingen moeten worden vastgesteld met de maximale betrokkenheid van de regionale en lokale bestuursniveaus, met bijbehorende planning), hergebruik en recycling van materiaal boven andere behandelmethoden, met name verbranding. Afvalverbranding is weliswaar nuttig, maar dreigt steeds meer te worden gebruikt als een oplossing om zich snel van afval te ontdoen, vooral in landen met een achterstand op het gebied van gescheiden afvalinzameling.

1.13. Het CvdR onderstreept dat verbranding steeds vaker op organisch afval (afkomstig van stedelijk afval en zuiverings-slib) wordt toegepast, ondanks de nieuwe wetenschappelijke inzichten en de conclusies van de klimaatsveranderingconferenties van Bonn en Marrakech, waar is benadrukt dat compostering van belang is om grote hoeveelheden koolstof in de bodem op te slaan. De recente en belangrijke richtlijn betreffende het storten van afvalstoffen waarmee een drastische vermindering van gestort organisch afval wordt nagestreefd, zou de trend van verbranding nog meer kunnen versterken. Dit zou zowel vanuit economisch oogpunt (composteren is meestal goedkoper dan verbranden) als vanuit milieuoogpunt niet erg efficiënt zijn. Het CvdR onderstreept in dat verband dat het al eerder op deze noodzaak heeft gewezen, nl. in zijn advies over de thematische strategie inzake bodembescherming: Het is onverstandig om, zoals de Commissie voorstelt, aparte initiatieven te ontwikkelen voor erosie, de daling van het gehalte aan organisch materiaal en verontreiniging⁽¹⁾. In het licht van bovenstaande overwegingen acht het CvdR het zaak dat deze mededeling van de Commissie beter wordt gecoördineerd met de „compost-richtlijn” die momenteel wordt voorbereid.

1.14. Het CvdR hoopt dat ook de nieuwe lidstaten het nieuwe beleid binnen de gestelde termijn zullen toepassen, om te voorkómen dat de regionale ongelijkheden groter worden. De regionale en lokale overheden zouden daarbij moeten worden betrokken d.m.v. de uitwisseling van goede praktijken en van de kennis en ervaring die onder meer bij het Europees Milieuagentschap (EMA) te Kopenhagen en de OESO (Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling) is opgedaan.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

2.1. Het CvdR realiseert zich dat bij de opstelling van een allesomvattende thematische strategie moet worden gezorgd voor een combinatie van juridische, vrijwillige en economische instrumenten, evenals een gedragswijziging en de vaststelling van nauwkeurige en verifieerbare doelstellingen. Hierbij moet er tevens voor worden gezorgd dat er een markt voor gerecycleerde producten is.

2.2. Het CvdR herhaalt zijn eerdere verzoek in zijn advies over het zesde milieuactieprogramma ... dat het precieze doelstellingen en streefdoelen moet vaststellen, die zoveel mogelijk in cijfers en termijnen moeten worden uitgedrukt⁽²⁾ en dat door het besluit om de looptijd van het zesde programma te verlengen tot 10 jaar (...) wel meer behoefte ontstaat aan de vaststelling van concrete streefdoelen en indicatoren...⁽³⁾. Zodra enige initiatieven op het stuk van kwalitatieve preventie (vermindering van de gevaarlijkheid) zijn opgestart, dienen op het stuk van kwantitatieve preventie concrete doelstellingen te worden vastgesteld.

2.3. Het CvdR hoopt dan ook dat meer inspanningen worden geleverd op het gebied van preventie, omdat nog te weinig wordt gedaan en nog geen concrete doelstellingen zijn vastgesteld voor wat toch als de belangrijkste prioriteit wordt beschouwd, hetgeen niet erg consequent is. Hoewel dit beginsel al tijdens het eerste milieuactieprogramma is geformuleerd, zijn de concrete stappen tot nu toe onvoldoende geweest. Met name de lokale afvalbeheersplannen zouden concrete doelstellingen kunnen bevatten voor het terugdringen van de hoeveelheden stedelijk afval (of in ieder voor een tragere groei daarvan). Hierbij zou tevens kunnen worden gedacht aan het toekennen van premies op het vlak van afvalvermindering, en sancties voor slechte prestaties op dat gebied.

2.4. Het CvdR zou graag zien dat meer vaart wordt gezet achter beleid in andere sectoren waar het afvalprobleem bij gebaat kan zijn (bijvoorbeeld: een verbetering van de kwaliteit van waterleidingen zou een aanzienlijke reductie van de productie en het gebruik van glazen en vooral van plastic waterflessen tot gevolg hebben).

2.5. Het CvdR staat positief tegenover het gebruik van marktconforme instrumenten, zodat vaker tot hergebruik en recycling wordt overgegaan, zoals het reeds benadrukte in zijn advies over het zesde milieuactieprogramma⁽⁴⁾, waarin het een lans brak voor het voorstel voor milieuvriendelijke openbare dienstcontracten en nadrukkelijk aandrong op de goedkeuring van richtsnoeren die alle Europese instellingen (...) de plicht oplegt om al hun contracten en aankopen te laten afhangen van de voorafgaande evaluatie van de levenscyclus en de ecologische duurzaamheid van de betrokken producten en diensten. Het hoopt in dat verband dat het — reeds in het zesde milieuactieprogramma opgenomen — beleid van green public procurement en op Europees niveau verhandelbare milieuvergunningen (ook bekend als verhandelbare certificaten) wordt uitgebreid, mits de praktische aspecten daarvan (toepassing, controle en sancties) worden vastgelegd.

2.6. Het CvdR staat eveneens positief tegenover meer coördinatie tussen de bevoegde nationale autoriteiten inzake belastingen op stortplaatsen. Aangezien belastingmaatregelen over het algemeen politiek zeer gevoelig liggen, betekent dit natuurlijk niet per sé dat er een op EU-niveau geharmoniseerde belasting op stortplaatsen moet komen. Wel moet er in ieder geval naar worden gestreefd dat de kosten van andere afvalverwerkingsmethoden dan recycling, worden verhoogd, terwijl een willekeurig gebruik van afvalverbranding moet worden tegengegaan.

2.7. Het CvdR onderstreept dat de rol van de regionale en lokale overheden in het kader van het geïntegreerd product-beleid (IPP) van doorslaggevend belang is, al was het maar omdat zij de burgers via voorlichtingscampagnes kunnen aanzetten tot een bewust en duurzaam gebruik, zo veel mogelijk overeenkomsten met lokale ondernemingen kunnen sluiten en instrumenten als de lokale Agenda 21 kunnen gebruiken.

(1) CDR 190/2002 fin, par. 3.5.2.

(2) CDR 36/2001 fin, par. 1.2.

(3) CDR 36/2001 fin, par. 1.7.

(4) CDR 36/2001 fin, par. 2.16.

2.8. Het CvdR steunt het voorstel om het „de vervuiler betaalt”-beginsel te versterken; hiermee hangt het beginsel samen van een individuele producentenverantwoordelijkheid, i.p.v. een collectieve verantwoordelijkheid van de burgers. Deze beginselen zijn een stimulans voor producenten om milieuvriendelijker producten te ontwikkelen.

2.9. Het CvdR stemt in met het voorstel om de aandacht vooral op de recycling van materiaal te richten en die methode niet te beperken tot bepaalde producten, zowel met het oog op het milieu als om het eenvoudiger te maken voor de burgers, die momenteel niet begrijpen waarom sommige producten van papier, plastic, glas en metaal wel moeten worden gerecycleerd en andere, bestaande uit dezelfde materialen, niet.

2.10. Het CvdR acht het van belang dat in de toekomst een algemene wetgeving inzake recycling wordt opgesteld, in plaats van voor iedere sector een aparte richtlijn goed te keuren. Een nieuwe richtlijn zou betrekking kunnen hebben op alle materialen en zou in de bijlage specificaties per sector kunnen bevatten.

2.11. Het CvdR acht het zaak dat op het gebied van bouw- en sloopafval („BSA”) sloopvoorschriften voor gebouwen worden vastgesteld, waarmee scheiding van afval in homogene partijen mogelijk wordt gemaakt. Om deze selectieve sloopmethoden te ontwikkelen, moeten de kwaliteit van de daarmee verkregen producten (via certificering van de gerecycleerde materialen) en afzetmogelijkheden (openbare instellingen zouden moeten worden verplicht deze materialen te hergebruiken in hun aanbestedingen voor de aanleg van wegen, spoorwegen, enz.) worden gewaarborgd.

2.12. Het CvdR stelt voor om, rekening houdend met de verenigbaarheid met de internationale afspraken en met alle verplichtingen van fiscaal- en mededingingsrecht, een lager BTW-tarief in te voeren voor milieuvriendelijke producten, waarbij afvalmateriaal wordt gerecupereerd.

2.13. Het CvdR stelt voor dat een bewustmakingscampagne wordt gevoerd om de „wegwerp”-mentaliteit te ontmoedigen (tenzij wegwerpartikelen gerechtvaardigd zijn om redenen van hygiëne of veiligheid). Op dit gebied spelen de regionale en lokale overheden een belangrijke rol: zij moeten het gedrag van de burgers sturen.

2.14. Het CvdR stelt voor een soort „afvalbeurs” op te zetten, om de recycling van materiaal in de productiesector te

bevorderen, terwijl dit afval gewoon onder de afvalwetgeving blijft vallen.

2.15. Het CvdR zou willen dat de mogelijkheden van bestaande programma's, zoals Life-Milieu en het zesde kaderprogramma voor onderzoek en ontwikkeling, met name voor vraagstukken i.v.m. de stedelijke dimensie van afvalbeheer waarvoor de nieuwe technologieën op het gebied van preventie, transport, recycling, hergebruik en verwijdering worden gebruikt, worden versterkt en dat daarvan vaker gebruik wordt gemaakt.

2.16. Het CvdR stelt voor dat de Commissie projecten financiert voor de regionale en lokale bestuursniveaus, waarmee geïntegreerde systemen voor kwantitatieve en kwalitatieve afvalpreventie en vormen van synergie tussen de verschillende overheidsniveaus tot stand worden gebracht.

2.17. Het CvdR acht het van essentieel belang dat de uitwisseling van goede praktijken op Europees niveau wordt bevorderd met betrekking tot de toepassing van de afvalwetgeving. Het lokale niveau verdient hierbij extra aandacht, evenals de zo groot mogelijke bekendheid die hieraan thans moet worden gegeven in de nieuwe lidstaten.

2.18. Het CvdR hoopt dat in het kader van de wetgeving afvalpreventieplannen worden opgesteld, die moeten worden uitgevoerd in de vorm van milieuovereenkomsten waarover op Europees, nationaal en lokaal niveau, moet worden onderhandeld en die betrekking hebben op economische sectoren of op ondernemingen.

2.19. Het CvdR is voorstander van Diftar-systemen (gedifferentieerde tariefstelling), met name om de gescheiden afvalinzameling op grote schaal te stimuleren. Het hoopt dat bij de invoering van dergelijke systemen, waarmee gescheiden inzameling en kwantitatieve afvalpreventie worden aangemoedigd, er rekening mee wordt gehouden dat daarvoor de nodige maatregelen op lokaal niveau moeten worden genomen.

2.20. Het CvdR stelt voor dat bij de vaststelling van nieuwe initiatieven bijzondere aandacht wordt geschonken aan de toekenning van de nodige administratieve en financiële middelen om de wetgeving uit te voeren, gezien de grote technische complexiteit daarvan. Ook zou getracht moeten worden om te voorkómen dat de kosten van de nieuwe strategie volledig voor rekening van de lokale overheden komen, omdat de kosten van dienstverlening en de tarieven anders aanzienlijk zouden stijgen.

Brussel, 20 november 2003.

*De voorzitter
van het Comité van de Regio's*

Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over de „Mededeling van de Commissie getiteld „Investeren in onderzoek: een actieplan voor Europa””

(2004/C 73/13)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de mededeling van de Commissie getiteld „Investeren in onderzoek: een actieplan voor Europa” (COM(2003) 226 def.);

gezien het besluit van de Europese Commissie van 30 april 2003 om het Comité, krachtens art. 265, eerste alinea van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, hierover te raadplegen;

gezien het besluit van zijn voorzitter van 19 maart 2003 om de commissie „Cultuur en opleiding” te belasten met het opstellen van een advies over dit onderwerp;

gezien de mededeling van de Commissie getiteld „Onderzoekers in de Europese onderzoekruimte: een beroep, meerdere loopbanen” (COM(2003) 436 def.);

gezien het advies van het Comité over de mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's getiteld „De regionale dimensie van de Europese onderzoekruimte” (COM(2001) 549 def.) (CDR 442/2001 fin) (1);

gezien het advies van het Comité over de mededeling van de Commissie getiteld „Meer onderzoek voor Europa: op weg naar 3 % van het BBP” (COM(2002) 499 def.), en de mededeling van de Commissie getiteld „De Europese onderzoekruimte: een nieuwe aanpak - Versterking en heroriëntering van bestaande perspectieven, opening van nieuwe perspectieven” (COM(2001) 565 def.) (CDR 328/2002 fin) (2);

gezien het op 2 oktober 2003 door de commissie „Cultuur en opleiding” goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 246/2003 rev.) (rapporteur: de heer Nordström, lid van de regionaal van Västra Götaland (S/ELDR).

Overwegende hetgeen volgt:

- 1) De Commissie heeft in opdracht van de Europese Raad van maart 2003 een actieplan gepresenteerd voor investeringen in onderzoek, want het is de bedoeling dat in 2010 3 % van het BBP aan onderzoek besteed wordt. Tweederde van de benodigde middelen zouden afkomstig moeten zijn van de particuliere sector, en het onderzoekspersoneel in Europa zou met 1,2 miljoen personen moeten toenemen;
- 2) het actieplan moet ervoor zorgen dat de nodige initiatieven op alle politieke niveaus solide en met elkaar in overeenstemming zijn, en kunnen leiden tot radicale verbeteringen. Meer dan 80 % van de openbare onderzoeksinvesteringen in de EU hebben betrekking op het lokale, regionale en nationale niveau;
- 3) zwakke schakels in het onderzoekssysteem kunnen een ontmoedigend effect hebben op investeringen: problemen in verband met de onderzoekscarrière maken dat vooraanstaande onderzoekers het onderzoek of Europa verlaten; versnippering van toponderzoek heeft onvoldoende zichtbaarheid tot gevolg; kleine en middelgrote ondernemingen hebben problemen bij de financiering van hun projecten; onderzoekers en onderzoeksmangers weten te weinig van bescherming en beheer van intellectuele eigendom;
- 4) voor het einde van het jaar zal een deskundigengroep voorstellen indienen voor de oprichting van een Europese onderzoeksraad (ERC);

(1) PB C 278 van 14.11.2002, blz. 1.

(2) PB C 244 van 10.10.2003, blz. 10.

- 5) het Europees Parlement heeft een nieuw initiatief voor kennisregio's (KnowREG) gelanceerd dat buiten de structuurfondsen en het Kaderprogramma om zal worden gefinancierd. Dit initiatief heeft tot doel steun te verlenen aan strategische werkzaamheden op het gebied van het onderzoeksbeleid op lokaal en regionaal niveau;
- 6) ERRIN (European Regions Research & Innovation Network), dat bestaat uit 100 van de in totaal 240 verbindingsbureaus van EU-regio's te Brussel, onderhoudt de contacten tussen de EU-instellingen en de lokale en regionale instanties en kan bijdragen tot de tenuitvoerlegging van het door de Commissie voorgestelde actieplan;

heeft tijdens zijn 52e zitting van 19 en 20 november 2003 (vergadering van 20 november) het volgende advies uitgebracht dat met algemene stemmen werd goedgekeurd.

1. Standpunten en aanbevelingen van het Comité van de Regio's

Naar een samenhangende ontwikkeling van regionale strategieën voor investeringen in onderzoek

1.1. Het Comité is ingenomen met het voorstel van de Commissie voor een actieplan voor meer investeringen in onderzoek teneinde Europa een sterkere onderzoeksbasis te verschaffen en aantrekkelijker te maken voor particuliere investeringen in onderzoek en innovatie;

1.2. Het Comité wil erop wijzen dat bedrijven alleen in onderzoek zullen investeren als zij duurzaam resultaat verwachten. Bij fundamenteel onderzoek of op innovatiegebied duurt het echter lang voordat concurrerende producten of diensten op de markt kunnen worden gebracht. Daarom moet vooral op deze gebieden de huidige EU-steun worden opgevoerd;

1.3. Het Comité is van mening dat richtlijnen voor EU-steun moeten leiden tot een vereenvoudiging m.b.t. het benutten van onderzoeksresultaten. Om particuliere investeringen te stimuleren is het ook van belang dat een duidelijke grens wordt getrokken tussen het eigenlijke onderzoek en de ontwikkelingsfase, vooral met oog op de toekomstige verbetering van het concurrentievermogen.

Naar een gemeenschappelijke visie op de ontwikkeling en introductie van sleuteltechnologieën

1.4. Het Comité zal zich, wanneer de Europese technologieplatforms zullen worden opgezet, uitspreken over voorstellen die het lokale en regionale niveau raken.

Alle regio's in staat stellen om te profiteren van meer investeringen in onderzoek

1.5. Het Comité is het eens met de Commissie dat alle regio's belang hebben bij wederzijds leren wanneer zij hun

onderzoeks- en innovatiestrategieën uitwerken, en dat dezelfde strategie kan worden toegepast wanneer het gaat om de gevolgen van de 3 %-doelstelling voor het aantal opgeleide personen op het terrein van onderzoek en ontwikkeling. De benodigde maatregelen moeten dan wel steeds worden afgestemd op de specifieke regionale en nationale kenmerken;

1.6. Het Comité is van mening dat het voorstel van de Commissie om een typologie van de regio's te ontwikkelen alsook een methode om regionale prestaties te vergelijken een stimulerend effect zal hebben op zowel het sociale, economische, technische, milieu- en organisatorische verkennend onderzoek als de discussie over het derde Cohesieverslag van de EU met het oog op een goede planning voor het nieuwe Kaderprogramma en het structuurfondsenprogramma voor de jaren 2007-2013.

Een coherent pakket beleidsinstrumenten ontwikkelen

1.7. Het stemt het Comité tot voldoening dat de structuurfondsen zullen worden ingezet voor het wegwerken van regionale verschillen op het gebied van infrastructuur, opleidingsmogelijkheden, onderzoek en innovatie. De structuurfondsen hebben echter een andere doelstelling dan onderzoekssteun en dat onderscheid moet duidelijk zijn. Bij steun op onderzoeksgebied moet de wetenschappelijke kwaliteit de doorslag geven. Waar het gaat om de structuurfondsen, is er behoefte aan structurele steun om synergievoordelen te kunnen behalen. Het Comité heeft hierop al gewezen in vorige adviezen (1);

1.8. Het Comité stemt ermee in dat de voorstellen voor een coherente benutting van de verschillende beleidsinstrumenten en ter bevordering van de interactie tussen strategieën ieder jaar in de aanloop naar de Voorjaarsstop van de Europese Raad op basis van verzamelde informatie en opgedane ervaringen worden besproken, b.v. in het kader van de open coördinatie-methode;

(1) CDR 442/2001 fin over COM(2001) 549 def.: „De regionale dimensie van de Europese onderzoekruimte”.

1.9. Het Comité wenst ook dat de toetredingslanden geïntegreerd worden in het actieplan voor onderzoeksinvesteringen, in het bijzonder voor het verlenen van steun voor de opbouw en uitbouw van interregionale samenwerking op onderzoeksgebied met behulp van een samenhangende combinatie van verticale (met het oog op de toegevoegde-waardeketen) en horizontale (interdisciplinaire onderzoeksmaatregelen) integratie-instrumenten;

1.10. Het Comité pleit voor betere mogelijkheden voor het midden- en kleinbedrijf om toegang te krijgen tot procedures voor de gunning van overheidsopdrachten. Dit zou b.v. kunnen gebeuren door de oprichting van een sectorspecifiek onderzoeksnetwerk tussen een groot aantal kleine en middelgrote ondernemingen.

Meer studenten naar een onderzoekscarrière lokken

1.11. Het Comité acht het met het oog op de demografische ontwikkeling zaak dat er op lokaal en regionaal niveau zorgvuldig op wordt toegezien dat er geen tekort aan technici of onderzoekers ontstaat waardoor de welvaart in gevaar zou kunnen komen. Dit kan gebeuren door met de onderwijsinstellingen samen te werken en door kennis over bestaande mogelijkheden fijnmazig te verspreiden;

1.12. Het Comité stelt voor dat de Commissie in aansluiting op het derde niveau in het proces van Bologna (doctorsgraad) de lidstaten en regio's ertoe aanzet om hun ervaringen in kaart te brengen met nieuwe carrièrestructuren voor onderzoekers, nieuwe partnerschappen voor opleidingsinstituten voor onderzoekers, andere vormen van partnerschappen waarmee de kloof kan worden gedicht tussen de opleiding tot onderzoeker en de uitoefening van het vak van onderzoeker.

De publieke kennisinfrastructuur vergroten en de relaties met het bedrijfsleven in de regio's verbeteren

1.13. Het Comité stemt in met het voorstel van de Commissie om EU-richtsnoeren uit te werken m.b.t. verlening van licenties en beheer en exploitatie van intellectuele eigendomsrechten die voortkomen uit door de overheid gefinancierd onderzoek.

Combineren van EU-financieringsinstrumenten met nationaal onderzoek op regionaal niveau

1.14. Het Comité dringt er sterk bij de Commissie op aan, ervoor te zorgen dat alle regio's de gelegenheid krijgen deel te nemen aan de voorbereidingen voor de structuurfondsenprogramma's van de volgende generatie; dit geldt in het bijzonder voor de regio's in de toetredingslanden.

Verwezenlijking van een kritische massa op regionaal niveau via rechtstreekse maatregelen op het gebied van onderzoek en innovatie

1.15. Het Comité is van oordeel dat integratie van onderzoeksresultaten ook mogelijk moet zijn buiten ieder sectorperspectief om teneinde kennispools en kennisnetwerken op lokaal en regionaal niveau te kunnen opzetten. Het beheer van sectorspecifieke investeringen, opleidingswerkzaamheden, verspreiding van kennis enz. dient steun te krijgen via diverse vormen van garantiesystemen die ertoe kunnen bijdragen dat de risico's over meerdere belanghebbenden worden gespreid.

Steun geven aan risicokapitaal voor onderzoeksintensieve mkb's

1.16. Volgens het Comité dient de kwestie in verband met het risicokapitaal voor onderzoeksintensieve mkb's aan de orde te komen in het kader van de besprekingen van de nationale actieprogramma's van de lidstaten volgens het proces van Luxemburg, in het kader van de mid term review van het sociaal fonds van de EU inzake vaardigheidsontwikkeling, alsook in het kader van de voorbereidselen met oog op de nieuwe generatie structuurfondsenprogramma's.

Verbetering van de bijdrage van het begrotingsbeleid aan groei en kwaliteit van overheidsinvesteringen

1.17. Het Comité adviseert de Commissie ervoor te zorgen dat er bij de besprekingen over de nationale actieprogramma's overeenkomstig het proces van Luxemburg zorgvuldig op wordt toegezien dat recht wordt gedaan aan voorstellen in de nationale actieprogramma's aangaande „ombuiging” van de overheidssteun naar meer onderzoek en innovatie.

Herziening voor 2006 van de regels voor staatssteun ten behoeve van onderzoek

1.18. Het Comité is het niet eens met het voornemen van de Commissie om de huidige EU-regels inzake staatssteun voor onderzoek en ontwikkeling te verlengen tot 2005⁽¹⁾, maar wenst er andermaal op te wijzen dat de huidige kaderregeling

(1) CDR 328/2002 fin, par. 16, blz. 5.

niet geschikt is om het wetenschappelijke innovatieklimaat te verbeteren, vooral niet waar het gaat om kleine en middelgrote ondernemingen ⁽¹⁾.

Beschermen van de intellectuele eigendom in het onderzoeksproces en op bepaalde technische gebieden

1.19. Het Comité schaart zich achter het voorstel om maatregelen voor de gehele EU te nemen teneinde bewustmaking en opleiding op het gebied van intellectuele eigen-

⁽¹⁾ CDR 328/2002 fin, par. 13, blz. 4.

domsrechten, zowel ten behoeve van onderzoekers als van studenten, te verbeteren, voorzover zulks verwezenlijkt kan worden door een extra aanbod op vrijwillige basis.

Meer transparantie in de rapportage van bedrijven over onderzoeksinvesteringen

1.20. Het Comité stelt voor, de discussie over bestaande internationale richtlijnen voor de beoordeling van en rapportage over intellectuele eigendomsrechten van bedrijven in te passen in het maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO), en het EMCC bij het Instituut van Dublin voor een follow-up te laten zorgen.

Brussel, 20 november 2003.

De voorzitter

van het Comité van de Regio's

Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over het „Voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad betreffende de interoperabele levering van pan-Europese e-overheidsdiensten aan overheidsdiensten, ondernemingen en burgers (IDABC)”

(2004/C 73/14)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

Gelet op het Voorstel van de Commissie voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad betreffende de Interoperabele levering van pan-Europese e-overheidsdiensten aan overheidsdiensten, ondernemingen en burgers (IDABC) (COM(2003) 406 def. — 2003/0147 (COD));

Gelet op het besluit van de Raad van 17 juli 2003 om het Comité, overeenkomstig art. 156 van het EG-Verdrag, hierover te raadplegen;

Gelet op het besluit van zijn voorzitter van 19 juni 2003 om de commissie „Cultuur en onderwijs” te belasten met de desbetreffende voorbereidende werkzaamheden;

Gelet op zijn advies over de Evaluatie van het IDA-programma en een tweede fase van het IDA-programma (CDR 44/98 fin) ⁽¹⁾;

Gelet op zijn advies over Transeuropese telematicanetwerken tussen overheidsdiensten (CDR 48/94) ⁽²⁾, en

Gelet op zijn ontwerpadvies CDR 247/2003 rev., dat op 2 oktober 2003 werd goedgekeurd door de commissie „Cultuur en onderwijs” (rapporteur: Koivisto, burgemeester van Pirkkala, FI/EVP),

heeft tijdens zijn op 19 en 20 november 2003 gehouden 52e zitting (vergadering van 20 november) met algemene stemmen het volgende advies goedgekeurd.

⁽¹⁾ PB C 251 van 10.8.1998, blz. 1.

⁽²⁾ PB C 217 van 6.8.1994, blz. 32.

1. Standpunten van het Comité van de Regio's

Het Comité van de Regio's

1.1. vindt het voorstel van de Commissie inzake een nieuw IDAbc-programma buitengewoon belangrijk; het gaat hier om een instrument dat o.m. voor het verwezenlijken van de doelstellingen van de Lissabonstrategie van cruciale betekenis is;

1.2. waardeert het dat eerder door het Comité vertolkte standpunten t.a.v. de belangrijke rol die regionale en lokale overheden spelen bij het opbouwen van een Europese kennismaatschappij, zijn meegenomen in het voorgestelde nieuwe programma; genoemde overheden zijn bereid zich in te zetten voor een horizontale samenwerking, gericht op de ontwikkeling van overheidsdiensten, waardoor meer interoperabiliteit en een betere service aan de burger gerealiseerd worden;

1.3. stelt vast dat de interoperabiliteit van de Europese overheidsdiensten aanzienlijk is verbeterd dankzij de positieve concrete resultaten die zijn behaald met de eerdere IDA-programma's; de Commissie heeft gelijk als zij de verdere ontwikkeling van reeds bestaande producten en diensten beschouwt als een van de basiselementen van het nieuwe programma;

1.4. benadrukt dat de regionale en lokale overheden niet in de eerste plaats moeten worden gezien als gebruikers van pan-Europese e-diensten, maar als primaire verleners ervan;

1.5. gaat ervan uit dat de Commissie al het mogelijke zal doen om het IDAbc-programma en andere EU-programma's met vergelijkbare doelstellingen op elkaar af te stemmen;

1.6. is van mening dat, gezien de centrale en speciale rol die de regionale en lokale overheden spelen, de invalshoek

van deze bestuursorganen moet worden meegewogen bij de politieke en strategische invulling van het programma; dit kan bijv. gestalte krijgen door ervoor te zorgen dat er voldoende ter zake kundige personen zitting krijgen in het beheerscomité of in de eventueel door de Commissie op te richten adviesraad;

1.7. wijst erop dat het programma er niet toe mag bijdragen dat de Europese overheidsdiensten zich te geïsoleerd gaan ontwikkelen; vaststelling van normen op het gebied van interoperabiliteit vraagt om brede internationale samenwerking;

1.8. beklemtoont dat de regionale en lokale overheden een belangrijke taak hebben bij de verlening van met name die overheidsdiensten die het dagelijkse leven van burgers en de dagelijkse activiteiten van ondernemingen vergemakkelijken; zo spelen ze een doorslaggevende rol bij het verwezenlijken van de doelstellingen t.a.v. een vrij verkeer;

1.9. legt er bijzondere nadruk op dat een uitgebreidere toepassing van informatie- en communicatietechnologie door de overheid en een snelle, economische, efficiënte en veilige trans-Europese uitwisseling van informatie tussen de diverse regionale bestuursinstanties niet alleen ten goede komt aan de ontwikkeling van de dienstverlening, maar ook moet leiden tot meer administratieve efficiency; dit aspect, i.c. betere interinstitutionele samenwerking tussen de verschillende autoriteiten, dient ook centraal te staan als besluiten worden genomen over de projecten die in het kader van het programma op touw worden gezet;

1.10. hecht er belang aan dat er voor de maatregelen ter verwezenlijking van de doelstellingen uit het programma op alle niveaus voldoende middelen ter beschikking worden gesteld, zulks in het belang van de efficiency; de Commissie wordt verzocht ervoor zorg te dragen dat een adequaat deel van de middelen die de EU ter beschikking staan, wordt gebruikt voor de in het voorstel genoemde projecten ter vergroting van de efficiency.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

Aanbeveling 1

Artikel 3

Commissievoorstel	Wijzigingsvoorstel CvdR
e) interinstitutionele samenwerking tussen de instellingen van de Gemeenschap alsmede tussen deze laatste en nationale, regionale en lokale overheidsdiensten, inclusief nationale en regionale parlementen, aanmoedigen;	e) interinstitutionele samenwerking tussen de instellingen van de Gemeenschap, alsmede tussen deze laatste en nationale, regionale en lokale overheidsdiensten, inclusief nationale en regionale parlementen, <u>en tussen alle bestuursniveaus binnen lidstaten</u> aanmoedigen;

Motivering

De projecten in het kader van de IDA-programma's zijn tot nu toe in de eerste plaats gericht geweest op samenwerking tussen lidstaten. Hoewel ook samenwerking tussen de Gemeenschap en de regionale en lokale overheden een belangrijke zaak is, is het met het oog op een succesvolle verwezenlijking van de doelstellingen echter in doorslaggevende mate van belang of ook binnen de lidstaten de samenwerking tussen alle openbare bestuursniveaus naar wens verloopt.

Aanbeveling 2

Artikel 11

Commissievoorstel	Wijzigingsvoorstel CvdR
<p>1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité bestaande uit vertegenwoordigers van de lidstaten, dat wordt voorgezeten door een vertegenwoordiger van de Commissie. Dit comité wordt het Comité Telematica tussen overheidsdiensten (Telematics between Administrations Committee (TAC)) genoemd.</p>	<p>1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité bestaande uit vertegenwoordigers van de lidstaten, <u>en uit één vertegenwoordiger van een regionale en één vertegenwoordiger van een lokale overheid</u>, dat wordt voorgezeten door een vertegenwoordiger van de Commissie. Dit comité wordt het Comité Telematica tussen overheidsdiensten (Telematics between Administrations Committee (TAC)) genoemd.</p>

Motivering

Het opnemen van vertegenwoordigers van de lidstaten in het comité staat er borg voor dat er voldoende expertise is als het aankomt op doorgifte van informatie tussen Commissie en lidstaten. Een andere centrale doelstelling van het IDAabc-programma is echter de ontwikkeling van pan-Europese diensten. Het overgrote deel van de Europese overheidsdiensten wordt verleend door regio's en gemeenten en het zijn met name deze diensten die een centrale rol spelen in het dagelijkse leven van de burgers en bij de dagelijkse werkzaamheden van ondernemingen alsmede in het vrije verkeer. Het opnemen van ter zake kundige vertegenwoordigers van het regionale en lokale bestuur zou ertoe bijdragen dat de in artikel 1, lid 2 genoemde doelstellingen a), b) en d) gemakkelijker kunnen worden verwezenlijkt en dat goede praktijken beter kunnen worden verspreid, zoals onder doelstelling h) aangegeven.

Aanbeveling 3

Artikel 12

Commissievoorstel	Wijzigingsvoorstel CvdR
<p>2. Bij de beoordeling worden de voortgang en de stand van de respectievelijk in de bijlagen I en II omschreven projecten van gemeenschappelijk belang en horizontale maatregelen bepaald.</p> <p>Bij de beoordeling wordt ook, in het licht van de door de Gemeenschap gedane uitgaven, bestudeerd welke voordelen de pan-Europese e-overheids- en infrastructuurdiensten de Gemeenschap hebben opgeleverd voor de voortgang van de gemeenschappelijke beleidsvormen en de institutionele samenwerking voor wat overheidsdiensten, ondernemingen en burgers betreft, en worden de gebieden aangegeven waar verbeteringen en synergie met andere communautaire activiteiten op het gebied van pan-Europese e-overheids- en infrastructuurdiensten mogelijk zijn.</p>	<p>2. Bij de beoordeling worden de voortgang en de stand van de respectievelijk in de bijlagen I en II omschreven projecten van gemeenschappelijk belang en horizontale maatregelen bepaald.</p> <p>Bij de beoordeling wordt ook, in het licht van de door de Gemeenschap gedane uitgaven, bestudeerd welke voordelen de pan-Europese e-overheids- en infrastructuurdiensten de Gemeenschap, de lidstaten en de regionale en lokale overheden hebben opgeleverd voor de voortgang van de gemeenschappelijke beleidsvormen en de institutionele samenwerking voor wat overheidsdiensten, ondernemingen en burgers betreft, en worden de gebieden aangegeven waar verbeteringen en synergie met andere communautaire activiteiten op het gebied van pan-Europese e-overheids- en infrastructuurdiensten mogelijk zijn.</p>

Motivering

Bij de beoordeling dient te worden nagegaan welke gevolgen het programma heeft voor de efficiency en de ontwikkeling van de dienstverlening op de verschillende bestuurlijke niveaus. Daarbij moet dus ook aandacht zijn voor de resultaten die op regionaal en lokaal niveau worden behaald.

Aanbeveling 4

Artikel 15

Commissievoorstel	Wijzigingsvoorstel CvdR
<p>2. Mits dit verenigbaar is met de toekomstige financiële vooruitzichten, bedraagt het financiële referentiebedrag voor de uitvoering van het optreden van de Gemeenschap krachtens dit besluit voor de periode van 1 januari 2007 tot en met 31 december 2009 89,6 miljoen euro, waarvan:</p> <p>i) 44,2 miljoen euro voor projecten van gemeenschappelijk belang;</p> <p>ii) 45,4 miljoen euro voor horizontale maatregelen.</p>	<p>2. Mits dit verenigbaar is met de toekomstige financiële vooruitzichten, bedraagt het financiële referentiebedrag voor de uitvoering van het optreden van de Gemeenschap krachtens dit besluit voor de periode van 1 januari 2007 tot en met 31 december 2009 89,6 109,6 miljoen euro, waarvan:</p> <p>i) 44,2 <u>54,2</u> miljoen euro voor projecten van gemeenschappelijk belang;</p> <p>ii) 45,4 <u>55,4</u> miljoen euro voor horizontale maatregelen.</p>

Motivering

Het voorgestelde programma kan van grote invloed zijn op de efficiency van de overheid en de ontwikkeling van pan-Europese e-overheidsdiensten. De doeltreffendheid van het programma moet worden veilig gesteld door er voldoende financiële middelen, die anders aan minder prioritaire zaken zouden worden besteed, voor uit te trekken.

Aanbeveling 5

BIJLAGE I

Commissievoorstel	Wijzigingsvoorstel CvdR
<p>B. COMMUNAUTAIRE BELEIDSVORMEN EN ACTIVITEITEN</p> <p>...</p> <p>17. Informatiesystemen die de deelneming van de nationale parlementen en de civiele maatschappij aan het wetgevingsproces mogelijk maken.</p>	<p>B. COMMUNAUTAIRE BELEIDSVORMEN EN ACTIVITEITEN</p> <p>...</p> <p>17. Informatiesystemen die de deelneming van de nationale <u>en regionale</u> parlementen en de civiele maatschappij aan het wetgevingsproces mogelijk maken.</p>

Motivering

Bij de ontwikkeling van informatiesystemen dient ook rekening te worden gehouden met de wetgevende bevoegdheden van regionale parlementen.

Aanbeveling 6

BIJLAGE II

Commissievoorstel	Wijzigingsvoorstel CvdR
B. <u>STRATEGISCHE EN ONDERSTEUNENDE ACTIVITEITEN</u>	B. <u>STRATEGISCHE EN ONDERSTEUNENDE ACTIVITEITEN</u>
...	...
3. Ondersteunende activiteiten die worden ondernomen ter ondersteuning van goede praktijken bij de toepassing van informatietechnologieën op overheidsdiensten, zoals:	3. Ondersteunende activiteiten die worden ondernomen ter ondersteuning van goede praktijken bij de toepassing van informatietechnologieën op overheidsdiensten, zoals:
a) verslagen, websites, conferenties en, in het algemeen, op het publiek gerichte initiatieven;	a) verslagen, websites, conferenties en, in het algemeen, op het publiek gerichte initiatieven;
b) volgen, analyseren en via websites verspreiden van initiatieven en beste praktijken betreffende e-overheidsmaatregelen op nationaal, communautair en internationaal niveau;	b) volgen, analyseren en via websites verspreiden van initiatieven en beste praktijken betreffende e-overheidsmaatregelen op <u>lokaal, regionaal, nationaal</u> , communautair en internationaal niveau;
c) bevordering van de verspreiding van beste praktijken in het gebruik van bv. vrije software door overheidsdiensten.	c) bevordering van de verspreiding van beste praktijken in het gebruik van bv. vrije software door overheidsdiensten.

Motivering

De regionale en lokale overheden spelen een centrale rol als dienstverleners en hebben een belangrijke taak bij het verwezenlijken van de doelstellingen.

Brussel, 20 november 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
 Albert BORE

Resolutie van het Comité van de Regio's over de VIe Euro-mediterrane conferentie (Napels, 2 en 3 december 2003)

(2004/C 73/15)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gelet op de Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement „Ter voorbereiding van de 6e Vergadering van Euro-mediterrane ministers van Buitenlandse Zaken, Napels, 2 en 3 december 2003 (Barcelona VI)”⁽¹⁾, waarover het op 5 november 2003 door de Commissie werd geraadpleegd;

gelet op de conclusies van zijn conferentie „Naar een nieuwe Euro-mediterrane ruimte” (Livorno, 31 oktober 2003);

gelet op zijn advies van 9 oktober 2003 over de Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement „De grotere Europese nabuurschap: een nieuw kader voor de betrekkingen met de oostelijke en zuidelijke buurlanden” (CDR 175/2003 fin);

gelet op zijn advies van 20 september 2000 over „De plaatselijke en regionale autoriteiten en de gemeenschappelijke strategie van de Europese Unie voor het Middellandse-Zeegebied” (CDR 123/2000 fin)⁽²⁾;

gelet op zijn resolutie van 16 februari 2000 over „De gedecentraliseerde samenwerking en de rol van de lokale en regionale overheden in het kader van het Euro-mediterrane partnerschap” (CDR 40/2000 fin)⁽³⁾;

gelet op het verzoek van de Commissie van 5 september 2003 om een verkennend advies over het verloop van het proces van Barcelona op te stellen en daarin de werking van de associatieovereenkomsten met mediterrane derde landen en het verloop van de samenwerking tussen EU-regio's en regio's in landen in het zuidelijke deel van het Middellandse-Zeegebied of tussen de zuidelijke landen onderling onder de loep te nemen, uitgaande van zijn eigen specifieke ervaringen;

heeft tijdens zijn op 19 en 20 november gehouden 52e zitting (vergadering van 20 november 2003) de volgende resolutie uitgebracht, die met algemene stemmen werd goedgekeurd.

Het Comité van de Regio's:

1. wijst erop dat de economische, sociale en democratische ontwikkeling van de landen in het Middellandse-Zeegebied van cruciaal belang is voor de toekomst van de mediterrane derde landen én van de Europese Unie en dat het daarom absoluut noodzakelijk is het Euro-mediterrane partnerschap een nieuwe impuls te geven;

2.1. wijst op het belang van de democratische dimensie van dit partnerschap en schaaft zich dan ook achter het voorstel om een nieuwe Euro-mediterrane parlementaire vergadering op te richten;

2.2. betreurt het uitermate geringe aandeel van de mediterrane landen in het budget voor de horizontale programma's van het Europees Initiatief voor Democratie en Mensenrechten (EIDHR), dat sinds het van start gaan van MEDA II in de plaats van de vroegere MEDA-programma's ter bevordering van de democratische ontwikkeling van de mediterrane landen is gekomen;

3.1. is van oordeel dat de lokale en regionale overheden een essentiële bijdrage kunnen leveren aan de totstandbrenging van een Euro-mediterrane ruimte van vrijheid, stabiliteit en welvaart en derhalve actiever bij het Euro-mediterrane partnerschap moeten worden betrokken, en pleit daarom voor de oprichting van een specifiek orgaan dat ook de lokale en regionale overheden een stem in het kapittel geeft;

3.2. wijst erop dat in het kader van het uitbreidingsproces heel wat contacten tussen leden van het Comité van de Regio's en vertegenwoordigers van lokale en regionale overheden in kandidaat-lidstaten hebben plaatsgehad, en is bereid de daarbij opgedane ervaringen ten dienste te stellen van het Euro-mediterrane partnerschap;

4.1. verwijst naar de conclusies van de ministeriële bijeenkomst van 26 en 27 mei 2003 (Kreta), waarin erop wordt gewezen dat „gedecentraliseerde samenwerkingsprojecten van lokale en regionale overheden en twinning-projecten van steden een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de dialoog tussen culturen en civilisaties en dat het daarom een goede zaak zou zijn de lokale en regionale overheden nauwer bij dit essentiële onderdeel van de Euro-mediterrane strategie te betrekken”;

⁽¹⁾ COM(2003) 610 def. van 15.10.2003.

⁽²⁾ PB C 22 van 24.1.2001, blz. 7.

⁽³⁾ PB C 156 van 6.6.2000, blz. 47.

4.2. dringt erop aan te zorgen voor een adequate rechtsgrondslag voor het ondersteunen van twinning-projecten van steden;

4.3. verwelkomt de oprichting van de Euro-mediterrane Stichting voor de Dialoog tussen Culturen en Civilisaties, waarvoor het in het kader van het Euro-mediterrane partnerschap een essentiële rol ziet weggelegd, en wil graag rechtstreeks bij de activiteiten van de Stichting worden betrokken;

5. dringt erop aan dat gedecentraliseerde samenwerking tot een van de pijlers van het proces van Barcelona wordt gemaakt en dat met het oog hierop richtsnoeren ten behoeve van interregionale en transnationale samenwerkingsprojecten van regionale en lokale overheden worden vastgesteld en bijzondere aandacht wordt geschonken aan capacity building-projecten;

6. merkt met betrekking tot de geplande Euro-mediterrane vrijhandelszone ⁽¹⁾ op dat ook initiatieven ter verbetering van de regionale en subregionale infrastructuur op het gebied van telecommunicatie, vervoer, energie, onderzoek en onderwijs moeten worden genomen;

7. vraagt verder ook bijzondere aandacht voor sociale beleidsmaatregelen met een lokale impact, en met name voor maatregelen ten behoeve van kinderen, jongeren en vrouwen;

8. wijst erop dat het immigratievraagstuk in het Middellandse-Zeegebied een krachtig Europees immigratiebeleid, gebaseerd op het beginsel van sociale integratie van immigranten,

⁽¹⁾ In de Verklaring van Barcelona wordt de oprichting, uiterlijk in 2010, van een Euro-mediterrane vrijhandelszone als doelstelling vermeld.

noodzakelijk maakt en dat de lokale en regionale overheden in staat moeten worden gesteld het hoofd te bieden aan de humanitaire problemen die de migratie van vluchtelingen en asielzoekers met zich meebrengt; beklemtoont in dit verband het belang van samenwerking met de landen van herkomst en van een gecoördineerde aanpak van illegale immigratie en verwelkomt dan ook het voorstel van de Commissie om een specifiek instrument ten behoeve van de samenwerking met derde landen op het vlak van de migratieproblematiek in het leven te roepen en het budget voor initiatieven op dit terrein op te trekken ⁽²⁾;

9. is van mening dat de bevolking zowel ten noorden als ten zuiden van de Middellandse Zee beter over de doelstellingen van het Euro-mediterrane partnerschap moet worden geïnformeerd, en beveelt in dit verband aan om een specifiek op het Euro-mediterrane partnerschap gerichte voorlichtings- en bewustmakingscampagne op te zetten en daarbij een centrale rol toe te bedelen aan de lokale en regionale overheden in het gehele Middellandse-Zeegebied;

10. vindt het een goede zaak dat de steden en regio's — direct of indirect via hun overkoepelende organisaties — eigen bijdragen voor de VIe Euro-mediterrane conferentie opstellen om concrete invulling te geven aan de democratische dimensie van het Euro-mediterrane partnerschap.

11. verzoekt het Italiaanse voorzitterschap om het Comité van de Regio's actief bij de VIe Euro-mediterrane conferentie te betrekken;

12. verzoekt zijn voorzitter om deze resolutie aan de Commissie, het Europees Parlement en de Raad te doen toekomen.

⁽²⁾ COM(2003) 355 def.

Brussel, 20 november 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE

Resolutie van het Comité van de Regio's over de uitbreiding

(2004/C 73/16)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gelet op het uitgebreid verslag van de Commissie over de voorbereiding van de toetreding tot de EU door de Tsjechische Republiek, Estland, Cyprus, Letland, Litouwen, Hongarije, Malta, Polen, Slovenië en Slowakije (goedgekeurd door de Commissie op 5 november 2003);

gelet op het strategisch document over de voortzetting van de uitbreiding en het verslag van de Commissie over de vorderingen bij de voorbereiding van de toetreding door Bulgarije, Roemenië en Turkije (goedgekeurd door de Commissie op 5 november 2003);

gelet op het op 16 april 2003 door de tien kandidaat-lidstaten ondertekende Toetredingsverdrag en de ratificatie daarvan;

gelet op de toetredingsaanvraag van Kroatië;

gelet op zijn advies over het „Strategisch document: Naar een grotere Europese Unie — Verslag van de Europese Commissie over de vorderingen van elk van de kandidaat-lidstaten op de weg naar het EU-lidmaatschap” (COM(2002) 700 def.) en het „Verslag van de Commissie aan de Raad — De Europese uitbreiding toegelicht” (COM(2002) 281 def. — CDR 325/2002 fin) (1);

heeft tijdens zijn op 19 en 20 november gehouden 52e zitting (vergadering van 20 november 2003) de volgende resolutie uitgebracht, die met meerderheid van stemmen werd goedgekeurd.

I. Over de tien toetredingslanden

1) is ingenomen met het verslag van de Commissie, waarin deze tot de conclusie komt dat de toetredingslanden over het algemeen klaar lijken te zijn voor het lidmaatschap, ten minste op het overgrote deel van de gebieden;

2) feliciteert zowel de toetredingslanden als de kandidaat-lidstaten met de grote vooruitgang die al is geboekt;

3) stelt vast dat op 1 mei 2004 tien nieuwe lidstaten tot de EU zullen toetreden en dat de door de Commissie geconstateerde achterstanden en tekortkomingen kunnen leiden tot verschillende toetredingsmodaliteiten, maar dat de toetreding zelf op geen enkele wijze vertraging zal oplopen; roept daarom de toetredingslanden op hun inspanningen op te voeren en zo veel mogelijk van het acquis communautaire over te nemen, zodat zij na de toetreding al meteen ten volle van de voordelen van het EU-lidmaatschap kunnen genieten;

4) wijst er op dat met name meer inspanningen moeten worden geleverd i.v.m. de structuurfondsen en het cohesiefonds, aangezien de toetredingslanden al vanaf 1 januari 2004 in aanmerking komen voor steun uit deze fondsen;

5) merkt op dat veel van de door de Commissie vermelde acties niet kunnen worden uitgevoerd zonder de medewerking

van de plaatselijke en regionale autoriteiten; dat geldt voor de bestrijding van corruptie, de versterking van het bestuurlijk apparaat en de regelingen voor het beheer van de EU-fondsen;

6) is van oordeel dat de plaatselijke en regionale autoriteiten daarom nauw moeten worden betrokken bij de steunmaatregelen en de overgangsfaciliteit; dringt er daarnaast ook op aan dat de Commissie en de nationale regeringen overleg plegen met de plaatselijke en regionale autoriteiten;

II. Over Bulgarije, Roemenië, Turkije en Kroatië

7) is van oordeel dat de vooruitgang in Bulgarije en Roemenië per land moet worden bekeken; een bepaald land mag immers niet afhankelijk zijn van de vorderingen van een ander;

8) neemt kennis van het feit dat Turkije vooruitgang heeft geboekt, maar merkt tegelijkertijd op dat m.n. de situatie op het vlak van de mensenrechten nog voor heel wat verbetering vatbaar is; sluit zich aan bij de conclusie van de Commissie dat Turkije er groot belang bij heeft om vastberaden steun te bieden aan pogingen om de Cypriotische kwestie afdoende op te lossen en dat bij het uitblijven van zo'n oplossing de toetreding van Turkije op de lange baan zou kunnen worden geschoven;

9) verheugt zich over de toetredingsaanvraag van Kroatië; is er ten volle van overtuigd dat de Unie ook na de uitbreiding tot 25 lidstaten nog niet haar definitieve gestalte zal hebben gekregen;

(1) PB C 128 van 29.5.2003, blz. 56.

10) dringt erop aan dat de Commissie en de regeringen van Bulgarije, Roemenië, Turkije, Kroatië en mogelijke andere toekomstige lidstaten, de plaatselijke en regionale autoriteiten en hun verenigingen van meet af aan nauw betrekken bij de voorbereidingen, om zo de toetreding vlotter te doen verlopen en tot een succes te maken;

11) is ingenomen met de oprichting van een gemengd raadgevend comité met Bulgarije, waarop de plaatselijke en regionale autoriteiten kunnen terugvallen bij de voorbereiding van de toetreding; spoort de regering van Roemenië aan om, op haar beurt, ook te verzoeken om de oprichting van een gemengd raadgevend comité;

III. Algemene opmerkingen

12) wijst er eens te meer op dat de plaatselijke en regionale autoriteiten rechtstreeks moeten worden verkozen om zo hun democratische legitimiteit te vergroten; steunt alle hervormingen in die richting;

13) beklemtoont dat de plaatselijke en regionale autoriteiten een cruciale rol te vervullen hebben bij de tenuitvoerlegging van het EU-beleid, en dus ook bij de voorbereiding van de toetreding; betreurt het dan ook dat in de verslagen van de

Commissie nauwelijks of niet wordt verwezen naar deze autoriteiten; verzoekt de Commissie in haar follow-upverslagen expliciet te verwijzen naar de plaatselijke en regionale autoriteiten;

14) wijst op het belang van capaciteitsopbouw op alle bestuursniveaus, en m.n. op het plaatselijke en regionale niveau; gelooft dat samenwerking tussen lokale en regionale overheden in de huidige lidstaten en de toetredingslanden van belang is voor de capaciteitsopbouw in decentrale bestuurslagen, via op maat gesneden programma's, adviezen, uitwisseling van ervaringen en langetermijnpartnerschappen;

15) betreurt dat de Commissie er in haar rapporten systematisch bij de toetredingslanden op aandringt om meer vaart te zetten achter privatiseringen. Krachtens artikel 295 van het EG-verdrag is de EU-wetgeving echter neutraal op het punt van eigendom. Privatisering is niet een doel op zichzelf en mag niet worden verward met de liberalisering van markten in sectoren die onder de bevoegdheid van de EU vallen. Op de sociale gevolgen van deze liberalisering in de kandidaat-lidstaten moet nauw toezicht worden gehouden;

16) stelt voor dat het CvdR een hoorzitting organiseert over de uitbreiding, waaraan zou kunnen worden deelgenomen door waarnemers en afgevaardigden uit Bulgarije, Roemenië, Turkije en Kroatië, en verzoekt de commissie RELEX om hiervoor de noodzakelijke voorbereidingen te treffen.

Brussel, 20 november 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE
